

АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

З В І Т
про роботу
Академії педагогічних наук України
за 1995 рік

Київ - 1996

І. ВСТУП

У 1995 році діяльність Академії педагогічних наук України здійснювалася за такими основними напрямками: 1/ дослідження актуальних проблем педагогіки і психології, передбачених Законом України "Про освіту", державною національною програмою "Освіта" /"Україна XXI ст."/, Угодою про співробітництво між Міністерством освіти та АІН України; 2/ організаційне і наукове зміцнення академічних інститутів і центрів, удосконалення їх діяльності у відповідності з новими методологічними засадами утвердження людини як найвищої цінності суспільства, унікальної і наскладної-шої з усіх існуючих у світі систем; 3/ активізація експериментальної роботи в навчально-виховних закладах різних типів.

Потреба в розвитку методологічних знань зумовила необхідність створити методологічний семінар, який у листопаді 1995 р. розпочав свою діяльність проведенням завіття з проблеми "Успадковане і набуте в розвитку особистості" /кер. академік Киричук О.В./.

Науковці Академії взяли активну участь у розробці заходів до створення та реалізації ряду комплексно-цільових державних національних програм: "Діти України", "Українська діаспора", "Планування сім'ї", "Наукові проблеми розбудови державності". Подано пропозиції до проєктів законів України "Про освіту", "Про статус наукового працівника", "Про професійно-технічну освіту" тощо. В Академії протягом 1995 року було завершено розробку ряду концепцій, які певною мірою заповнили теоретичний вакуум з проблем:

- розвитку психологічної науки в Україні;
- громадянського виховання учнівської молоді;
- мовної освіти, зокрема мовної освіти національні: спільнот України;
- навчання іноземних мов;
- оновлення змісту соціально-гуманітарної /овітоглядної / освіти школярів;
- профорієнтації учнівської молоді;
- допризовної молоді тощо.

Ці надбання проєсують дослідження фундаментальних проблем

навчання і виховання шкільної молоді.

Академія ініціювала на рівні мікгулузевої розробки ідею державних стандартів шкільної освіти, робота над створенням яких розпочалася за активної участі науковців Інституту педагогіки.

У відділенні дидактики, методики та інформаційних технологій підготовлено проєкт комплексної науково-дослідної програми "Державний загальноосвітній стандарт"; розроблено проєкт базового навчального плану загальноосвітньої школи, який програмує генеральний рівень стандарту загальної середньої освіти. Документ внесено на обговорення широкої педагогічної громадськості України.

У звітному році проведено загальні збори Академії, на яких обговорено актуальні питання виховання учнівської молоді, що, по суті, розвивав ідеї, закладені на попередніх загальних зборах, - гуманітаризації освіти і окреслює позиції Академії щодо розробки проблематики, пов'язаної з системою національного виховання.

На Загальних зборах Академії було обрано 12 дієсних членів /академіків / та 19 членів-кореспондентів, у тому числі 5 практичних працівників освіти.

У результаті загальна чисельність членів АІН становить 83 осіб - 38 дієсних членів та 50 членів-кореспондентів АІН.

Введено посаду віце-президента, яку обійняв дієсний член АІН Іларіон В.М. Загальні збори затвердили академіком-секретарем відділення теорії та історії педагогіки дієсного члена АІН Сухомлинська О.В.

Академіка Вашуленка М.С. обрано на посаду головного вченого секретаря.

За звітний період в Академії відбулися істотні зміни щодо організації науково-дослідної роботи. У літньому у структурі Президії було створено науково-організаційний відділ /начальник відділу к.п.н.Полонська Т.К. /, в якому розроблено "Положення про порядок планування наукових досліджень", де передбачається порядок планування, виконання і звітності ЦДР, у тому числі поряд-

док ресстрації наукових тем в УкрНІТЕІ, підготовки технічних завдань, анотованих звітів тощо.

У минулому році в структурі АНІ з'явився ще один науковий підрозділ - Кримський науково-методичний центр управління освітою /директор к.п.н. Саприкін В.С. /, головною метою якого є розробка теорії і методики оптимального управління освітою.

Академія педагогічних наук як наукова установа взяла участь у проведенні ряду масових заходів міжнародного, всоукраїнського та мікрорегіонального рівнів.

Як недолік у діяльності Академії слід визнати, що що не вдалося знайти оптимальне співвідношення між фундаментальними і методичними, суто прикладними, досліджуваними. Відсутнім є доцільні розробки загальнопедагогічних, загальнодидактичних досліджень проблеми змісту загальноосвітньої школи, теорії навчального плану, педагогічних технологій, теорії шкільних підручників тощо. Це, крім іншого, зумовлено надто повільним упровадженням у системі Академії програмно-цільового підходу до організації педагогічних досліджень, що дозволило б дієвіше впливати на їх проблематику і результативність.

Недоліком у роботі Академії був недостатній контроль з боку Президії за діяльністю фінансово-економічного управління, що призвело до прорахунків у бухгалтерському обліку і контролі за економічними показниками діяльності Президії і підвідомчих Академії установ, інвентаризації матеріальних цінностей тощо.

За результатами аналізу Акту ревізії Головки У Президії АНІ було зроблено ряд адміністративних і науково-організаційних висновків, прийнято Постанову Президії про здійснення постійного контролю за плануванням науково-дослідних робіт та впровадженням у практику їх результатів.

У звіті висвітлено напрями роботи Академії педагогічних наук України в 1995 р., найважливіші досягнення у виконанні науково-дослідної роботи по кожному з чотирьох відділень. Відображено роботу Президії та Загальних зборів Академії; діяльність ради з координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології;

кадрові питання, роботу докторантури та аспірантури; участь Академії в проведенні масових заходів та міжнародну діяльність; видавничу діяльність та відомості про матеріально забезпечення наукових досліджень і життєдіяльності Академії.

II. ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЗА ЗВІТНИЙ ПЕРІОД

У звітному році в АІН проводилися дослідження 201 теми за 18 напрямками.

Науково-дослідну роботу виконували 26 дійсних членів і 40 членів-кореспондентів АІН, 783 наукові співробітники, 44 докторанти та 190 аспірантів.

За результатами наукових досліджень попередніх та поточно-го років опубліковано велику кількість наукових робіт /див.табл. I/, серед яких значну частину становлять монографічні праці.

Відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи у минулому році завершилися виконання 70 наукових том, що стосувалися всіх зазначених у плані напрямів.

По відділеннях завершені дослідження розподілилися так: теорія та історія педагогіки - 19; дидактика, методика та інформаційні технології в освіті - 13; психологія, вікова фізіологія, дефектологія - 29; педагогіка і психологія професійної освіти - 9.

За формою кінцевого результату завершені дослідження становлять собою 14 монографій, 42 посібники, 61 підручник для різних типів навчальних закладів / 61 з яких видано в процесі виконання том/ та 42 навчальні програми.

Розроблено і опубліковано 14 концепції з проблем навчання і виховання шкільної та студентської молоді.

Таблиця I

Кількість публікацій

Відділення	Монографії та посібники	Наукові збірники	Підручники, навчальні посібники	Методичні посібники, рекомендації	Словники, довідники	Навчальні програми	Статті	Тези
1. Відділення теорії та історії педагогіки	11	13	14	23	4	8	132	266
2. Відділення дидактики, методики та інформаційних технологій в освіті	1	1	48	18	—	6	152	69
3. Відділення психології, вікової фізіології та дефектології	10	7	14	21	1	14	184	353
4. Відділення педагогіки і психології професійної освіти	1	3	9	39	1	2	212	84
Всього	23	24	85	106	6	30	600	772

ВІДДІЛЕННЯ ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ПЕДАГОГІКИ

У 1995 р. діяльність Відділення спрямовувалася на організаційно забезпечення наукових досліджень із теорії та історії педагогіки структурними підрозділами /"виховні" лабораторії Інституту педагогіки АН України, ІІД "Українська етнопедагогіка і народознавство", Педагогічний музей України / та членами Відділення. Зокрема, значна увага приділялася підвищенню теоретичного рівня і якості наукових досліджень, упродовженню результатів у практику діяльності шкіл, дошкільних і позашкільних навчально-виховних закладів, поширенню педагогічних знань серед освітньої громадськості, насамперед - через організацію і проведення науково-практичних конференцій, теоретичних семінарів, "круглих столів", виїзних засідань Вченої ради Інституту педагогіки, через публікацію матеріалів досліджень у періодичній пресі та видання книг, брошур тощо.

1. Науково-організаційна діяльність

У 1995 р. до складу Відділення входило 5 дійсних членів і 10 членів-кореспондентів. Керівництво науково-організаційною діяльністю Відділення здійснювало бюро, яке складалося з 5 осіб: в.о. академіка-секретаря чл.-кор. Сухомлинська О.В., дійсні члени Тхоржевський Д.О. /заступник/, Мадзігон В.М., члени-кореспонденти Євтух М.В., Колібабчук В.З. Робота бюро проводилася згідно з планом, затвердженим на бюро 13 грудня 1994 р. /на I півріччя/ і 17 січня 1995 р. /на II півріччя/. Відповідно до нього відбулося 10 засідань бюро, на яких розглянуто 23 питання. Серед найважливіших - про стан і результати дослідження проблеми "Робота з вихованцями підлітками" /березень/; про стан досліджень із проблем морального виховання учнів у Інституті педагогіки /листопад /; про стан наукових досліджень, що завершуються в 1995 р. /вересень/, та ін. Більшість засідань бюро проводилася у розширеному складі: на них запрошувалися члени Відділення та співробітники структурних підрозділів для обговорення тих чи тих питань. Відбулися також два виїзні засідання бюро: перше - в м. Луганську /квітень/, під час якого було вивчено стан досліджень з проблем духовного розвитку особистості учнівської молоді /керівник проблеми, проректор Луганського педінституту чл.-кор. Г.П. Шевченко/ та запровадження їх результатів у Лисичанській гімназії; друге - в м. Івано-Франківську /жовтень/, де запроваджено роботу ІІД

"Українська етнопедagogіка і народознавство" та проведено Всеукраїнську науково-практичну конференцію "Українське народознавство і проблеми виховання учнів".

Бюро двічі /червень і листопад / розглядало питання про створення Кримського Ін-ду управління освітою АН УРСР і Східно-ропольського університету. Внаслідок докладного обговорення і врахування можливостей було визначено мету й основні завдання та окреслено коло проблем, які має досліджувати Центр, уточнено його структуру і статистичні розписи. Створення Центру затверджено постановою Президії АН УРСР.

Крім того, члени бюро, інші члени Відділення готували ряд питань для розгляду на Президії Академії, зокрема з проблем виховування підлітків, морального виховання учнів тощо. Сухомлинська О.В. підготувала доповідь "Проблеми теорії виховання дітей і молоді в Україні", з якою виступила на Загальних зборах Академії 19 грудня 1995 р.

Проведено також 2 Загальні збори Відділення: у березні - розглянуто питання організаційно-наукової діяльності Відділення в 1994 р. і завдання на 1995 р.; у грудні - пролонгація обговорення доповіді О.В.Сухомлинської "Проблеми теорії виховання дітей і молоді в Україні". На останніх зборах відбулися вибори дійсних членів і членів-кореспондентів. Дійсними членами обрані М.З.Згуровський, М.В.Фоменко, О.В.Сухомлинська, членами-кореспондентами - І.А.Артемчук, І.Д.Бех, А.М.Бойко, Р.П.Скульський.

Ряд всеукраїнських, регіональних і обласних науково-практичних конференцій, семінарів було організовано структурними підрозділами, окремими членами Відділення теорії та історії педагогіки, зокрема: "Формування естетичної культури вчителів: досвід, проблеми, перспективи", "Використання природи в системі естетичної освіти і виховання", "Зміст і форми організації естетичної освіти і виховання учнівської та студентської молоді" /чл.-кор. Бутенко В.Г./, "Реалізація ідей педагогіки миру в початково-виховному процесі: здобутки, проблеми, перспективи" /чл.-кор. Ситух М.Б./, "Удосконалення управлінської діяльності керівників закладів освіти в сучасних умовах" /чл.-кор. Колібабчук В.З./, "Удосконалення педагогіки і виховання учнів" /чл.-кор. Досяк Н.В./, "Педагогічна технологія в сучасному навч" /чл.-кор. Ніколачук А.С. / та ін.

Члени Відділення виступили також з основними доповідями на багатьох міжнародних, асукраїнських, регіональних конференціях, педагогічних і наукових читаннях, семінарах, засіданнях "круглих столів", керували роботою докторантів, аспірантів, послухачів, є членами спеціалізованих рад із захисту дисертацій, брали участь у розробці програм, концепцій на замовлення державних органів, міністерств, здійснювали наукову експертизу окремих програм, концепцій, були редакторами наукових збірників, видали й опублікували книги, брошури, статті загальним обсягом понад 600 друкованих аркушів.

План науково-організаційної роботи Відділення в 1995 р. в основному реалізований. Не виконаним є лише один пункт – не розглянуто на бюро питання "Про організацію роботи експериментальних накладів АПН України київських СШ № 23 і школи-інтернату № 24 з проблем виховання" у зв'язку з тим, що ці заклади й до сьогодні не передано Академії.

II. Виконання плану науково-дослідних робіт

У тематичному плані ІДР Академії на 1995 р. за Відділенням закріплено 43 теми, з них 19 завершено у звітному році, решта тем "перехідні".

Основні результати завершених наукових досліджень

Інститут педагогіки

Естетичне виховання. У процесі роботи над темою "Виховання естетичної культури учнівської молоді" /керівник к.п.н. Масол Л.М./ обґрунтовано провідну роль ціннісно-орієнтаційної і культуротвірної функції предметів естетичного циклу, визначено шляхи поглиблення загальношкільського, національного і регіонального аспектів у процесі формування музично-естетичної культури учнів; розроблено й експериментально перевірено педагогічні умови використання музичного краєзнавства як естетико-виховного фактора; складено програму навчання музики в початкових класах, серію завдань із таких видів декоративно-прикладного мистецтва, як петриківський розпис, витинанки, писанкарство тощо.

Важливою і перспективною тематикою цієї лабораторії бюро вважає педагогічний аналіз радіо- та телепрограм для дітей і взаємодія з метою подальшого розгортання досліджень у напрямі формування естетичних смаків і ціннісних орієнтацій дітей та молоді.

У цій лабораторії проводиться значна робота з підготовки наукових кадрів. Лише в 1995 р. захищено 2 докторські та 3 кандидатські дисертації, 6 дослідників завершили кандидатські дослідження.

Екологічне виховання. Визначено методологічні й концептуальні засади розробки базового змісту екологічної освіти, з'ясовано сутність поняття екологічної культури, розроблено відповідні критерії їх сформованості в учнів /коріньник к.п.н. Пустовіт Н.А./.

На основі результатів дослідження /1993-1995/ створено навчальні програми з екологічної освіти, навчання й виховання для різних типів середніх загальноосвітніх закладів, розроблено ряд матеріалів дидактико-методичного забезпечення цих програм, зокрема "Хрестоматію з екології", "Шкільний словник екологічних понять і термінів", "Екологічні завдання, ігри та вікторини", "Практичні роботи з екології" та ін.; створено й опубліковано концепцію забезпечення екологічної освіти й виховання в Україні.

Морально-етичне виховання. Унаслідок чотирирічного дослідження /1992-1995 / комплексної теми "Теорія і методика гуманізації відносин учнів загальноосвітньої школи" /коріньник к.п.н. Білоусова В.О./ розкрито суть гуманізації взаємовідносин учнів, розроблено зміст та визначено шляхи їх формування в сучасних умовах. Досліджено життєві цінності й установки учнів 5-11 класів, експериментально перевірено ефективність педагогічних умов гуманізації взаємовідносин у колективі учнів, в організації їхнього самоврядування, роль українських національних традицій у гуманізації взаємовідносин вчителів, їх вплив на розвиток гуманних якостей людини.

Розроблено концепцію громадянського виховання учнів у позашкільній діяльності школи /к.п.н. Чорна К.І./, зокрема, розкрито суть і структуру громадянської свідомості учнів, принципи громадянського виховання, обґрунтовано основні напрями та педагогічні умови ефективного виховання яких громадян України тощо. Підготовлено монографію "Теорія і методика гуманізації взаємовідносин старшокласників у позашкільній роботі школи", методичний посібник "Виховання творчої особистості".

Сімейне виховання. Визначено традиції виховання дітей в українській родині, узагальнено досвід сімейного виховання в сучасних умовах, обґрунтовано основні шляхи взаємодії школа і сім'я, апробовано систему підвищення педагогічної культури батьків

/керівник к.п.н. Ностовий В.Г./ . У процесі дослідження /1992 - 1995/ розроблено концепцію "Сім'я і родинне виховання", програма "Сім'я і діти", "Педагогічна культура молодих батьків", підготовлено ряд інших матеріалів, які знайшли своє відображення в державній національній програмі "Діти України", в підготовці державних документів на визначення оголошеного ДНУЖО року сім'ї /1994/. Підготовлено посібники "Сучасна сім'я і її педагогіка", "Педагогічна культура молодих батьків" та ін.

Народознавство. Здійснено дослідження науково-методичних проблем вивчення народознавства в загальноосвітній школі /1991-1995/, у результаті чого здійснено відбір і систематизацію знань з основ народознавчих наук /етнографії, фольклористики/, які піддають засвоєнню учнями і студентами, визначено зміст і структуру навчальних предметів народознавчого циклу, обґрунтовано форми й методи ефективного використання народного виховного досвіду в сучасних умовах /керівник к.іст.н. Струшка М.І./ . Більшість із цих питань відображена в програмах "Українське народознавство", "Українська етнопедагогіка", "Етнографічне музеєзнавство" /для вузів/ "Етнографія України", "Фольклор України", "Основи релігієзнавства" /для шкіл/, у комплексі слайдів /іс/, у підготовлених посібниках "використання традицій виховання в сучасних умовах", "Народознавство в школі", "Фольклорна хрестоматія", словнику з народознавства та ін.

Трудове виховання. У результаті тривалого дослідження /1993-1995/ визначено підходи до відбору та критерії оцінки змісту і структури трудового диференційованого навчання і виховання учнів різних типів загальноосвітніх шкіл, розкрито суть і значущість принципу інтеграції знань школярів із трудового навчання і основ суміжних наук, впробовано й установлено його педагогічну ефективність; обґрунтовано зміст та педагогічні засоби трудового виховання і профорієнтації учнівської молоді в умовах ринкових відносин, досліджено зміст і структуру орієнтації школярів на педагогічні професії /керівник акад. АПН України Мадзигон В.М./ .

Викладено навчальні програми для учнів 5-7 та 9-11 класів /с.нава/, "Концепція профорієнтації учнівської молоді", "Положення про професійну орієнтацію молоді в Україні", схвалені трьома Міністерствами, посібник "Профконсультація школярів", підготовлено "Довідник з трудового навчання учнів", "Профорієнтаційний

довідник", монографія "Трудове становлення і професійне самовизначення учнів" та ін.

Фізичне виховання. Розроблено й апробовано новий зміст, форми й методи фізичного виховання учнів, загартовування їхнього організму в умовах екологічної кризи в Україні /корісник к.п.н. Зубалий М.Д./, обґрунтовано шляхи вдосконалення допризовної підготовки старшокласників / к.п.н. Третьяков В.В./ За результатами дослідження підготовлено посібники "Система фізичного виховання учнів початкових класів", "Методика допризовної підготовки учнів загальноосвітньої школи", і том "Словник спортивних термінів".

Управління освітою. Визначено й обґрунтовано соціально-педагогічні умови підвищення ефективності управлінської діяльності, демократизації процесу взаємодії державних і громадських організацій, шляхи практичного втілення ідей гуманізації у управлінській процесі /1991-1995; керівники к.п.н. Кузьменко Л.В., чл.-кор. АЕН України Колісничук В.З./, Основні результати дослідження відображено у виданих посібниках "Організація методичної роботи в школі", "Відділ освіти на шляху оновлення", монографії "Ефективність управління загальноосвітньою школою; соціально-педагогічний аспект", у підготовлених посібниках "Реалізація принципу демократизації в управлінській діяльності директора школи", "Організаційно-педагогічні засади формування та керівництва творчим педагогічним колективом школи", "Економічна реформа в загальноосвітній школі", "Педагогічні засади управління авторською школою", "Керівнику - початківцю" та ін.

Порівняльна педагогіка. Досліджено проблему "Нові технології навчально-виховного процесу в зарубіжних країнах" /1992-1995 /, виявлено пріоритетні напрями розвитку освітніх систем країн Європейського співтовариства та США, можливості їх застосування у вітчизняній практиці /корісник к.п.н. Тараненко І.Г./, Розроблено навчальну програму для педвузів із курсу "Порівняльна педагогіка", підготовлено "Короткий енциклопедичний словник зарубіжних педагогічних термінів", довідник "Бібліографія книг, брошур, статей, авторефератів, рецензій із зарубіжної педагогіки, опублікованих в Україні /1968-1992 рр./", посібники "Порівняльний аналіз організації навчального режиму в школах Європейської співдружності", "Нариси з порівняльної педагогіки" тощо.

Науково-методичний центр "Українська етнопедагогіка і народознавство". Протягом двох років, з часу заснування центру, дев'ять його співробітників досліджували комплексну тему "Українське народознавство і проблеми національного виховання школярів" /керівник чл.-кор. Скульський Р.П./. Здійснено аналіз стану заховної роботи в сучасній школі, визначено роль і місце народознавства у навчанні й вихованні учнів, його виховні можливості та педагогічні умови ефективного використання. Відповідно до цього сформульовано принципи застосування народознавства у виховній роботі /демократизації всіх сторін шкільного життя, його гуманізації, народності, природовідповідності, єдності загальнолюдських, національних та етнографічних цінностей у вихованні, історизму та ін./. Досліджено можливості народознавства у духовно-моральному, інтелектуальному, трудовому та естетичному вихованні учнів. Обґрунтовано принципово новий підхід до формування фізично-оздоровчої культури учнів через формування в них конструктивного ставлення до власного здоров'я та поглиблення контактів із природою; систему "дитина-природа". Уточнено ряд понять - "педагогічне народознавство", "шкільне народознавство", "педагогіка народознавства" тощо.

У ЦНМ досліджувалась також тема "Використання етнопедагогічних ідей минулого у формуванні сім'янина", у процесі якої розглядалися умови соціалізуючого впливу родинно-громадсько-шкільного виховного середовища для формування і задоволення краще необхідних потреб особи, включення її у реальні педагогічно доцільні відносини з метою досягнення різноаспектної готовності до сімейного життя /к.п.н. Костів В.І./.

Результати дослідження обговорювалися на регіональних науково-методичних семінарах і конференціях, на Всеукраїнській науково-практичній конференції "Українське народознавство і проблеми виховання учнів", організованих Центром. Вони також упроваджувалися шляхом читання співробітниками лекцій для вчителів і студентів, виступів по радіо, а також безпосереднього використання набутих дослідження у роботі шкіл. За результатами дослідження опубліковано 63 наукові розвідки загальним обсягом 53,3 др. арк. Серед них - посібники "Методика викладання народознавства в школі", "Національне виховання учнів засобами українського народознавства", "Українське народознавство і проблеми національного виховання школярів", "Українська етнолінгводидактика", "Шляхами народних традицій", "Українська родина" та ін.

Педагогічний музей України

Протягом 1995 р. співробітники музею працювали над темою "Дошкільне виховання в Україні: минуле і сьогодення" /керівник директор музею Кирпат А.І./. Вивчено історію виникнення дошкільних закладів в Україні /варіа половина ХІХ ст./, простежено їх розвиток на різних історичних етапах. Результати дослідження лягли в основу кількох підготовлених до друку статей та організованої в музеї виставки "Дошкільня в Україні: минуле і сьогодення", створеної із фондowych матеріалів та матеріалів, надісланих із багатьох областей України. Водночас продовжувалася розробка теми "Організація роботи музеїв педагогічного профілю".

Крім наукової роботи, працівники музею у звітному році здійснювали фондову, експозиційну, пропагандистську діяльність. Створено 9 тематичних виставок /"Нова освіта України; пошуки, знахідки", "З історії кирилического підручника", "З історії жіночої освіти в Україні", про педагогічну спадщину І.Огієнка, Я.Чайкіна, М.Драгоманова, М.Монтессорі та ін./, проведено близько 400 окладових і тематичних екскурсій переважно для студентів педвузів і педучилищ та музейних уроків - для учнів, прочитано понад 100 лекцій /"Традиції української родинної педагогіки", "Дошкільне виховання в Україні", "До 400-річчя з дня народження В. Хмельницького" та ін./, Працівники музею взяли участь у восьми авторських радіопередачах на Українському радіо, у двох телепередачах. Опублікували 10 статей у педагогічній пресі, науково-методичних збірниках. Підготовлено до друку "Календар знаменних і пам'ятних дат в історії освіти й педагогічної думки України", довідник про діячів освіти й педагогічної науки України.

Члени Відділення

У працюючій творчої /1994-1995/ дослідження комплексної теми "Цілісний підхід до формування пізнавальної активності школярів" /закад. Прокопенко І.Ф., чл.-кор. Бєдокимов В.І., чл.-кор. Лопатєв В.І. / визначено компоненти, розроблено методику цілісного підходу до формування пізнавальної активності учнів /цілісно-компонентний, структурний, функціональний, інтегративний, коригувачий/, що сприяє всебічному проникненню в суть досліджуваних явищ і процесів, устанавленню зв'язків між ними; обґрунтовано шляхи активізації пізнавальної діяльності школярів, організації їхньої діяльності.

Створено 2 упроваджено концепції навчання студентів, яке сприяє реалізації їхніх індивідуальних інтересів, цюхливостей і злібностей. Видано експериментальний підручник "Людина у світі економіки і бізнесу", навчальні посібники: "Штання теорії виховання", "Економічна освіта школярів", "Педагогічна технологія".

Розроблено зміст економічної освіти школярів та експериментально перевірено педагогічні умови ефективності використання програми курсу "Основи ринкової економіки і підприємництва".

Акад. Стальмахович М.Г. протягом двох років /1994-1995/ досліджував проблему "Етикопедагогічні основи українського родинознавства". Простежено генезис, становлення і розвиток української родини й народних поглядів українців на сім'ю в її найважливіших історичних віхах від найдавніших часів і до сучасності. Проаналізовано оцінки підхода українського народу до роду, сім'ї, родини, ставлення до шлюбу, подружніх стосунків, взаємин між дітьми й членами родини, що дало підстави висунути закономірності розвитку українського родинознавства - як загальну, так і специфічну. Науково обгрунтовано доцільність використання українського родинознавства в процесі виховання дітей, у підготовці молоді до самостійного сімейного життя. У науковий обіг введено термін "українське родинознавство", висловлено типові риси традиційної української родини та її роль і місце в системі національного виховання.

Результати дослідження відображено у більш як 40 публікаціях-книгах, брошурах, статтях у журналах - загальним обсягом 18 др. арк. Серед них - "Українське родинознавство", "Українська родина", "Українська родина педагогіка", програми в українського родинознавства /фамілістики/ для 9 класу, педагогічного всеобучу батьків з українського родинознавства, друкується посібник "Українська родина виховання" тощо.

Член-кореспондент Шевченко Г.П. виконав дослідження /1993-1995 /, присвячене процесу формування духовної культури учнівської молоді засобами мистецтва і довела, що її основою є культурологічний підхід, який ставлять у центр виховної роботи особистість дитини. Визначено суть і зміст поняття "духовна культура учня", обгрунтовано ефективність використання різних видів мистецтва у навчально-виховному процесі школярів і студентів; створено нові педагогічні технології формування окремих компонентів духовної культури засобами мистецтва. Результати дослідження саронаджені

в навчально-виховний процес Лисичанської гімназії. Сб. № 59. 52. 30 м. Дуганська, Дуганського педінституту та відображено в монографії "Взаємодія мистецтва у розвитку школярів", збірнику наукових праць "Розвиток духовної культури школярів".

У дослідженні "Українсько народознавство в системі громадянського виховання дітей і молоді" /1994-1995, к.п.н. Ігнатенко П.Р./ обгрунтовано психолого-педагогічну суть громадянськості, простежено особливості виховання українського громадянина в умовах державотворчих процесів в Україні /Київська Русь, Литовська доба, епоха Козаччини і Гетьманщини, період ЕПР і в сучасних умовах незалежності України/, визначено ефективні шляхи, форми, принципи й методи формування громадянських якостей дітей і молоді, зокрема, засобами українського народознавства. Оpubліковано 5 статей і матеріалів, брошуру "Громадянське виховання учнів", підготовлено рукописно навчально-методичного посібника "Виховання громадянина".

Виконання плану науково-дослідних робіт з "порохідних"

тем

Інститут педагогіки

З 1995 р. започатковано низку досліджень з історії педагогіки: педагогічна діяльність українських науково-просвітніх товариств ХІХ ст.; шкільна і позашкільна виховна робота як національний компонент освіти в Україні /1917-1941/; розвиток науково-дослідної роботи в галузі педагогіки в Україні /1926-1995 /; освітня діяльність української інтелігенції наприкінці ХІХ - на початку ХХ ст. Ставиться завдання - вивчення різноманітних питань творчої спадщини В.О.Сухомлинського, А.С.Макаренка, Я.Ф.Чапиги, І.П.Соколинського та ін. Розроблено індивідуальні програми, визначено методологічні, організаційно-методичні засади досліджень. Підготовлено окремі розділи книг, статей, опубліковано методичний посібник "Педагогічна культура вчителя в творчій спадщині В.О.Сухомлинського".

Педагогічна соціологія. Продовжувалася робота над створенням концепції "Педагогічна соціологія: теорія та методика", предметом основною якої є соціологічні та педагогічні аспекти соціалізації учнівської молоді: вивчено передумови сучасних підходів до проблеми соціалізації, апробовано основні методики, за допомогою яких досліджуються стан соціальних орієнтацій учнів, соціально-

педагогічні умови формування громадянської позиції учнів, соціологічні аспекти змісту гуманітарної освіти старшокласників, шкільні засоби соціалізації вчителя; створено інноваційну модель виховання як соціального процесу тощо /керівник к.п.н. Болгаріна Н.С./.

У 1995 році видано "Основні пошуків і таринки педагогічної соціології".

Інноваційні технології. Тема "Теоретичне обґрунтування та науково-методичне забезпечення навчально-виховного процесу в експериментальній школі-лабораторії АПН України" /керівник к.п.н. Антоненко М.Я./ включає в себе широке коло питань. Основними аспектами проведених у 1995 р. досліджень були: організаційне забезпечення функціонування авторської школи; наукове забезпечення педагогічного процесу в школі-лабораторії; впровадження в її практику нових педагогічних технологій, навчальних планів, програм; удосконалення педагогічної культури учителів експериментальних навчальних закладів тощо.

Передовий педагогічний досвід. З початку 1995 р. розробляється тема "Теорія і практика діяльності навчально-виховних закладів нового типу" /керівник д.п.н. Поламарчук В.Ф./, у процесі дослідження якої поглиблено вивчаються окремі аспекти даної проблеми. Серед них – педагогічні можливості цих закладів в інтелектуальному розвитку учнів; розвиток і саморозвиток особистості учня у виховній системі школи нового типу; зміст, форми й методи виховання творчої особистості; особливості діяльності вчителя, вимоги до керівника такої школи та ін. Опубліковано посібники для учителів "Шлях до майстерності", "Школи нового типу в Україні".

Виховна робота в школах-інтернатах. Занепопечено дослідження проблеми науково-теоретичного та організаційно-методичного забезпечення системи позаурочної виховної роботи в різних типах шкіл-інтернатів, у межах якої розробляються питання використання народних традицій у моральному вихованні учнів, формування в них культури міжнародного спілкування, трудового, екологічного виховання тощо /керівник к.п.н. Рєпа Н.О./.

Визначено завдання і обов'язки вихователя школи-інтернату, зміст його професійних умінь обґрунтовано організаційно-педагогічні засади діяльності дитячої роботи вихователя школи-інтернату. Підготовлено посібники "Організація роботи вихователя школи-інтернату", "Дитячі будинки сімейного типу", "Батькам-вихователям сімейних будинків".

Профілактична педагогіка. Досліджуються шляхи ранньої профілактики відхилень у поведінці дітей, починаючи з дошкільного і молодшого шкільного віку /керівник к.п.н. Оржеховська В.М./.

Виділено провідні психолого-педагогічні фактори, що впливають на подальше закріплення таких відхилень; форми і методи ранньої профілактики девіантної поведінки учнів різних вікових груп; обґрунтовано оптимальні умови взаємодії учителів та шкільного психолога на етапах діагностико-корекційної роботи, апробовано методику організації зайнятості та активного дозвілля підлітків тощо.

Результати цих досліджень доповідалися і обговорювалися на трьох міжнародних семінарах, проведених під егідою ЮНЕСКО та Ради Європи в галузі молодіжної злочинності; на двох всеукраїнських конференціях, відображені в п'ятих доповідних записках Верховній Раді України і МО України з пропозиціями щодо поліпшення профілактичної роботи з дітьми і підлітками, у виданому методичному посібнику "Крок до себе". Результати ІДР з цієї проблеми схвалено на засіданні Президії АНУ України /березень, 1995 /.

Члени Відділення

Продовжується робота над створенням Педагогічного словника: розроблено тезаурус термінів, визначається внесок педагогів, діячів освіти в розвиток української школи й педагогічної думки, готуються статті. Акад. Ярмаченко М.Д. написав понад сто матеріалів до словника.

У процесі дослідження концепції комплексного навчання в Україні /20-ті роки/ акад. Сухомлинська О.В. /розкрито умови, фактори та головні закономірності розвитку ідей комплексного навчання в системі освіти України; проаналізовано різні підходи до комплексного навчання, окреслено коло їх носіїв; охарактеризовано концепцію комплексного навчання, висунуту й розроблену О.Ф.Музиченком. Крім того, нові й окреслено сучасні проблеми теорії виховання дітей і молоді в Україні, запропоновано шляхи їх вирішення в сучасних умовах.

Акад. Тхоржевський Д.О. продовжував досліджувати процес ота-вщення і розвитку трудової школи в Україні, її основні ідеї та цінності і їх застосування у сучасній практиці трудової підготовки учнів. Він вивчав роль, значення і місце народних промислів та ремесел у трудовому вихованні школярів, вплив занять ук-

раїнським документально-примісним мистецтвом на формування національної опосередкованості учнів.

У межах комплексної теми "Традиції виховання в зарубіжній народній педагогіці" /корітник чл.-кор. Свтух М.Б./ досліджувався історичні аспекти оттопедагогіки Німеччини і Великої Британії. З цих питань підготовлені монографії, а результати досліджень використовуються під час читання курсів "Історія педагогіки" та "Порівняльна педагогіка" в Київському лінгвістичному університеті.

Чл.-кор. Досюком Н.В. розроблено концептуальні засади організаційно-педагогічної діяльності гуцульської школи як регіонального навчально-виховного закладу, досліджено педагогічні умови ефективного використання гуцульщинознавства в школах регіону, впроваджено програму гуцульщинознавства на основі корекції діючих навчальних програм. Випущено два номери журналу "Гуцульська школа" /гол.редактор/, започитковано видання регіональної газети "Освітній вісник".

З теми "Дидактичне забезпечення внутрішкільного управління процесом навчання" /чл.-кор. Бондар В.І. / обґрунтовано повний цикл педагогічного аналізу як основної функції управлінської діяльності директора школи, зокрема таких її компонентів, як цільовий, змістовий, суб'єктно-об'єктивний і технологічний. Розроблено також кваліфікаційну характеристику вчителя початкової школи, на основі чого опрацьовано і впроваджено в практику УДІВ ім. М.Дрогоманова навчальний план підготовки бакалавра з педагогіки та методики початкового навчання.

Членом-кореспондентом Бутенком В.І. обґрунтовано теоретичну модель естетичної освіти й виховання учнівської молоді, визначено характер пізнання цінностей художньої культури школярами різних вікових груп, експериментально перевірено ефективність педагогічних умов формування у старшокласників морально-естетичного ідеалу. Проміжні результати дослідження обговорено на чотирьох науково-методичних семінарах та науково-практичних конференціях.

Аксон. Мелько В.О. здійснює методологічний та теоретичний аналіз структурування стратегій творчої діяльності, який має змогу розширити діапазон теоретичного інструментарію в різних ас-

пектах дослідження, зокрема, творчої обдарованості; розробляється концепція синергетичної природи творчого процесу.

За результатами досліджень членами Відділення і опіробітниками структурних підрозділів опубліковано:

1/ монографії	- 11	обсягом	97,0	др. арж.
2/ підручників,				
навчальних посібників	- 14		111,0	" "
3/ навчальних програм	- 8		13,0	" "
4/ методичних посібників,				
рекомендацій	- 28		149,0	" "
5/ збірників наукових праць,				
матеріалів конференцій	- 13		132,0	" "
6/ словників, довідників	- 4		15,0	" "
7/ статей у наукових збірниках, збірниках наукових праць	- 132		81,0	" "
8/ тез, матеріалів у газетах	- 266		65,0	" "

ВІДДІЛЕННЯ ДИДАКТИКИ, МЕТОДИКИ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТІ

Діяльність Відділення у звітному році була спрямована передусім на спрямлення вчасному і якісному виконанні планів наукових досліджень, удосконалення їх тематики, забезпечення наукової експертизи нових педагогічних ідей і концепцій, окремих результатів досліджень, ініціювання розробок, актуальних для сучасної шкільної освіти.

Основні результати науково-дослідної роботи

У 1995 році у Відділенні досліджувалось 32 теми з трьох наукових напрямів: теоретичні і методичні засади формування змісту загальної середньої освіти - 5; науково-методичне забезпечення навчального процесу в загальноосвітній школі - 23; дидактичні проблеми інформатизації освіти - 4. Із цих тем у цьому році завершено, робота над іншими триває. До наукових здобутків Відділення у звітному році можна віднести такі.

У процесі опрацювання теоретичних і методичних засад змісту загальної освіти визначено зміст базових курсів української та

російської мов для різних типів шкіл. У них задано рівень вивчення української мови як рідної і як державної, російської мови як рідної і як другої /наук.кер.к.п.н. Скуратівський Л.В./.

Розроблено концепцію шкільної мовної освіти національних спільнот в Україні та інтегровані курси української мови як державної для початкових класів шкіл з угорською і румунською мовами навчання /к.п.н. Бондаренко Н.В., Повхан К.З. /.

Обґрунтовано педагогічні принципи інтеграції змісту шкільної природничонаукової освіти, встановлено критерії і рівні інтеграції на різних ступенях шкільного навчання. Розроблено зміст інтегрованого курсу "Довкілля" для 1-3 класів /наук.кер.член-кор. АПН Ільченко В.Р./.

Опроцьовано зміст навчального курсу "Світ, людина, суспільство" для 8-11 класів загальноосвітньої школи, спрямованого на формування у школярів соціально-гуманітарної складової наукової картини світу. Підготовлено рукописи 3 навчальних посібників для учнів, де реалізовано цей зміст /наук.кер.чл.-кор. АПН Арцишевський Р.А./.

Удосконалено концепцію змісту географічної освіти в Україні. Відповідно до неї створено підручник "Географія України" для середньої школи /природничо-географічна, геоекотлогічна та економіко-географічна частини/. Обґрунтовано зміст університетської географічної і геоекотлогічної освіти на рівнях бакалавра, спеціаліста, магістра /чл.-кор. АПН Шитенко Н.Г./.

Визначено принципи формування інваріантного і варіативного компонентів змісту освіти в школах нового типу /к.п.н.Гозік Л.О./, розроблено концептуальні підходи до визначення меть і змісту природничо-математичної освіти в середніх навчальних закладах гуманітарних профілів та їх реалізації у навчальному процесі /к.п.н. Глобін О.І./.

Зроблено новий крок у науково-методичному забезпеченні навчального процесу в загальноосвітній школі.

Розроблено принципи інтегрування змісту початкового навчання рідної мови, математики, ознайомлення з навколишнім, внаслідок чого досягається відповідність структура навчального змісту і притаманних молодшим школярам особливостей сприймання, властивість повні-

ше реалізувати розвивальні функції навчання. Ці принципи зтілено у підготовленому до друку інтегрованому підручнику "Горішок" для I класу /наук.кер. акад. Вазуленко М.С./.

На основі створеної раніше акад. Савченко О.М. концепції опрацьовано методику поетапного формування загальнонавчальних умінь молодших школярів, що забезпечує засвоєння структурних елементів відповідного уміння, набуття індивідуального досвіду самостійно використовувати уміння в межах певного предмета, міжпредметний перенос цих умінь. Створено посібник для вчителів та серію навчальних посібників для початкової школи з цієї проблеми /акад. Савченко О.М./.

Запропоновано педагогічні засоби формування пізнавальних інтересів молодших школярів з урахуванням розгортання навчального процесу на діалогічній основі, підготовлено відповідний посібник для вчителів /к.п.н. Бібік Н.І./.

Опрацьовано лінгводидактичні засади розвитку українського мовлення дітей дошкільного віку. Розроблено методичні технології розвитку українського мовлення дітей 3-7 років та підготовки студентів і вихователів до їх реалізації. Створено серію методичних і навчальних посібників з цієї проблеми /акад. Богус А.М./.

Завершено розробку і впровадження в шкільну практику системи інтенсивного навчання української і російської мов у 5-ІІ класах, що ґрунтується на різному структуруванні відповідних навчальних курсів з урахуванням послідовності вивчення цих мов, систематичному використанні узагальнюючих таблиць, схем і моделей, цілеспрямованому формуванні пізнавальної самостійності учнів і розвитку їхнього зв'язного мовлення. Концептуальні ідеї цієї системи реалізовано у 22 підручниках з української і російської мов для різних типів шкіл, розкрито у 50 методичних статтях /наук.кер. чл.-кор. АНШ Білясв О.М./.

Успішно реалізується обґрунтована в попередні роки в Інституті педагогіки нова концепція навчання іноземних мов у загальноосвітній школі /наук.кер.проф. Біляхотник В.М./.

У звітному році завершено роботу над 7 рукописами підручників, вийшли друком 8 підручників з іноземних мов для різних класів середньої школи.

Завершено ряд досліджень проблем вивчення літератури в середній школі. Розроблено методичну систему вивчення української літе-

ратури в 6 класі відповідно до сучасних цілей літературної освіти, нового змісту навчального матеріалу, яку розкрито у підготовленому до друку посібнику для вчителів-словесників /д.п.н.Волощина П.А./. Визначено принципи періодизації українського літературного процесу, проаналізовано твори українських письменників кінця XIX – початку десятиріч XX століття, визначено, структуровано зміст підручника нового покоління з української літератури для 10 класу, який видано у пробному варіанті /акад. Хрошко П.П./. Обґрунтовано зміст і методику вивчення літератури в класах гуманітарного профілю в умовах диференційованого навчання. За його результатами підготовлено посібник для вчителів /к.п.н.Левченко З.О./.

Виконано всі дослідницькі завдання і одержано нові результати у процесі опрацювання проблеми науково-методичного забезпечення диференціації навчання математики і фізики в школі. Створено концепції шкільної математичної і фізичної освіти, які реалізовані в навчальних програмах, що передбачають диференціацію навчання цих предметів щодо змісту матеріалу і рівня його засвоєння. Опрацьовано варіанти методичні системи навчання математики й фізики /мета, методи, форми, засоби / відповідно до рівнів математичної і фізичної освіти /наук.керівники: д.п.н. Бурка М.І., д.п.н. Бугайов О.І./. Завершено створення серії підручників з фізики для старшої школи /акад. Гончаренко С.У./ та алгебри і початків аналізу для 10–11 класів /наук.кер.акад. Шміль М.І./, що забезпечують реалізацію ідеї диференціації навчання.

Помітний внесок зроблено у методичне забезпечення реалізації змісту шкільної географічної освіти. На основі обґрунтованих критеріїв відбору навчального змісту та його педагогічно доцільного структурування створено підручник з географії України /д.п.н.Сиротенко А.М. та ін./, що вийшов друком у 1995 р. українською і російською мовами, рукопис навчального посібника "Географія світу" /к.п.н.Корнєєв В.П./.

Розроблено теоретичні, методичні, ергономічні засади створення навчальних відсесалісів та їх використання у шкільному навчанні, отворено відповідний посібник для вчителів /к.п.н. Волянський В.М., к.п.н. Ченко А.В./.

Завершено ряд досліджень дидактичних проблем інформатизації освіти, в результаті яких запропоновано зміст та методику вивчен-

ня інформатики у ІО-ІІ класах загальноосвітньої школи та зміст поглибленого вивчення інформатики в 8-ІІ класах, підготовлено рукописи двох навчальних посібників /наук.кер. к.п.н. Руденко В.Д./, продовжено дослідження з розвитку та впровадження комп'ютерних засобів навчання. Розроблено педагогічні програми засоби підтримки окремих тем шкільного курсу інформатики; обґрунтовано дидактичні можливості комп'ютера у навчанні математики, підготовлено посібник для вчителів "Комп'ютер на уроках математики" /наук.кер. акад. Бєлєдєв М.І./; розроблено зміст, методикі та комп'ютерну підтримку курсу "Основи екологічних знань" /наук.кер.чл.-кор. АПН Верлань А.Ф./.

Науково-організаційна діяльність

Основним у науково-організаційній діяльності Відділення і його бюро у звітному році було оприяння успішній реалізації планів науково-дослідної роботи, експертизи найважливіших програм, концепцій, здобутих наукових результатів, ініціюванні розробок, виключно актуальних для освіти й педагогічної науки.

Пріоритетне місце ці аспекти діяльності посідали в тематиці засідань бюро Відділення. Зокрема, було проаналізовано і по можливості скориговано тематику досліджень, здійснюваних у наукових структурах, що віднесені до Відділення, з погляду їх відповідності основним напрямкам розвитку педагогічної і психологічної наук, які визначено Академією у 1993 році. Незважаючи на це, на жаль, це не вдалося оптимізувати співвідношення між конкретномісцевими і фундаментальними дослідженнями на користь останніх.

Бюро на своїх засіданнях проаналізувало також наукові результати завершених у 1994 році планових тем, розглянуло проекти концепції шкільної мовної освіти національних опільнот України, концепції і програми дослідження "Оновлення змісту соціально-гуманітарної /світоглядної/ освіти школярів", хід і результати дослідно-експериментальної роботи у 1994-95 н.р. в авторській школі-комплексі № 3 м.Дніпро Одеської обл., розглянуло й організувало наукову експертизу проекту базового навчального плану загальноосвітньої школи тощо.

Бюро Відділення неодноразово ініціювало опрацювання державних стандартів загальної середньої освіти і здійснило ряд конкретних кроків у цьому напрямку. Зокрема, у Відділенні підготовлено проект

комплексної науково-дослідної програми "Державний загальноосвітній стандарт", яка визначає зміст і етапи роботи з опрацювання освітнього стандарту.

Розроблено проєкт базового навчального плану загальноосвітньої школи, який задає генеральний рівень стандарту загальної середньої освіти; документ винесено на обговорення широкої педагогічної громадськості України.

У березні 1995 р. в м.Донецьку проведено всеукраїнську науково-практичну конференцію з проблем формування і впровадження регіонального і шкільного компонентів змісту загальної середньої освіти, яка дала уявлення про рівень наукової розробки цієї проблеми. Її стан у шкільній практиці, дозволила виявити напрями і можливості науково-педагогічного пошуку в цій галузі.

Підготовлено і проведено у м.Полтаві всеукраїнський семінар з методологічних, теоретичних та методичних питань інтеграції змісту загальної середньої освіти як одного з можливих і доцільних підходів до його формування і реалізації на певних етапах шкільного навчання.

За участю Відділення організовано науково-теоретичну конференцію з проблем оновлення змісту соціально-гуманітарної освіти, що відбулася в м.Луцьку на базі Інституту соціальних наук Долинського держуніверситету.

У звітному році відбулося двоє загальних зборів Відділення. На одних /березень 1995 р./ в центрі уваги був аналіз роботи Відділення за попередній рік. Внесено ряд конструктивних пропозицій щодо пріоритетів наукової проблематики і формування її тематики, форм апробації наукових ідей на різних рівнях їх проробки.

На других зборах /грудень 1995 р./ обрано нове поповнення академії. Попередньо було проведено академічні читання, які дали можливість краще познайомитися з претендентами на академічні звання, їх науковим доробком та ідеями. У результаті дійсними членами Академії було обрано Богун А.М., Вадуленка М.С., Балдака І.І. Членами-кореспондентами Академії стали Вільчонський С.С. - п.п.н., проф., зав.лабораторією Інституту педагогіки, Лузик М.П. - директор авторської школи-комплексу № 3 м.Львівської обл., Іурчи А.М. - д.т.н., заст. директора Інституту збірку і методів навчан-

ня Міністерства України, Мальований Д.І. - к.п.н., вчений секретар Відділення дидактики, методики та інформаційних технологій в освіті АПН України, Соф'янюк Е.М. - к.п.н., директор Донецького обласного інституту післядипломної освіти підприємців.

Таким чином, у складі Відділення нині 7 дійсних членів і 15 членів-кореспондентів АПН.

Відділення підготувало ряд питань для розгляду на Президії АПН. Серед них: про хід опрацювання концепції нової освіти національних спільнот України; про проект базового навчального плану середньої загальноосвітньої школи України; про концепцію і програму дослідження проблеми оновлення змісту соціально-гуманітарної освіти школярів; про концепцію навчання іноземних мов у школах України та хід її реалізації; про наукову діяльність Українського інноваційного центру гуманітарної освіти та ін.

З метою удосконалення організації педагогічних досліджень, оформлення їх результатів на допомогу науковцям у Відділенні підготовлено і видано брошуру "Педагогічні дослідження" /акад. Гончаренко С.У./, де розкрито методологічні характеристики науково-педагогічних досліджень, вимоги до їх здійснення.

З ініціативи та за участю співробітників Українського інноваційного центру гуманітарної освіти АПН України здійснено ряд акцій у галузі міжнародного співробітництва, в т.ч. з розробки й реалізації спільних науково-освітніх проектів. Зокрема, продовжувалась робота у межах проекту TEMPUS-TACIS. Зібрано матеріал, що розкриває особливості системи освіти ряду європейських країн /зокрема, Німеччини, Великобританії, Нідерландів/, який узагальнено і відображено у підготовленому рукописі збірника "Сучасні тенденції розвитку шкільної освіти". Спільно з Інститутом педагогічних наук у Бухаресті ініційовано проект "Демократичні цінності в освіті", який передбачає сприяння демократизації освіти, гуманітаризації її змісту, визначення конкретних напрямів і засобів їх практичного втілення. Центр брав участь у здійсненні проекту АНЕСКО "Розвиток змісту освіти в середніх школах", що передбачає створення європейського банку навчальних програм загальноосвітніх шкіл.

Протягом звітного року співробітники Центру взяли участь у багатьох міжнародних науково-практичних конференціях і семінарах.

ВІДДІЛЕННЯ ПСИХОЛОГІЇ, ВІКОВОЇ ФІЗІОЛОГІЇ ТА ДЕФЕКТОЛОГІЇ

Наукова діяльність відділення "Психологія, вікова фізіологія, дефектологія" у 1995 році визначалась "Тематичним планом науково-дослідної роботи", затвердженим постановою загальних зборів АПН України 29.08.95 року, договором про творче співробітництво з Адміністрацією Президента України, замовленим Кабінету Міністрів по розробці національної програми "Діти України" та ін. Особлива увага надавалась виконанню програми "Освіта" /"Україна XXI століття"/.

Науково-організаційна діяльність відділення

Протягом року було реалізовано план роботи відділення, в якому було передбачено опрацювати:

- Концепцію розвитку психологічної науки в Україні;
- Концепцію національної програми "Діти України";
- Комплексні науково-дослідні програми "Система підготовки і перепідготовки спеціалістів-психологів в Україні" та "Психологічна реабілітація та соціальна адаптація дитячого і дорослого населення".

Проведено /частково/ реєстрацію психологічних центрів України. Їх персональний склад, тематику наукових досліджень, а також проведено аналіз стану пошукових та прикладних досліджень.

На 10-ти засіданнях бюро відділення обговорено і прийнято рішення з таких питань:

- Про тематичні плани ІДР на 1995 рік;
- Про роботу проблемної Ради з психології;
- Про структуру Інституту психології;
- Про програми ІДР, що започатковуються в 1995 році;
- Хід виконання Постанови Президії АПН України "Про основні напрями діяльності інституту дефектології";
- Про проект Закону України про захист від небезпечних впливів на психіку та про психологічну допомогу особам, які зазнали таких впливів;
- Завдання відділення відповідно до "Заходів щодо реалізації державної національної програми "Освіта";
- Про хід виконання Постанови Президії АПН України "Творча обдарованість";

- Про хід підготовки II з'їзду Товариства психологів України;

- Про проект Концепції спеціальної освіти осіб з фізичними та психічними вадами в Україні;

- Про хід підготовки відділення до проведення методологічного семінару "Успадковане і набуте в розвитку особистості";

- Про стан наукових досліджень з проблем історії психології, етнопсихології в Інституті психології АН України;

- Про Концепцію розвитку психологічної науки в Україні;

- Про хід підготовки до відзначення 50-річчя Інституту психології;

- Основні напрями фундаментальних, пошукових та прикладних досліджень відділення на період до 2000 року;

- Про роботу лабораторії Інституту психології "Психологія креативності";

- Про проект Концепції розвитку Інституту психології;

- Про рекомендацію в дійсні члени АН України іноземних вчених;

- Про створення проблемної Ради з політичної психології;

- Про стан наукових досліджень з проблем політичної психології;

- Про завершення науково-дослідних тем та перспективи планування ІДР в установах відділення на 1996 рік;

- Про формування відомих замовлень на розробку актуальних проблем з психології та дефектології на 1996 рік;

- Про планування ІДР членами відділення та науковими установами відділення на 1996 рік та ін.

Боро разом з координаційними радами відділення у 1995 році організували:

а/ читання

- Академічні читання кандидатів у дійсні члени /академіки/ та у члени-кореспонденти АН України по відділенню "Психологія, вікова фізіологія та дефектологія", на яких залучено 18 наукових доповідей;

б/ конференції

- Всеукраїнська наукова конференція "Проблеми політичної психології та її роль у становленні громадянства Української держави" 28-31 травня 1995 р.;

в/ семінари

- Методологічний семінар АПН України "Успадковане і набуте в розвитку особистості" 14-15 листопада 1995 р.;

- Міжрегіональний науково-практичний семінар "Соціально-психологічні наслідки аварії на ЧАЕС, проблеми організації і функціонування центрів соціально-психологічної реабілітації" 15-17 листопада 1995 р.;

г/ наради

- Міжрегіональна нарада з питань соціально-психологічних проблем Чорнобильської катастрофи 15-17 листопада 1995 р.

Члени відділення протягом року виступали з науковими доповідями і брали активну участь в роботі міжнародних і всеукраїнських конференцій, науково-практичних семінарах.

II. ОСНОВНІ НАУКОВІ НАПРЯМИ І РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ВІДДІЛЕННЯ: ДОСЛІДЖЕННЯ, СКЛАДНОСТІ, ПЕРСПЕКТИВИ.

Теоретико-методологічні основи психологічної науки /науків керівники: дійсний член АПН України В.Роменець, член-кореспондент АПН України М.Костицький/.

За першим напрямом у 1995 році завершено 4 теми.

За темою І.3. Тематичного плану НДР на 1996 рік "Психологія в Україні в системі вітчизняної культури" /кер.В.А.Роменець/ групою дослідників здійснено комплексне історико-психологічне дослідження становлення, розвитку і сучасного стану існування психологічного знання як самостійної галузі наукового пізнання світу. Серією конкретних досліджень охоплено період генези психологічної думки і психології як науки від часів Київської Русі до середини ХХ століття.

Здійснено дослідження процесу становлення педагогічної психології в Україні в першій половині ХХ століття.

Результати історико-психологічних та теоретико-методологічних досліджень викладено у "Нарисах з історії вітчизняної психології" /випуск І, випуск 2/. Тим самим здійснено спробу поновити серію відповідних видань, започатковану ще в 50-ті роки Г.С.Костюком.

За темою І.4. "Історична психологія українського народу" /В.А.Роменець/ розроблені концептуальні та методологічні підходи дослідження історичної психології українського народу, вихідними

категоріями якої прийнята духовна, вільна та героїчна особистість, суцільною формою прояву якої виступає вчинок.

Прованалізовано спроби виведення основних етапів, напрямів, факторів етногенези. В результаті введено структуровану систему чинників етнопсихогенези, основні блоки якої складають: антропологічний, соціопсихічний, культурологічний, географічний традиціоналізм як суспільна закономірність, що забезпечує стабільність визначальних етнопсихологічних рис українського народу.

Прованалізовано альтернативні форми освіти та виявлено різні психологічні системи, які покладені в основу їхнього внутрішнього світоутворення, освітбачення, мовного тезаурусу та методично-технологічного інструментарію.

Частково завершено і намічено розробку наукової парадигми, що інтегрує здобутки української культурної традиції в контексті освітової, визначені підходи та напрямки різних наукових шкіл з метою побудови концепції історичної особистості українського народу як суб'єкта психічної активності в соціогенезі.

Результати досліджень викладено в матеріалах Всеукраїнської наукової конференції "Особистість і народ: погляд історичної психології" /К., 1994/; підручнику для студентів вищих навчальних закладів "Основи психології" /К., 1995 /.

За темою 1.7. "Психологічні основи розвитку доволності поведінки особистості" /Евх І.Д./ розкрито психологічну сутність поведінки особистості в генетичному плані. Простежено основні напрямки, за якими відбувається перехід поведінки від імпульсивної до доволної. Розкрито трансформацію внутрішніх механізмів, за допомогою яких здійснюється цей перехід. Сформульована нова психолого-виховна парадигма, що кладеться в основу формування та розвитку доволної поведінки школярів; висвітлено психологічні умови вольового розвитку особистості у шкільному аспекті.

На ґрунті теоретичних досліджень створено спеціальний практикум, який передбачає розвиток навичок самоаналізу, повеціткової та емоційної саморегуляції в екстремальних умовах. Результати досліджень знайшли відображення в монографії "Від волі до особистості" /К., 1995 /.

Психологічні проблеми взаємодії людини з життєвим середовищем /наукові керівники: дієсні члени АН України Є.Гончарук та О.Киричук /.

У межах цього напрямку розроблялося 10 тем. Центральною, світомотивною проблемою цього напрямку була взаємодія усанкованого і набутого, ментальності індивіда і його енергоінформаційного психічного поля, що є результатом вібрацій природного, предметного і соціокультурного довкілля.

У 1995 році за цим напрямком Тематичного плану завершено дослідження лише однієї теми - IX.99 - "Виникнення, розвиток та профілактика конфліктів у сумісній діяльності" /Ложкін Г.В./.

Результат дослідження - сформульовано концептуальні підходи до проведення прикладних досліджень з проблем психології конфлікту.

Вивчено особливості інтерперсональної поведінки учасників конфлікту на горизонтальному і вертикальному рівнях. Експериментально встановлено типи поведінки, що є детермінантами конфлікту; виділено компоненти спілкування, які визначають статус особистості в конфліктній взаємодії. Одержані результати дають можливість уявити причини невдоволеності міжособистісними стосунками та положенням у колективі і відповідно корегувати той чи інший тип поведінки.

За результатами дослідження підготовлено рукопис монографії "Виникнення та розвиток конфліктів у сумісній діяльності" /автори Киричова О.А., Ложкін Г.В., Петровська Т.В./; вийшов з друку "Словник-довідник термінів з конфліктології" /за ред. Г.В.Ложкіна М.І.Шірен. - К., 1955. - 17,0 лр. арк./.

Методологічні основи і прикладні проблеми політичної психології. /наукові керівники: чл.-кор. АН України М.Інатенко, М.Слободявський/.

З метою розв'язання проблем політичної психології 26 січня 1994 року було утворено Науково-практичний центр політичної психології як структурний підрозділ АН України. Головною метою діяльності Центру, як зазначено у вказаній постанові, є поглиблена розробка психологічних проблем політичного життя суспільства як провідного компонента енергоінформаційного політичного поля, а

якому проходить життєдіяльність підростаючих поколінь/, здійснення аналізу та прогнозування соціально-психологічних тенденцій його розвитку, надання практичної допомоги владним структурам, політичним та громадським організаціям в управлінні суспільними процесами.

В межах цього напрямку у звітному році розроблялося 7 тем. Всі вони є перехідними на 1996 рік.

Психологічні основи реалізації концепції виховання підростаючих поколінь суверенної України /наукові керівники: акад. АІН України О.Киричук, чл.-кор. АІН України В.Демиденко, д.пс.н. М.Боришевський/.

У рамках цього напрямку розроблялося 7 тем, 4 з них завершено в 1995 році.

За темою XI.III Тематичного плану ІДР "Розвиток самоактивності учнів в оволодінні суспільними цінностями у виховному процесі" / Боришевський М.Н./ розкрито психологічну природу самоактивності, її основні джерела і чинники, серед яких "внутрішні" - успадковані, припожені здібності дитини, і "зовнішні" - соціально зумовлені.

Дослідженням доведена необхідність ґрунтовної перебудови педагогічного процесу в напрямі його демократизації і поступового розширення можливостей учнів для опредметнення проявів їх реальної суб"єктності як рівноправних, хоч і різнозобов"язаних членів, суб"єктів педагогічної взаємодії.

Результати дослідження знайшли відображення в публікаціях творчого колективу, зокрема в брошурі "Моральна саморегуліція поведінки особистості: понятійний апарат" /К., 1993 /; методичних рекомендаціях "Гуманізація спілкування та взаємодії у виховному процесі" /К., 1994/; в матеріалах науково-теоретичної конференції "Система цінностей як регулятор педагогічної взаємодії" /Київ-Дрогобич, 1994/, а також їх покладено в основу підготовленої програми виховання учнів.

За темою XI.II2. "Зміст форми і методи підготовки майбутнього вчителя до морального виховання учнів" /Демиденко В.К./ простежено особливості успішного вчителя мотивів поведінки в широкому її розумінні та руху в них моральних понять; розроблені та

спробовані експериментальні і клінічні методи дослідження моральності школярів з пограничними станами психіки; сформульовано ряд оригінальних практичних рекомендацій стосовно морального виховання учнів та підготовки майбутнього вчителя до нього. На основі досліджень розроблена програма спецкурсу "Підготовка майбутнього вчителя до морального виховання учнів" і надіслана до Міністерства освіти, де вона одержала позитивну оцінку.

За темою XI.II4. "Психологічні основи просторово-часової організації переконувачих впливів" /Слюсаревський М.К./. Дослідження було першою спробою психологічного аналізу просторових та часових чинників переконувального впливу як складного процесу, що розгортається у фізичному просторово-часовому континуумі, з одного боку, і в психологічному просторі - часті реципієнта, з іншого.

Аналіз експериментальних даних засвідчив безпосередню залежність переконувальної комунікації від особливостей сприймання реципієнтом фізичної величини тексту, часових інтервалів подання інформації, просторової віддаленості комунікатора тощо. Серед психологічних ефектів переконувального впливу, які виявлено вперше, досліджено "ефект величини - переконливості тексту", "ефект розсе-редженості тексту на площині", "ефект узгодженості просторових уявлень реципієнта", "ефект перцептивного еталона".

Результати дослідження можуть знайти застосування у сфері ма-сової інформації, політичної і торгової реклами, в педагогічній практиці.

За результатами дослідження підготовлено монографію "Простір і час у переконувальній комунікації: психологічний аспект".

За темою XI.II6. "Психологічне забезпечення реалізації концепції виховання підростаючих поколінь суверенної України" /Киричук О.В./ розкрито психологічний зміст понять "процес виховання" /як теоретичний об'єкт/ і "виховний процес" /як реальна педагогічна практика/; психологічно обґрунтовано мету і завдання виховання /"виховання життєво активного, гуманістично спрямованого громадянина демократичного суспільства, який у своїй життєдіяльності керується національно-культурними і вселюдськими цінностями"/; проведено аналіз розвитку громадянського самовизначення в онтогенезі - на етапах розвитку індивідуальності, формування особистості, виховання громадянськості; виділено психолого-педагогічні засоби

досягнення виховної мети в національній системі виховання /збагачення індивідуального досвіду; організація /самоорганізація / фізично-оздоровчої, предметно-перетворювальної, навчально-пізнавальної, соціально-комунікативної, громадсько-корисної, художньо-ігрової діяльності; стимулювання вчинкової активності; допомога у вирішенні внутрішніх суперечностей, конфліктів тощо/; визначено основні психолого-педагогічні умови ефективності засобів у вирішенні виховних завдань /рівень культури мікросередовища, гуманітаризація освіти, гуманізація взаємостосунків суб'єктів педагогічної взаємодії, позитивний статус вихованця в системі офіційних і неофіційних взаємостосунків у шкільному класі/; апробовано комплекс психодіагностичних методик; подано практичні рекомендації щодо психологічного забезпечення педагогічного управління процесом виховання громадянина демократичного суспільства.

За результатами дослідження підготовлено монографію "Психологія громадянського самовизначення особистості".

Психолого-педагогічні засади навчання підстаршого покоління в сучасних умовах. /наукові керівники: академік С.Макошименко, чл.-кор. Е.Носенко, д.пс.н. Г.Балл, д.пс.н. Ю.Машбиць/.

У рамках цього напрямку розроблялося II тем, 4 з них завершено в 1995 році.

За темою ХІІ.ІІВ. "Психолого-педагогічні основи диференціації навчально-виховного процесу в загально-освітній школі /Тончаренко С.А./ створено психолого-педагогічну систему диференційованого навчання учнів І-ХІ класів з використанням індивідуального і власне особистісного підходу до учня. Останній означає орієнтацію педагога на розвиток самоосвідомості кожного учня як особистості з позитивною "Я - концепцією", яка пов'язується зі самовідчуттям психологічного комфорту, задоволеності шкільним життям, своєї захищеності, джерелом якої виступає вчитель і колектив класу. Здійснення індивідуального підходу має дві взаємопов'язані сторони: адаптаційну й трансформаційну /розвиваючу/. Гуманістична оптимізованість системи, яка на відміну від свого найближчого аналога - американської системи "А. В. С" - не передбачає диференціації освіти в початковій ланці: усі діти неважливо від стартового рівня розумових здібностей одержують однаковий у своїй основі обсяг елементарних знань, умінь і навичок. Зате сам процес навчання, його форми і методи постають як об'єкт поглибленої диференціації /насамперед по-

класної/та індивідуалізації, що ґрунтується на розвинутій психодіагностичній основі.

Результати досліджень знайшли відображення в монографії "Диференціація навчання і освіти: психолого-педагогічна система" /20 друк.арк./; в посібнику "Діти з підвищеними розумовими здібностями: діагностика і розвиток".

За темою "Теоретико-методологічні засади проектування, побудови і оцінювання підручників" /Гурман А.В. / запропонована концепція підручникастворення в Україні, що враховує світовий і вітчизняний досвід створення навчальних книжок та змістовно розкриває напрямки реалізації основоположних ідей у розбудові національної освіти – ідеї розвитку та ідеї модульності. Зокрема, детально обґрунтовано теорію розвивального підручника для середньої загальноосвітньої школи: його цілі і завдання; зміст і структура; засоби та інваріанти оформлення, а також методологія і технологія проектування, створення, оцінювання.

Опрацьовані моделі підготовки розвивальних підручників знайшли широке втілення в експериментальній системі модульно-розвивального навчання /середні школи № 15 м.Біла Церква, № 30 м.Донецька, № 10 м.Бердичів, № 157 м.Київ, № 44 м.Запоріжжя та ін./ У результаті пошуку одержано перші вразки проблемно-модульних навчальних програм, а саме: а/ наукові проекти змістовних модулів з основних навчальних предметів; б/ сценарії модульних занять; в/ фрагменти розвивальних підручників. Пропедевтичне впровадження зазначених програм свідчить про якісно вищий порівняно з традиційним розвивальний потенціал експериментального навчання.

Результати дослідження знайшли відображення в опублікованих роботах "Розвивальний підручник: підходи до розуміння і створення", "Орієнтири концепції навчальної книжки і підручника" /Рідна школа. – № 1, 1993; № 6, 1995./

За темою ХП.122. "Принципи і критерії психологічної організації навчання як засобу формування і саморозвитку суб'єкта учіння" /Максименко С.Д./ на єдиному теоретико-концептуальному базисі обґрунтовано і побудовано за допомогою психологічних засобів нову ідеологію освіти. Зокрема, розроблено і удосконалено концепцію діяльнісного опосередкування особистісного розвитку

школяра, яка реалізується через експериментально-генетичний метод. Теоретичний аналіз передбачає становлення системи понять за принципом слідування від нерозвинутого до розвинутого, від абстрактного до конкретного, від буття до Її виявів.

В рамках прикладних психолого-педагогічних досліджень розроблено психодіагностичні системи, призначені для шкільних психологів, які задають цілісний опис особистості школярів на основі комплексу критеріїв та показників їх інтелектуального й морального розвитку, а також діяльнісних характеристик.

За матеріалами досліджень підготовлено навчальний посібник /ІЗ др.арк./, наукові розробки впроваджені в програмах курсів "Основи педагогічної психології", "Методологія і методи психолого-педагогічних досліджень", "Основи педагогіки та психології для медичних вузів", "Юридична психологія", а також в роботі ліцею "Свічадо" /м. Біла Церква/, який є експериментальною базою лабораторії психології навчання.

За темою XII.123: "Психологічний аналіз нових інформаційних технологій навчання" /Машбиць Ю.І./ відповідно до розробленої концепції технологія навчання тлумачиться як певна галузь знань про навчання і як засіб його описування. Показано співвідношення між теорією навчання та її технологією, намічено вимоги, додержання яких необхідне для технологізації теоретичних знань; здійснено докладний аналіз психологічних механізмів навчання, зокрема механізму динамічного розподілу функцій управління між учителем /комп'ютером/ і учнем; запропоновано нову класифікацію навчаючих систем, виділено основні типи інтелектуальних навчаючих систем, серед яких особливу увагу приділено аналізу експертно-навчаючих систем, що мають найбільший дидактичний потенціал; докладно проаналізовано такі засоби інформаційних технологій, як гіпер-та мультмедіа, показано їх нові можливості щодо візуалізації, мультимедійності подання інформації, а також вибору послідовності вивчення матеріалу.

За результатами дослідження підготовлена монографія "Теоретичні основи нових інформаційних технологій навчання".

Теоретичні та прикладні проблеми розвитку психофізіології в Україні /наукові керівники: акад. В.Скок, чл.-кор. В.Березін, чл.-кор. А.Карпукіна/.

За тематичним планом з цього напрямку виконувалося 6 тем, завершено в 1995 році 3.

За темою ХШ.128 "Психофізіологічні механізми оптимізації розумової діяльності людини" /Скок В.І./ встановлено, що електростимуляція комірцевої зони масажу лобних зон шкіри та комп'ютерна гра більш ефективна, ніж пасивний відпочинок для покращення функціональної рухливості нервових процесів людини при монотонній операторській діяльності /віковий діапазон досліджуваних 18-24 роки/.

За темою ХШ.129 "Дослідження і розробка експрес-методів прогнозування та корекції психофізіологічного стану дітей з метою підвищення ефективності навчання" /Карпукіна А.М. / теоретично обгрунтовано можливість опосередкованого прогнозування ефективності навчання. Проаналізовано основні принципи та технології розробки експрес-методик прогнозування успішності навчання з використанням інформативних характеристик функціональної структури ПСС школярів.

На основі системного підходу до психофізіологічного стану і діяльності учня проведено аналіз і виявлено взаємозв'язок та взаємовплив між психофізіологічним забезпеченням навчання та успішністю навчальної діяльності. Доведено, що співвідношення двох рівнів – оцінюваного /психофізіологічного забезпечення /та того, що прогнозується /успішності навчальної діяльності/, потрібно оцінювати як співвідношення організації елементів цих рівнів. Адекватним математичним апаратом для вирішення цієї задачі обрано метод дискримінантного аналізу.

Результати досліджень відображено в наукових роботах "Анализ возможности диагностики и коррекции процесса развития психической активности с позиций системного подхода", "Психофізіологічні аспекти експертної оцінки нових технологій навчання"; в дисертаційних роботах "Співвідношення характеристик діяльності в умовах дефіциту часу" /Антосюк С.Н./, "Природа та умови прояву емоційної стійкості людини" /Білик В.В./; методичних рекомендацій "Експрес-оцінка адаптивності підлітків в екстремальних умовах".

За темою "Розробка методів та засобів психологічної та психофізіологічної діагностики, тренування та розвитку вищих психологічних функцій людини"

хічних функцій особистості" /Чепи М. - Д.А./ на основі енерго-інформаційних засад психофізіології та когнітивної психології сформульовано концепцію розвитку вищих психічних функцій особистості та розроблено методи діагностики і тренування вищих психічних функцій школяра. Мета цих методів - встановлення зворотного зв'язку для одержання даних про формування і тренування психічних та психофізіологічних функцій учнів, про особливості протікання психічних процесів в навчальній діяльності: емоційних, мислительних, перцептивних, мнемічних, волевих.

За результатами досліджень створено пакет комп'ютерних засобів тренування вищих психічних функцій.

Теоретичні та методичні засади розвитку дефектології в Україні /наукові керівники: чл.-кор. В.Бондар, чл.-кор. І.Бех/.

У 1995 році в межах цього напряму розроблялося 6 тем, із них 5 завершено.

За темою ХУ.141. "Науково-методичні основи відбору дітей в спеціальні навчальні заклади /Стадненко Н.М./ за допомогою спеціально розроблених комплексів діагностичних завдань проведено попередню апробацію на 3-х категоріях дітей /норма, ЗПР, розумова відсталість / двох вікових груп: дошкільний і підлітковий. Встановлено, що відібрані комплекси діагностичних завдань здатні диференціювати дітей з відхиленнями в розвитку.

Здійснено широку апробацію комплексу завдань експрес-методики для вивчення дітей дошкільного та молодшого шкільного віку з вадами слуху /глухі і туговухі/. Головним доробком цього дослідження є характеристики розумового розвитку дітей з комбінованим дефектом. Уперше описано особливості психічної діяльності олігофобних і глухих дітей, які мають затримку психічного розвитку чи розумову відсталість.

Завершено розробку комп'ютерного варіанту експрес-методики для дослідження розумового розвитку дітей. Програма "Діагност", як технічний засіб дослідження, звільняє експериментатора від багатьох трудомістких функцій дослідження шляхом передачі їх комп'ютеру, полегшує аналітичну діяльність, скорочує час обробки даних.

Результати дослідження відображено в науковому збірнику "Психолого-педагогічні умови підвищення результативності учіння школи-

рів з психічними вадами", методичному посібнику для шкільного психолога "Діти з відхиленнями психофізичного розвитку в школі" /Стаднівко Н.М., Ілляшенко Т.Д. /.

За темою УУ.142. "Науково-методичні основи навчання дітей із затримкою психічного розвитку /Ілляшенко Т.Д./ розроблено концепцію навчання та соціально-трудової адаптації дітей із ЗНР, зокрема, питання психолого-педагогічного змісту поняття "ЗНР", принципів діагностики та етапів корекції, що охоплюють дошкільне виховання, початкову та основну школу. Визначено корекційні завдання на кожному з етапів навчання та виховання дітей цієї категорії.

Результати досліджень знайшли відображення в "Концепції спеціальної освіти осіб з фізичними та психічними вадами в Україні на найближчі роки та перспективу", в ряді публікацій, у методичній допомозі школам з питань комплектування та функціонування класів для дітей із ЗНР.

За темою ХУ. 143. "Виховання у розумово відсталих учнів готовності до самостійної праці на основі поліпшення корекційної та політехнічної спрямованості навчання /Хохліна С.П./ розроблено науково-методичні засади початкової педагогічної пропедевтики в умовах допоміжної школи. Виходячи з визначених компонентів готовності учнів до навчання в школі, розглядаються умови їх досягнення; пропонується організаційне, методичне і змістовне забезпечення побудови пропедевтичного періоду навчання на основі інтегрального підходу.

За результатами досліджень розроблені корекційно-розвивальні засади організації та методики навчання учнів елементарних природничо-географічних знань, "Програми спеціальної загальноосвітньої школи інтенсивної педагогічної корекції", "Буквар для допоміжної школи" та ін.

За темою ХУ.144. "Науково-методичні основи вдосконалення навчання, виховання та соціально-трудової реабілітації осіб з глибоким порушенням зору" /Вавіна Л.О./ розроблено оригінальну систему дидактичних засобів регуляції пізнавальних дій учнів з важкою патологією, що сприяє нормалізації їх навчальної діяльності на основі комплексного розвитку мислення, мовлення і свідомості в їх єдності; доведено, що системоутворюючим фактором єстетичного роз-

витку сліпої особистості є естетична потреба, поступове формування якої здійснюється за умов дотримання наступності у змісті, формах і методах естетичного виховання та врахування індивідуальних і типологічних особливостей розвитку сліпих учнів; вперше в тифлології визначено основні детермінанти діяльності спілкування у сліпих підлітків /активність, соціальна установка і соціальна перцепція /, комплексний корекційно-розвивальний вплив на які сприяє формуванню в них комунікативних умінь; опрацьовано оригінальну модель структурних компонентів підготовки сліпих старшокласників до життя і праці в суспільстві.

Результати досліджень знайшли своє відображення в навчальному посібнику "Буквар для допоміжної школи", "Програмах початкових класів спеціальних загальноосвітніх шкіл інтенсивної педагогічної корекції".

За темою ХУ.146. "Система інтенсифікації компенсаторно-корекційної сприяюваності навчання і виховання глухих дітей" /Заєченко В.В./ з'ясовано, що проблема інтенсивної компенсації глухоти, корекційного впливу на глуху дитину у молодших класах пов'язана з усуненням уже допущених відхилень у її розвитку, зумовлених невовчасною та малоефективною психолого-педагогічною допомогою; апробовано систему навчання учнів не лише говоріння, але й слухозорового сприймання, розуміння мовлення як на спеціальних заняттях, так і в системі міжпредметних зв'язків.

Результати дослідження відображено в навчальному посібнику "Товори, думай, запам'ятовуй" /Луцько К.В./, в чотирьох методичних рекомендаціях загальним обсягом 13,2 др. арк.

Науково-методичне забезпечення національної системи психологічних служб /наукові керівники: акад. В.Прісняков, акад. В.Синьов, акад. Т.Йценко /.

За тематичним планом науково-дослідної роботи АНН України на 1995 рік в цього напрямку розроблялося 12 тем, завершено у звітному році - 8.

За темою ХУІ.145. "Науково-методичні та організаційні основи психологічної служби системи освіти" /Рибалко В.В./ вивчено науково-методичні та організаційні основи розгортання психологічної служби системи освіти, які визначаються в контексті особистісного підходу практикуючого психолога до школяра.

Розроблено комплекс методів психодіагностичного обстеження якостей особистості учня та інтерпретації отримуваних за його допомогою даних з метою визначення індивідуальності, характеру психологічних проблем особистості учня та шляхів їх розв'язання в ході психологічної консультації та корекції школярів, батьків і вчителів; модифіковано і апробовано методику "Аналіз сімейного виховання" та розроблено засоби поліпшення взаємин батьків з дітьми-підлітками; запропоновано нові організаційні форми роботи психологічної служби на засадах особистісного підходу до школяра.

Результати досліджень відображено в матеріалах мікререгіональної конференції "Психологічна наука і сучасний заклад народної освіти", в науково-методичному збірнику "Психологічна служба в школах нового типу: проблеми і перспективи", в матеріалах на допомогу шкільному психологу, соціальним педагогам, класним керівникам.

За темою ХУІ.149. "Психологічна діагностика особистісних особливостей і рівня інтелектуального розвитку" /Бурлачук Л.Ф./ опрацьовано систему "метод-підхід-методика" у психодіагностиці; побудовано теорію вимірюваної індивідуальності, за допомогою якої розв'язується парадокс теоретичного та психодіагностичного описування особистості; створено систему під назвою "вимірювана індивідуальність", що має інноваційні ознаки, серед яких на перше місце висувається синтез: з одного боку - описування як процес вимірювання, так і його результати, в іншого - індивідуально-психологічні особливості особистості, так і ситуаційні /соціально-психологічні/ змінні; розкрито зміст основних методик психологічної діагностики.

Результати досліджень викладено в монографії "Психодіагностика /психодіагностический инструментарий и его применение в условиях социальных служб".

За темою ХУІ.150. "Науково-методичні основи моніторингу особистості школяра та умов його розвитку" /Маценко В.Ф./ показано, що психологічна готовність до шкільного навчання - це комплексна характеристика дитини, в якій розкриваються рівні розвитку тих психологічних якостей, що найбільше сприяють нормальному входженню в шкільне життя і формуванню навчальної діяльності.

Моніторинг онтогенезу психіки учнів молодшого та середнього шкільного віку показав, що норми психічного розвитку для того чи іншого етапу є досить нечіткими і невизначеними, хоча вікові новоутворення виділені досить обґрунтовано та чітко.

Встановлено, що для проведення моніторингу необхідно: виходити з психічних новоутворень того чи іншого вікового періоду; враховувати стадії та етапи розвитку; соціальну ситуацію розвитку; провідну діяльність в її співвідношенні з іншими видами діяльності; відповідний їй рівень розвитку свідомості та самосвідомості; зміст і форми навчання і виховання. Вказані чинники мають бути конкретизованими в критеріях і показниках /нормах/ розвитку.

Результати досліджень знайшли відображення в публікаціях Мащенка В.Ф., Терлецької Л.Г., Зеленоського О.В.

За темою ХVІ.І51. "Створення банку психодіагностичних методик для відстеження психічного розвитку учнів" /Тошчаренко С.А. / запропоновано серію психодіагностичних методик /"Контур"/, яка складається з 5 вербальних і 5 невербальних субтестів, з яких субтест слухового сприймання і запам'ятовування і субтест розуміння неуроково-популярного тексту - оригінальні розробки. Інші субтести включають модифіковані варіанти відомого тесту ШТУР.

Завдяки аналітичній структурі "Контур" дозволяє оцінювати не тільки загальну структуру інтелекту, а й рівень розвитку його окремих компонентів.

Результати досліджень викладено в посібнику "Критеріально-орієнтувальний нормативний тест інтелектуального розвитку".

За темою ХVІ.І54. "Диференційований та індивідуальний підходи у перевихованні осіб з асоціальною поведінкою /Синьов В.М./ розроблено концепцію психологічного забезпечення державної програми боротьби із злочинністю в Україні; розроблено і передано до МВС України матеріали щодо диференціації засуджених на основі виявлення особливостей соціальної спрямованості особистості /виділено 5 категорій засуджених/, а також диференційованого застосування засобів педагогічного впливу на представників кожної з таких категорій з урахуванням індивідуальної специфіки інтелектуального, емоційно-вольового розвитку, здібностей у різних видах діяльності, стану збереження позитивних соціальних зв'язків. За результатами досліджень підготовлено навчальний посібник та розділ "При-

ципи перевиховання засуджених" до колективної монографії "Пені-тенціарна педагогіка".

За темою ХУІ.156. "Попередження і подолання алкоголізму та наркоманії серед неповнолітніх" /Максимова Н.Ю. / здійснено соціально-психологічне дослідження ставлення членів і підлітків до антинаркоманійної та антиалкогольної просвіти та виявлення обізнаності неповнолітніх в цьому питанні.

Здійснено порівняльне вивчення індивідуально-психологічних особливостей соціально адаптованих та соціально дезадаптованих неповнолітніх. Проведено комплексне порівняльне дослідження 3-х груп соціально-дезадаптованих підлітків: з невротизмом та невротичним розвитком; регулярно вживаючих наркотичні речовини; тих, що порушили закон та знаходяться у виправних закладах.

За результатами досліджень опубліковано посібник "Психологический аспект профилактики алкоголизма и наркомании подростков" /К., 1995/.

За темою ХУІ.157. "Науково-методичне забезпечення підготовки та перепідготовки практикуючих психологів і соціальних педагогів" /Панок В.Г./ розроблено концепцію підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації практикуючого психолога, що включає три рівні: освітній, який має на меті формування професійної свідомості майбутніх фахівців; професійний, спрямований на оволодіння студентами необхідною системою знань, технологією практичної діяльності; особистісний, мета якого, - формування у студента професійно значущих особистісних якостей, гуманістичної спрямованості, здатності до професійної ідентифікації, що передбачає прийняття провідних професійних ролей, цінностей та норм, формування мотиваційної структури тощо.

Реалізацією основних ідей концепції отав рукопис посібника для вищих навчальних закладів "Практична психологія в системі освіти". На матеріалі досліджень розроблено "Положення про психологічну службу системи освіти", яке було затверджено наказом Міністерства освіти та концепцію розвитку психологічної служби в системі освіти України.

За темою ХУІ.158. "Аналіз актуальних проблем і основних досягнень у галузі психологічної науки і практичної психології в мету інформаційного забезпечення наукової діяльності Інституту

психології АПН України" /Тищенко С.П./ здійснено аналіз актуальних проблем і основних досягнень у галузі психологічної науки і практичної психології; проведено емпіричний аналіз особливостей використання психологічних знань педагогами в процесі їх взаємодії з учнями; висвітлено шляхи та засоби підвищення психологічної компетентності вчителів.

Здійснено реферування, анонсування та переклади англomовної, французької та німецької психологічної літератури; уні переклади при проведенні міжнародних наукових конференцій і семінарів, обміні досвідом із зарубіжними спеціалістами та встановленні контактів з ними.

Підготовлено до друку наукові праці співробітників Інституту ім.Г.С.Коотюка АПН України /рецензування та наукове редагування/.

ВІДДІЛЕННЯ ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

У 1995 році науково-дослідну роботу у відділенні здійснювали 136 наукових співробітників Інституту педагогіки і психології професійної освіти, серед яких 16 докторів наук, 65 кандидатів наук, 14 докторантів, 27 аспірантів денної та заочної форм навчання і 16 членів відділення /10 дійсних членів АПН України і 6 членів-кореспондентів АПН України/.

Наукова діяльність членів відділення і науковців Інституту спрямовувалась на реалізацію основних напрямів досліджень в педагогіки і психології, затверджених Загальними зборами АПН України, та потреб науково-методичного забезпечення реалізації завдань, передбачених державними освітніми програмами.

Науково-дослідна робота здійснювалася відповідно до тематичного плану АПН України. Основні проблеми досліджень:

- теоретико-методологічні основи педагогіки і психології професійної освіти;
- історія професійної освіти;
- розвиток професійної освіти в зарубіжних країнах;
- наукові основи безперервної педагогічної освіти;
- удосконалення змісту і педагогічного забезпечення навчально-виховного процесу в закладах профтехосвіти;

- психологічні основи підготовки особистості до свідомого професійного самовизначення: самореалізації в професійній діяльності;

- економічна освіта та економіка професійної освіти.

У зв'язку зі змінами в структурі Інституту, появою в ньому нових підрозділів план науково-дослідних робіт уточнювався, відповідно з'явилися і нові теми досліджень. Так, започатковано дослідження концептуальних засад, змісту, форм і методів професійної освіти за рубежом; питання реформування організації і змісту діяльності вищої школи в Україні /технічної, економічної, військової, сільськогосподарської/; формування загальної культури та психолого-педагогічного досвіду студентів мистецьких спеціалізацій.

З 58 тем, що досліджувалися у 1995 році науковими співробітниками Інституту і членами відділення, 12 тем - нові, 37 перекладних і 9 таких, що завершилися.

Основні наукові результати досліджень, завершених у 1995 році

Тему "Реалізація принципу диференціації у навчально-виховній роботі, викладанні дисциплін професійно-технічного циклу і загальноосвітніх предметів" /1991-1995 рр., керівник акад. Нечкало Н.Г. / виконувало 8 науковців. Внаслідок виконаної роботи встановлено, що перехід до диференційованого навчання в масових ІТУ, вищих професійних училищах, ліцєях ґрунтується на:

- організації навчально-виховного процесу, яка б дала змогу оптимально враховувати рівень загальних і окремих розумових здібностей, а також попередньої загальноосвітньої та професійно-технічної підготовки кожного учня;

- урахуванні вимог суспільства, соціального замовлення, науково-технічного прогресу, виробництва, задоволення інтересів особистості;

- удосконаленні професійної орієнтації учнів.

Удосконалення навчально-виховного процесу у профтехучилищах досягається за умови, якщо:

- в основі педагогічної системи покладено принцип забезпечення диференційованого підходу до визначення мети, змісту, мето-

дів, організаційних форм, засобів навчання і виховання учнів ІТУ;

- обґрунтовано використання диференційованого підходу до різних педагогічних систем у рамках впровадження нових, прогресивних форм підготовки робітників високої кваліфікації /лицейів, коледжів, об'єднань "ІТУ - технікум", вищих професійних училищ тощо/;

- в організації диференційованого підходу всебічно враховано засоби інформаційної технології, програмованого і комп'ютерного навчання, дидактичні ігри;

- адекватно використано можливості внутрішньої та зовнішньої диференціації навчання і виховання.

За результатами дослідження опубліковано 3 колективні роботи, 4 методичні посібники, серію статей загальним обсягом 16,6 др.арк., підготовлено до друку 3 брошури / 6 др.арк./ та профільовані програми з хімії для ІТУ різного профілю. Вагомим здобутком науковців є такі колективні праці:

"Диференційоване навчання у закладах профтехосвіти: Науково-метод.збірник /Відп.ред.Ничкало Н.Г. - К., 1992. - 174 с.;

Педагогічна книга майстра виробничого навчання: Навч.-метод. посібник /За ред. Н.Г.Ничкало. - К.: Вища школа, 1992. - 334 с.; 2-е вид. К.: Вища школа, 1994-383 с./;

Удосконалення навчально-виховного процесу в професійних закладах сільськогосподарського профілю: Наук. - метод. збірник /Відп.рад. Ничкало Н.Г. - К., 1993 - 251 с.;

Проблеми вдосконалення змісту і форм організації навчально-виховного процесу в закладах професійно-технічної освіти: Зб. наук.-метод. матеріалів /За ред. Ничкало Н.Г. - К., 1995. - 88 с.

Основними науковими результатами дослідження теми: "Психологічні та методичні основи профконсультаційної роботи з учнівською молоддю" /1991-1995 рр., виконавці: к.п.н. Андрієвська Л.В., к.біол.н. Бєдокімова Г.О., к.п.н. Смирновський В.В., к.п.н. Яшин О.О., Ткаченко О.М., Жарийло Т.Л., к.біол.н. Кондратова Н.О., Вітківська О.І., Мещова Н.В./ є:

- розробка методологічних основ побудови системи профконсультаційної роботи з учнівською молоддю; визначення профконсультації, її завдання, форми проведення, змісту, вимоги до побудови і здійснення її процедур тощо;

- теоретичне обґрунтування психологічних та психолінгвістичних основ добору професійно значущих критеріїв оцінки комунікативного аспекту мовної компетенції старшокласника, розроблено та експериментально апробовано ряд психодіагностичних методик;

- виявлення факторів системи професійної орієнтації, сприможливих на формування активної прозорієнтаційної позиції особистості, розкриття сутності поняття "прозорієнтаційна позиція", її значення в системі підготовки особистості до свідомого професійного самовизначення;

- розкрити на генетичному рівні детермінантних зв'язків темпераментальних особливостей індивіда з процесами формування і розвитку професійних здібностей, розробка системи відповідних психодіагностичних методик виявлення й оцінки професійно значущих темпераментальних характеристик особистості;

- розкрити змісту поняття "інтелект" щодо теоретичного і прикладного аспектів проблеми професійного самовизначення особистості, значення виявлення й оцінки індивідуальних особливостей прояву інтелекту в особистості для професійної консультації з опорою на розроблені типові варіанти прогнозування успішності особистості у професійному навчанні і вирішенні професійних завдань;

- розкрити психологічної специфіки процесів професійної перорієнтації дорослих - їх змісту і завдань.

Результатом проведеного дослідження є підготовлений до друку посібник "Психологічні основи професійної консультації" /За ред. Федоришина В.О. - 15 др.арк./. За два останні роки за цим темою опубліковано 4 методичні рекомендації /7,7 др.арк./ та "Проєктограма будівельних професій" /Синявський В.В., Зарько Н.І./і "Проєктограми і професіокарти основних професій" у 2-х к.н. - К.: ДІСМПУ - 24,1 д.а./ автори: Синявський В.В., Яцишин О.Є. і ін./.

У ході дослідження теми: "Психологічні проблеми допрофесійної і професійної підготовки учнівської молоді" /1991-1995 рр.; виконавці: к.пс.н. Червоний Н.С. - керівник; в.по.н. Балл Г.О., к.пс.н. Антонова-Турченко О.Г., Івахненко Л.М., Курганова К.В., к.по.н. Побіренко Н.А., к.по.н. Рибалка В.В., Семенов О.Л., к.пс.н. Смульсон М.А., к.пс.н. Кравцова Д.Ф., Федоришина Н.В., Станіслюк О.О., Фролов Т.Б./доведено, що професійний принцип у поєднанні з трудовою підготовкою школярів має змогу вибудувати систему навча-

льно-виховної роботи, альтернативну існуючій, яка може гнучко доповнювати останню і значно підвищити ефективність підготовки учнів до праці, до оволодіння певною професією в спеціальному закладі.

Обґрунтовано систему допрофесійної підготовки в загально-освітніх закладах, яка складається з двох етапів: профільного і передпрофесійного, що забезпечує поступовий перехід учня до професійного навчання в спеціальних навчальних закладах /училищах, коледжах, вузах /. Розроблено технології формування готовності до професійного навчання з окремих профілів, які відповідають вимогам засвоєної діяльності і враховують можливості різних суб'єктів навчання, комплекси психодіагностичних методик для розподілу учнів за профілями професійної підготовки:

Вироблено критерії оцінки професійних якостей особистості, методики розвитку цих якостей /навчальні ігри, психотренінг, психотерапія, використання праці, їх творчості/, способи стимуляції навчальної діяльності.

Проведене дослідження дало змогу зробити висновки про те, що перехід до професійного навчання необхідно розглядати з боку професійної школи і з боку спеціалізованих та допрофесійних закладів, які безпосередньо готують абітурієнтів до вступу в професійні навчальні заклади більш високого рівня в системі безперервної освіти. За результатами дослідження підготовлено до друку і рекомендовано вченою радою Інституту рукописи: - Допрофесійна підготовка учнівської молоді. Посібник для вчителів /За ред. Балла Г.О. і Черепелиці П.С. - 20 др.арк.; Рибалка В.В. Психологія розвитку творчої особистості. - 13,0 др.арк.

З теми: "Підготовка майбутнього вчителя до роботи в важковиховуваних дітями" /1993-1995 рр., виконавець- Дранішева Е.І./

проведено вивчення сфери правосвідомості на контингенті важковиховуваних підлітків, які перебувають у приймальнику-розподільнику для неповнолітніх, де були виявлені значущі правові поняття та уявлення, які є однією з суттєвих складових характеристик морально-правового обличчя учня. Розроблено прийоми та методи вивчення особистості важковиховуваних підлітків та сфери правосвідомості, які доступні для педагогів-початківців, не вимагають особливої підготовки та математичної обробки результатів.

Результатом дослідження є методичні рекомендації "Активні форми роботи вчителя з важковиховуваними підлітками". К., 1995.- 4.1 др.арк.

Академіком АПН України В.І.Кононенком завершено дослідження з двох тем: "Педагогічна спадщина вчених мовознавців української діаспори" і "Етнолінгводидактичні основи вивчення української мови". У процесі дослідження цих тем визначено основні напрями науково-педагогічних досліджень учених української діаспори, розроблено концепцію їх наукових ідей, обгрунтовано методику етнолінгвістичного вивчення української мови. Вийшла з друку книжка "Українська етнолінгводидактика /4,0 др. арк. /.

Обгрунтовано науково-педагогічні засади оптимізації вузівської лекції з урахуванням новітніх досягнень теоретичної і практичної медицини /тема: "Оптимізація наукового потенціалу вузівської лекції" Виконавець: акад. АПН України К.І.Кульчицький/. Підготовлено та видано "Курс лекцій" для студентів медичних інститутів загальним обсягом 32,5 др. арк.

Результатом дослідження теми: "Історія підготовки педагогічних кадрів в Україні" /1993-1995 рр.; чл.-кор. АПН України Арсент Ф.С./ є систематизація української методичної спадщини, яка спрямає забезпеченню методичної і методологічної підготовки студентів і вчителів української мови. Підготовлено довідник "Родинно-сімейна педагогіка".

За темою "Концепція математичної освіти у вищій педагогічній школі" /керівник академік Шкіль М.І./ колективом науковців Українського педагогічного університету ім.М.Драгоманова обгрунтовано концепцію підготовки вчителя математики за багатоступеневим способом підготовки /бакалавр, спеціаліст, магістр /. Ця концепція лягла в основу розробки професійальних програм для студентів педагогічних вузів з математики.

Результати досліджень перехідних тем

У процесі опрацювання теоретичних і методологічних основ педагогіки і психології професії розроблено методологію, понятійний апарат професійної педагогіки як окремої галузі педагогічної науки /тема: "Терміни, термінологічні висловлювання та персоналії в професійній освіті 1994-1998 рр., керівник акад. Н.Г.Начкало/.

Дано тлумачення термінологічним висловлюванням професійно-технічної освіти /загальним обсягом 10,0 др.арк./.

За цим напрямом досліджувалися теоретичні і методологічні засади розвитку вищої технічної освіти /керівник: акад. Мокін Б.І./ Реалізовано планові завдання щодо визначення змісту вищої технічної освіти, апробовано концепцію гуманізації та гуманітаризації вищої технічної освіти.

Продовжувалося дослідження теоретико-методологічних основ філософії освіти в Україні /к.ф.н. Ятченко А.Д./. Проаналізовано основні фактори і принципи побудови та розвитку освітніх систем; причини глобальної кризи освіти та їх відбиття на соціальному статусі вищої школи; тенденції і модифікації соціальних цілей та функцій вищої школи в процесі реформи. Досліджено стан вищої освіти в Україні та основні напрями реформування її структурних компонентів, а саме: структури та змісту вищої освіти, мережі вищих навчальних закладів, системи підготовки науково-педагогічних кадрів, науково-дослідної роботи; механізму управління та фінансування цієї ланки освіти.

Зазначені теоретичні викладки та концептуальні підходи відображено в підготовлених монографіях, статтях, виступах на міжнародних конференціях.

У межах напрямку "Оновлення вищої і післядипломної освіти в сучасних соціально-економічних умовах" /керівники: академіки АНН України Л.О.Каніщенко, І.А.Зизин/ досліджувалося 35 тем.

З проблеми цього напрямку: "Теоретико-методологічні проблеми оновлення вищої освіти" з теми завершено, решта - перехідні.

Академік АНН України Кононенко В.І. продовжує досліджувати теми: "Українознавчі дисципліни в системі університетської освіти". Обґрунтовано концептуальні положення щодо впровадження українознавства в навчально-виховний процес університету.

За темою: "Взаємозв'язок науково-технічного потенціалу кадрів і професійної освіти в сучасних умовах" /1994-1998 рр.; чл.-кор. АНН України Пархоманко В.Д./ продовжено роботу щодо підсумовування проекту національної Комплексної програми "Розвиток інтелектуального потенціалу України у 1995-2005 роках". Підготовлено проекти Законів України "Про наукового співробітника" і "Про наукову устанovu" та інші нормативні акти в сфері науково-технічної діяльності.

Продовжено наукове керівництво експериментом з підготовки соціального педагога-організатора позашкільної роботи /тема: "Концепція підготовки соціального педагога-організатора культурно-дозвільної діяльності"; 1993-1997 рр., чл.-кор. АПН України Чепелєв В.І./ . Підготовлено концепцію і проекти положення та статут школи нового типу " навчально-виховний комплекс мистецтв і прикладних ремесел", яка є базою практичної підготовки спеціаліста - соціального педагога-організатора позашкільної роботи.

Досліджуючи проблему "Історія професійної освіти", науковці основну увагу зосередили на вивченні питань загальнопедагогічної підготовки вчителів в історії вищої школи України /друга половина ХІХ - перша половина ХХ століття ; 1994-1996 рр.; виконавець к.п.н. Дем'яненко Н.М./, становлення і розвитку професійної освіти в Україні /кінець ХІХ ст. - 1941 р.; 1994-1998 рр.; керівник д.п.н. Майборода В.К. / і педагогічної освіти в Галичині у др.половині ХІХ - першій половині ХХ ст. /1994-1996 рр. ; Барна М.М./.

Внаслідок проведеного дослідження з цієї проблеми визначено теоретичні основи і особливості практичної підготовки фахівців, її суперечності та закономірності; зміст, завдання, методи, організаційні форми та тенденції розвитку педагогічної освіти.

У коло проблем дослідження розвитку професійної освіти в зарубіжних країнах входять концепція професійної освіти, зміст та форми організації підготовки кадрів у зарубіжних країнах /1994-1998 рр.; керівник - к.п.н. Абажкіна Н.В./; розвиток професійної підготовки майбутніх учителів в умовах формування єдиного загальноєвропейського простору в освіті /1993-1996 рр.; к.п.н. Пуховська Л.П./; проблеми гуманізації змісту навчально-виховного процесу в університетах США /1995-1998 рр.; Пуховик О.В. /.

Внаслідок вивчення, аналізу й узагальнення навчального процесу у закладах професійної освіти Німеччини встановлено принципи та закономірності, які сприяють підвищенню його ефективності /принцип правового регулювання професійної освіти, принципи студентської підготовки, принцип діяльнісної компетенції, принцип інтелектуальної насиченості процесу професійного навчання/.

Розкрито законодавчий аспект розвитку професійної освіти у

США в XX ст. Дано характеристику основних філософських концепцій та їх впливу на формування освітньої політики у цій країні, здійснено аналіз професійно-технічної підготовки кадрів.

Проведено порівняльний аналіз моделей організації педагогічної освіти в умовах формування загальноєвропейського простору; проаналізовано особливості організації професійно-педагогічної підготовки вчителів у Англії, Франції, Німеччині та країнах Південної Європи; встановлено загальні тенденції розвитку професійно-педагогічної підготовки вчителів у країнах Європейської співдружності в контексті освітніх реформ 80-90-х років.

У розрізі проблеми: "Наукові основи безперервної педагогічної освіти" виконувалося 14 тем.

Продовжувалося дослідження теми: "Психолого-педагогічна зумовленість педагогічної майстерності" /1994-1998 рр.; керівник: акад. АМН України Бязан І.А./, Колективом науковців Інституту педагогіки і психології професійної освіти і Полтавського педінституту проводилася апробація програми "Основи педагогічної майстерності" під час читання курсу лекцій студентам Українського державного педагогічного університету ім.М.П.Драгоманова, Полтавського і Херсонського педінститутів, вчителям у Міжрегіональному ІУВ ім.Б.Грінченка.

У процесі розробки теми: "Психолого-педагогічні основи красномовства" /1995-1996 рр., д.п.н. Капська А.М. - керівник, д.п.н. Сагач Г.М./ обґрунтовано роль красномовства, його функції у розвитку духовної культури особистості, її здатності до адекватної самореалізації. Визначено провідні види ораторських умінь, опрацьовано форми і методи роботи в проблем навчання молоді риторичному мистецтву.

В основі ефективного функціонування системи безперервної освіти повинна бути самостійна пізнавальна діяльність та індивідуалізація навчання студентів, учнів. Про значні пріоритети останнього свідчать результати дослідження теми: "Індивідуалізація процесу навчання в системі безперервної педагогічної освіти" /1994-1997 рр.; к.п.н. Володько В.М., к.ф.-м.н. Солдатенко М.М./, Ними розроблено теоретичний і практичний підхід до індивідуалізації процесу навчання на основі динамічної дидактичної системи, обґрунтовано умови запровадження її в практику вузів.

Науково-дослідна робота з теми: "Основи професійної підготовки майстра виробничого навчання, вихователя в умовах сучасного педагогічного коледжу" /1994-1997 рр.; к.п.н. Козів М.К., к.п.н. Марбак О.І./ спрямована на оновлення навчально-виховного процесу у коледжах, удосконалення структури навчальних планів, програм, підготовку посібників та методичних рекомендацій на допомогу викладачам.

Розроблено навчальну програму "Зміст і методика виховної роботи в школі-інтернаті, дитячому будинку, модульно-рейтингову систему оцінювання знань учнів та методичні рекомендації з питань формування громадянськості у майбутніх учителів, вихователів. Ведеться їх апробування в Київському педагогічному, Київському індустріально-педагогічному та Олександрійському /Кіровоградська обл./ педагогічному коледжах.

За темою: "Гуманізація педагогічної освіти в системі підготовки майбутнього вчителя" /1994-1997 рр.; к.п.н. Іванова Т.В./ обґрунтовано принципи гуманізації педагогічної освіти, визначено компоненти такої важливої якості вчителя, як його педагогічна культура: професійні навички та вміння, творче мислення, психологічна підготовка, потреба в саморозвитку, самоудосконаленні, засвоєння культуротворчого досвіду людства та вміння його передавати учням.

Розроблено методiku діагностування культурно значущих якостей вчителя. Ведеться апробація в овердніх та вищих навчальних закладах спеціалістів "Культурологічні аспекти в діяльності вчителя" і "Етика та психологія".

Продовжувалося дослідження теми: "Підвищення ефективності фахової підготовки майбутніх учителів на основі інтеграції навчальних дисциплін психолого-педагогічного циклу" /1994-1998 рр.; керівник: чл.-кор. АПН України Івоненко О.Ф./. Аналіз роботи комплексних кафедр фізико-математичного, хіміко-біологічного, історичного, інженерно-педагогічного факультетів та факультетів фізвиховання і початкового навчання дав змогу встановити наявність інтегративних процесів у викладанні фахових дисциплін.

Проведено значну роботу щодо обґрунтування навчальних планів та програм з математичних спеціальностей педагогічних університетів України /керівник: акад. АПН України Шкіль М.І./.

На основі розробленої авторським колективом під керівництвом акад. АМН України Шкіля М.І. концепції математичної освіти у вищій педагогічній школі підготовлено "Освітньо-професійну програму вищої освіти за професійним спрямуванням 6.08.01.Математика. /Сукупність норм обов'язкового мінімуму змісту і рівня підготовки бакалавра математики/".

За темою: "Етнопедагогіка в системі педагогічної і технічної освіти" /1994-1997 рр.; к.п.н. Сивавко Є.І., к.іс. н. Гонтар Т.О./ визначено готовність студентів IV-V курсів педагогічних спеціальностей університетів та інститутів до роботи в системі профтехосвіти, розуміння ними специфіки навчально-виховної роботи в ПТУ та найбільш ефективні форми засвоєння студентами народних виховних традицій під час їх навчання у вузі. Розроблено програму спецкурсу "Українська етнопедагогіка" для педагогічних спеціальностей університету. Підготовлено концепцію "Національно виховання в професійному навчально-виховному закладі".

У процесі дослідження теми: Науково-теоретичне та методичне забезпечення гуманізації процесу професійної підготовки спеціалістів у вищій школі" /1994-1998 рр.; к.ф.н. Догтирьова Г.С., к.ф.н. Васильович Г.П., к.п.н. Кюс Є.С./ відпрацьовано основні принципи, форми та методи гуманізації професійної підготовки майбутніх учителів природничих дисциплін, варіанти застосування рейтингу як засобу гуманізації навчально-виховного процесу студентів та виконання в педагогіки, його впливу на розвиток творчої активності студентів. Досліджовано специфіку "Гуманістична освітня традиція в Україні". Розроблено та апробовано навчальні програми та методичні матеріали з курсу "Основи педагогіки вищої школи". Вивчено специфіку морально-правового регулювання стосунків у педагогічному колективі.

Опубліковано віршовані розробки до підручника О.О. "Українська мова". Ю-ІІ клас /90 віршів/ та авторські методики закріплення знань з української мови і літератури у журналі "Дошкільне виховання" /чл.-кор. АМН України Білоус Д.Г./.

Розпочато дослідження теми: "Розвиток творчості дітей в умовах шкільного та позашкільного навчання" /1995-1998 рр., керівник д.пс.н. Іолико В.О., к.пс.н. Кульчицька О.І., к.пс.н. Литвинова Н.І. /

Розроблено: складові загальної концепції розвитку творчого потенціалу професійного працівника, а саме ті положення, які пов'язані

ні з аналізом системи творчості, конструюванням підходів до дослідження обдарованості, творчих здібностей, таланту як принципово важливих основ в структурі та розвитку творчого потенціалу особистості; теоретичні засади творчого потенціалу дітей молодшого шкільного віку; теоретичні засади розвитку творчих здібностей дітей в умовах позашкільної роботи та сім'ї. Апробовано методичні засоби, які стимулюють розвиток творчих здібностей першокласників та дітей в умовах позашкільної роботи і сім'ї.

У розрізі порівнянню нової проблеми "Економічна освіта та економіка професійної освіти" досліджувалися теоретичні основи економічної освіти в професійних навчальних закладах різних рівнів акредитації /керівники акад. АЕН України Каміщенко Л.О., д.ек.н. Бобров В.М./; основи формування і функціонування системи підготовки, підвищення кваліфікації і підвищення кваліфікації робітничих кадрів /к.ек.н. Камінецький Н.Г./; соціально-економічні проблеми підготовки кваліфікованих робітничих кадрів в умовах формування національного ринку праці /к.ек.н. Головка Л.С./.

Внаслідок проведеного дослідження з цієї проблеми розроблено концептуальні підходи та зміст економічної освіти у вузах. Вивчено рівень економічного виховання учнів та студентів педагогічних навчальних закладів, зміст, форми та методи економічної освіти. Теоретично обґрунтовано організаційно-економічний механізм формування і функціонування системи підготовки робітничих кадрів. Встановлено об'єктивні чинники, що обумовляють тенденцію зниження рівня кількох показників діяльності системи професійно-технічної освіти, а також причини невідповідності змісту професійної освіти запитам особистості і підприємств.

Напрям "Удосконалення змісту і педагогічного забезпечення навчально-виховного процесу в закладах профтехосвіти"

У цьому напрямі розпочато дослідження теми: "Зміст і форми організації безперервної професійної підготовки робітників і спеціалістів" /1995-1997 рр.; к.п.н. Саган С.А., к.п.н. Пострілюний, Клиш Б.І./ . Протягом року здійснено аналіз діючих навчальних програм з професійного навчання для старших класів загальноосвітньої школи, зокрема з автосправи і швейної справи, а також теоретичне

обґрунтування організаційно-педагогічних умов ліцензування, визначено шляхи удосконалення навчально-виховного процесу в професійних закладах освіти.

Розпочато також дослідження теми: "Теоретичні і методичні основи економічної освіти і виховання у ІТУ сільськогосподарського профілю та вищих технічних навчальних закладах" /1995-1997 рр., д.т.н. Ханик Я.М., к.п.н. Лук'янова Л.Б./. Проаналізовано навчальні плани і робочі програми вищих навчальних закладів I і II рівнів акредитації м. Львова, що готують фахівців технічного профілю. Розроблено програму, методичні рекомендації і контрольні завдання з курсу "Енерготехнологія хімічних виробництва для студентів хіміко-технологічних спеціальностей усіх форм навчання державного університету "Львівська політехніка".

Виявлено основні фактори, що впливають на формування екологічної культури учнів профтехучилищ сільськогосподарського профілю. Розроблено програму і тематичний план курсу "Основи екології" для ІТУ сільськогосподарського профілю.

За темою: "Інтеграція знань із загальноосвітніх і спеціальних предметів в учнів професійних навчально-виховних закладів" /1994-1997 рр.; керівник к.п.н. Козловська І.М., к.п.н. Хадецький Ю.Ц., Джулик О.І., Собко Я.М., Костів Б.І./. У ході експериментальної роботи з цієї теми проведено апробацію орієнтовних навчальних планів і програм на інтегрованій основі та методичних рекомендацій з інтеграції знань учнів зі спеціальних предметів, виробничого навчання, матеріалознавства та спецтехнології, а також фізичних основ теплоенергетики. Досліджено різні форми, методи та прийоми інтегрованого навчання учнів залежно від інтегрованого матеріалу.

У процесі дослідження теми: "Дидактичні основи викладання математики у військових ліцях" /1995-1998 рр.; к.п.н. Павл М.В./ виявлено основні фактори, що впливають на здійснення індивідуалізації у навчанні учнів, ліцеїстів та студентів, визначено напрями удосконалення навчально-виховного процесу у військових ліцях, встановлено основні структурні компоненти дидактичних основ викладання математики.

Відповідно до програми дослідження теми: "Психолого-педагогіч-

мі умови диференційованого вивчення математики в IX-XI кл. фізико-математичного ліцею" /1995-1997 рр.; Сікорський П.І. /проведено структурну реорганізацію вузівської середньої школи, на базі якої відкрито природничо-економічний ліцей як експериментальний майданчик. Розроблено програму з математики для учнів 8-10 класів, які поглиблено вивчають цей предмет. У підготовленому до друку методичному посібнику "Мета прогнозує результат" обґрунтовується модульне планування вивчення алгебри у 10 класі.

За темою: "Система позаурочної діяльності учнів професійних навчально-виховних закладів" /1994-1997 рр.; к.п.н. Хук В.П., Зайчківська Н.М./ досліджено практику позаурочної діяльності учнів професійних навчально-виховних закладів. Розроблено рекомендації з планування позаурочної діяльності, якими визначено основний планів, яка включає перспективний план профтехучилища, щорічний навчальний рік, місяць, плани учнівських об'єднань, куркуль та сакиї, плани роботи навчальних груп та планів роботи з учнями, які проживають у гуртожитку. Обґрунтовано модель системи позаурочної діяльності учнів профтехучилищ, що є цілеспрямованим педагогічним процесом формування особистості майбутнього фахівця, і здійснюється на основі системних перспективних та поточних планів.

Продовжувалося дослідження стану виробничої адаптації випускників навчально-виховних закладів як педагогічна система /1994-1997 рр.; к.п.н. Лозинська Н.Б./. Виявлено фактори, які визначають успішну професійну адаптацію молоді. Обґрунтовано педагогічні, соціально-педагогічні та виробничі вимоги до професійних якостей особистості майбутніх робітників.

Ш. РОБОТА ПРЕЗІДІЇ. ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ АКАДЕМІЇ

Протягом звітнього періоду проведено 14 засідань Президії, на яких розглянуто 119 питань.

Порівняно з попереднім роком зросло кількість обговорюваних питань, що мають суто науковий характер. Найважливіші з них : про результати дослідження проблем підготовки вчителя в навчальних закладах I-IV рівнів акредитації; про стан і результати досліджень з проблем вікової фізіології в Інституті психології; про

результата досліджень з проблем диференціації навчання в академічних інститутах; стан досліджень з проблем морального виховання в Інституті педагогіки; організації науково-дослідної роботи в Науково-дослідному центрі політичної психології; про нові технології діагностики аномальних дітей в Інституті дефектології.

Значна увага приділялась аналізу тематичних планів та організаційної роботи відділень, інститутів і центрів Академії. Затверджено положення про науково-організаційний та координаційний відділи Академії, про порядок планування наукових досліджень, про підготовку наукових і науково-педагогічних кадрів у системі АПН України.

Президією схвалено підготовлені Відділенням дидактики, методики та інформаційних технологій в освіті концепції мовної освіти національних меншин та вивчення іноземних мов у школах України, проект базового навчального плану для загальноосвітніх навчально-виховних закладів та програму досліджень "Оновлення змісту соціально-гуманітарної освіти молоді".

Предметом обговорення Президії були проект Закону "Про захист від небезпечних впливів на психіку та про психологічну допомогу особам, які зазнали таких впливів", пропозиції АПН щодо змін і уточнень до "Закону про освіту", про державну гуманітарну політику, про основні напрями реорганізації в галузі науки тощо.

Відповідно до постанов Президії у 1995 році створено Кримський науково-методичний центр управління освітою, відкрито нові лабораторії в актуальних проблемах педагогіки і психології в Інституті педагогіки, Інституті педагогіки і психології професійної освіти, Науково-практичному центрі політичної психології. Внесено доповнення і зміни до чинних статутів інститутів та центрів Академії, затверджено структуру Інституту педагогіки та Інституту педагогіки і психології професійної освіти АПН.

За звітний період проведено дві осесі Загальних зборів та зборів відділень. На річних зборах Академії, що проходили в березні, обговорено звіт про діяльність АПН України у 1994 році, затверджено план науково-дослідної роботи Академії на 1995 рік.

На другій сесії Загальних зборів, яка проводилася 19-20 грудня, обговорювалася наукова проблема теорії виховання дітей і молоді в Україні. Відзначалося, що, незважаючи на кризовий стан системи виховання, науковці опільно з практичними працівниками навчальних закладів розроблюють проблеми виховання дітей і молоді. Поряд з цим підкреслювалася необхідність більш активної участі Академії у теоретико-методологічному обґрунтуванні проблем виховання, створенні й апробації оригінальних виховних технологій, налагодженні експериментальної роботи.

Прийнята постанова зборів визначає виховання як найпріоритетніший напрям розвитку освітнього простору України, а теоретико-методологічне його забезпечення – провідним у науково-педагогічних дослідженнях АНУ України.

ІУ. РОБОТА СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ВЧЕНИХ РАД НАУКОВИХ УСТАНОВ

У звітному році в системі Академії функціонувало 4 спеціалізовані вчені ради, в тому числі по захисту докторських дисертацій – 2.

У жовтні 1995 року 3 ради були перереєстровані ЦАКом України /Інститут педагогіки – 2, Інститут педагогіки і психології професійної освіти – 1/. Внесено відповідні зміни до складів спеціалізованих вчених рад і наукових спеціальностей.

Крім того, підготовлено відповідну документацію і подано до ВАКу щодо перевизначення спеціалізованої ученої ради в Інституті психології ім.Г.С.Костюка і затвердження ради в Інституті дефектології. Відповідно до плану роботи спеціалізованих вчених рад протягом 1995 року проведено 84 засідання, на яких розглянуто 11 докторських і 75 кандидатських дисертацій. Щодо всіх захищених робіт прийнято позитивне рішення Вищої атестаційної комісії України.

Інститут педагогіки АНУ України

1. Новий склад спеціалізованої ученої ради Д 01.32.02 затверджено наказом ВАКу України № 504 від 5 жовтня 1995 року. Рада проводить захист дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук із спеціальності ІЗ.06.01 – теорія та

Історія педагогіки.

Відповідно до плану роботи спеціалізованої вченої ради в 1995 році проведено 32 засідання, на яких розглянуто 27 кандидатських і 5 докторських дисертацій. За підсумками захвоту позитивне рішення прийнято щодо всіх робіт.

Аналіз тематики розглянутих дисертацій свідчить про різноманітність проблем, які досліджувались здобувачами. Зокрема, з проблем історії педагогіки було розглянуто 3 дисертації, дидактики - 8, економічного виховання - 2, естетичного виховання - 4, управління закладами освіти - 7.

За тематиком захищених у 1995 році дисертацій опубліковано 18 навчальних посібників, 3 монографії, 27 брошур, 394 наукових статті у методичних журналах і збірниках, 28 методичних рекомендацій, 8 навчальних програм. Крім того, кожен здобувач апробував результати свого дослідження на науково-практичних конференціях і симпозіумах, які проходились в Україні та за її межами.

П. Новий склад спеціалізованої вченої ради К_01.32.01 затверджено наказом ВАКУ України № 511 від 5 жовтня 1995 року. Рада провадить захист кандидатських дисертацій із спеціальностей: 13.00.02 - методика викладання української мови; 13.00.02 - методика викладання української літератури; 13.00.02 - методика викладання російської мови.

Протягом звітного року проведено 13 засідань, на яких розглянуто 11 кандидатських дисертацій. Характерною особливістю захищених робіт є органічний зв'язок теорії з практикою. Основні положення й результати досліджень опівеідносяться з їх реалізацією в програмах, підручниках, навчальних посібниках. Майже всі дослідження містять конкретні пропозиції щодо коригування змісту й структури шкільних і вузівських курсів з мови і літератури. Результати досліджень висвітлено в науково-методичних журналах "Діалог", "Відродження", "Початкова школа", "Пошук методика".

Інститут педагогіки і психології професійної
освіти АПН України

Спеціалізована вчена рада Д 01.61.01 перезатверджена ВАКом України 2 жовтня 1995 року, наказ № 484. Вона приймає до захисту дисертації із спеціальностей: ІЗ.00.01 – теорія та історія педагогіки; ІЗ.00.02 – методика викладання спеціальних дисциплін; ІЗ.00.04 – професійна педагогіка.

Протягом 1995 року рада розглянула 6 докторських і 23 кандидатських дисертацій. За підсумками захисту позитивне рішення прийнято щодо всіх робіт.

Захищені дисертації прив'язані проблемам національного, естетичного та морального виховання, питаннями післядипломної освіти, діяльності навчальних закладів нового типу. Окремі роботи спрямовані на удосконалення підготовки робітничих кадрів у професійних навчально-виховних закладах, організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах різних рівнів акредитації тощо.

За тематикою захищених робіт опубліковано понад 200 друкованих праць, серед яких є монографії, підручники, навчальні посібники, методичні рекомендації, наукові статті тощо. Практичне впровадження результатів досліджень у навчально-виховний процес підтверджено довідками та віданнями навчальних закладів.

Інститут психології АПН України

Спеціалізована вчена рада К ІІЗ.04.01 проводить захист дисертацій із спеціальностей: І9.00.01 – загальна психологія, історія психології; І9.00.03 – психологія праці, інженерна психологія; І9.00.07 – педагогічна і вікова психологія.

У звітному році проведено 8 засідань, на яких захищено 14 кандидатських дисертацій: 12 робіт із спеціальності І9.00.07 і 2 – І9.00.01.

Діапазон проблем, що виносилися на захист, досить широкий і відповідає запитам як сучасної психологічної науки, так і замовленням соціального життя та практики освіти. Значну частину захищених робіт присвячено вивченню психологічних проблем навчання і виховання дітей дошкільного й шкільного віку.

Аналіз наукових результатів захищених кандидатських дисерта-

цій показав, що їх практичне застосування здійснювалось переважно шляхом створення і впровадження програм, методик, методичних рекомендацій тощо.

У. РОБОТА РАДИ З КООРДИНАЦІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ГАЛУЗІ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ

Діяльність Ради з координації, до якої входять провідні вчені АІН України, Міністерства освіти України, галузових академій, була спрямована на організаційно-координаційне забезпечення наукових досліджень з проблем освіти, педагогіки і психології.

З метою зосередження кваліфікованих наукових сил на розв'язання актуальних проблем з педагогічних і психологічних наук та для оцінки важливості тематики дисертаційних досліджень у цих галузях наук згідно з вимогами "Положення про порядок присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань України" Президією Головної ради Вищої атестаційної комісії України та Президією Академії педагогічних наук України прийнято постанову "Про співробітництво у галузі координації тем здобувачів наукових ступенів докторів і кандидатів педагогічних та психологічних наук". Відповідно до цієї постанови вченим радам наукових установ і вузів після розгляду й схвалення тем докторських та кандидатських дисертацій рекомендовано направляти матеріали для узгодження тем у Раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки та психології в Україні, створеній при Президії АІН України.

Протягом 1995 року до Ради з координації від наукових установ Академії, педагогічних університетів та інститутів, інших вищих навчальних закладів, у яких досліджуються проблеми педагогіки та психології, для узгодження надійшло 27 тем докторських і 156 тем кандидатських дисертацій.

Аналіз розробленої тематики свідчить, що переважать напрямки загальної дидактики і часткових методик, зокрема, обґрунтування нових ефективних методів дидактичних і методичних проблем, опрацювання критеріїв їх ефективності. Виконуються дослідження, спрямовані на удосконалення навчального процесу, його структури, розвиток пізнавальних інтересів учнів, їх творчого мислення, дидактичні засади позитивної мотивації навчально-пізнавальної діяльності школярів, дидактико-методичне забезпечення вивчення шкільного курсу історії тощо.

Слід відзначити посилення уваги дослідників до проблем вищої педагогічної освіти, зокрема, формування педагогічної майстерності майбутніх учителів, творчої особистості в процесі фахової підготовки; дослідження проблем підготовки педагогічних кадрів у системі післядипломної освіти.

Значна кількість дослідників звертається до проблем історії педагогіки. Це насамперед дослідження громадсько-національних та історико-педагогічних аспектів розвитку національної школи, вплив ідей видатних українських педагогів на розвиток національної педагогічної думки, використання надбань класичної педагогіки в розбудові сучасної системи освіти та ін.

Помітно бракує досліджень з проблем теорії і практики виховання. У тематиці докторських дисертацій, поданих на узгодження у 1995 році, ці проблеми практично відсутні.

У виховній проблематиці кандидатських дисертаційних досліджень переважають теми естетичного виховання учнівської та студентської молоді різними засобами мистецтва, здебільшого музики, музично-пісенної творчості, засобами фольклору тощо.

Серед тем кандидатських дисертацій, узгоджених у Раді в координації, відсутні дослідження громадянського та патріотичного, правового виховання учнів, соціально-психологічних аспектів захисту й охорони дитинства.

Тематика дисертаційних досліджень в психології спрямована на розробку проблем психічного розвитку людини, становлення якостей особистості, її розвитку на різних стадіях онтогенезу, психолого-педагогічних засад навчання і виховання в сучасних умовах.

Нова увагою дослідників залишається така важлива проблема, як боротьба зі злочинністю, зокрема розробка діагностичних, профілактичних та корекційних психологічних засобів для запобігання наркоманії, алкоголізму, агресії, аутоагресії.

Проведений аналіз тематики наукових досліджень засвідчує нерівномірність забезпечення окремих наукових напрямів в педагогіці та психології. Відсутні дослідження в методологічних проблемах, дослідження духовного розвитку школярів і студентської молоді, їхніх ціннісних орієнтацій; соціально-правового, психологічного захисту та охорони здоров'я дітей і молоді в сучасних умовах, соціально-

го захисту та підтримки молодой сім'ї. Недостатньо розробляються проблеми профілактики правопорушень та життєвого самовизначення молоді.

Наявне невідповідне дублювання тематики, так зване "дрібнотем'я", спостерігається відокремленість фундаментальних досліджень від прикладних.

Теми дисертаційних досліджень, що узгоджуються в Раді в координації, друкуються в Педагогічній газеті, а перелік докторських та кандидатських дисертацій з педагогіки та психології, захищених в Україні, - у віснику "Педагогіка та психологія".

З метою одержання даних про участь науковців інститутів, установ і центрів АН України, педагогічних інститутів, університетів, інститутів післядипломної освіти та практичних працівників у виконанні Державної національної програми "Освіта" /Україна XXI століття/ та Основних напрямів наукових досліджень з педагогіки і психології в Україні, що визначають розвиток зазначених наук на тривалу перспективу, Радою з координації проаналізовано й узагальнено тематику наукових досліджень, що розробляються в державі.

Виконуються дослідження, метою яких є якісне оновлення змісту освіти в різних типах навчально-виховних закладів /вироблення державних стандартів і відповідне формування системи й обсягу знань, умінь; створення нових програм, нового покоління підручників тощо/. наукові дослідження, спрямовані на удосконалення структури системи освіти, управління освітою, забезпечення професійної самореалізації особистості, формування її кваліфікаційного рівня; соціальний захист учасників навчально-виховного процесу, підвищення ефективності наукової діяльності в системі освіти, тенденції розвитку недержавних форм одержання освіти. Досліджуються проблеми формування національної свідомості особистості, формування екологічної культури людини, гармонії її відносин з природою; формування творчої, працелюсної особистості, виховання цивілізованого господаря.

До розробки цих наукових досліджень залучені провідні вчені Інститутів АН України, НАН України, педагогічних інститутів, університетів, Інституту змісту і методів навчання, Українського НДІ Міністерства молоді і спорту, Української академії мистецтва,

Інститутів Міноборони України.

Серед питань, що розглядались протягом року на засіданнях бюро Ради з координації, - "Про стан наукових досліджень з проблем соціальної підтримки молодшої сім'ї" /спільно з Українським державним центром соціальних служб для молоді та Інститутом педагогіки АПН України/; "Розробка педагогічних досліджень у сфері професійної освіти" /Український національний аграрний університет, Військовий гуманітарний інститут / тощо.

Радою з координації створено інформаційний банк тематики захищених в Україні докторських та кандидатських дисертацій та угоджених досліджуваних тем з педагогіки та психології.

VI. КАДРИ. РОБОТА АСПІРАНТУРИ І ДОКТОРАНТУРИ

Протягом звітного року проведено певну роботу щодо покращення якості складу наукових кадрів Академії та підвідомчих їй установ.

У грудні 1995 року відбулися вибори у члена Академії, в результаті яких обрано 12 дійсних членів і 18 членів-кореспондентів.

Віце-президентом Академії обрано академіка Мадзігона В.М., головним ученим секретарем - академіка Вачулонка М.С., академіком-секретарем Відділення теорії та історії педагогіки затверджено академіка Сухомлинську О.В.

Членом Президії АПН обрано заступника міністра освіти України академіка Савченко О.Я.

Станом на 1 січня 1996 року загальна чисельність членів АПН становила 88 чоловік, з них 38 академіків і 50 членів-кореспондентів.

Віковий цента членів Академії педагогічних наук України характеризується такими показниками:

Член АПН	Всього	до 50 років	Від 50 до 60 років	Від 60 до 70 років	Понад 70 років
Дійсні члени	38	4	16	17	1
Члени-кореспонденти	50	7	30	8	5
Всього:	88	11	46	25	6

Загальна кількість працівників наукових установ АНІ становить 1035 чол., у тому числі науковців - 783 чол.

У складі наукових співробітників інститутів і центрів 12 академіків і 8 членів-кореспондентів, 67 докторів наук /6,6%/, 379 кандидатів наук /43,4%/. Питома вага наукових працівників, які мають науковий ступінь, зросла порівняно з минулим роком на 3,3 відсотка /з 55,6% до 58,9%/. Найкраще забезпечені науковими кадрами з науковими ступенями і званнями Науково-методичний центр "Українська етнопедagogіка і народознавство" /100,0%/, Кримський науково-методичний центр управління освітою /67,5%/, Український інноваційний центр гуманітарної освіти /66,7%/, Інститут педагогіки і психології професійної освіти /66,4%/.

У звітному році відбулися вибори директорів Інституту педагогіки і психології професійної освіти та Інституту дефектології. Ними стали академік Овзін І.А. і член-кореспондент Бондар В.І.

Відбулася позитивні зміни і в якісному складі керівників наукових установ. Так, академіком АНІ обрано Нічкало Н.Г. /заступник директора з наукової роботи Інституту педагогіки і психології професійної освіти/; членами-кореспондентами стали Бондар В.І., Бех І.Д. /директор та заступник директора з наукової роботи Інституту дефектології/, Скульський Р.П. /директор Науково-методичного центру "Українська етнопедagogіка і народознавство"/.

Підготовка наукових кадрів здійснювалася через докторантуру й аспірантуру чотирьох інститутів АНІ. У 1995 році до наукових установ зараховано 14 докторантів і 64 аспіранти /з них 41 чол. /64,1% - до стаціонарного відділення/. Закінчили докторантуру 11 чол., у т.ч. із захистом дисертацій 2 чол., із поданням до захисту - 4 чол. Випуск із аспірантури становив 38 чол., з них із захистом робіт 17 чол., з поданням до захисту - 8 чол. На 1 січня 1996 року в докторантурі перебувало 44 чол., в аспірантурі - 190 чол.

У звітному році розроблено й затверджено Президією АНІ "Положення про підготовку наукових і науково-педагогічних кадрів у системі Академії педагогічних наук України".

За результатами конкурсу наукових праць членів і співробітників АНІ України, проведеного у 1995 році, присуджено премії

Президію АЕН академікам Ничкало Н.Г., Шкіло М.І., професором Бугайову О.І., Буринському Н.М., Плахотнику В.М., доцентам Мартинівій Р.О., Мартиняку М.Т., Чернову Б.О., кандидатам педагогічних наук Волошиній Н.М., Бандурі О.М., Сиротенку А.М., учителям Плахуті В.Я., Сюляницю В.В.

Успішно пройшли атестацію наукові роботи і підтвердили статус стипендіатів Кабінету Міністрів України аспірант Інституту психології ім.Г.С.Костюка Гомовський Н.О. та старший науковий співробітник Інституту педагогіки і психології професійної освіти Дем'яненко Н.М.

УІ. ПРОВЕДЕННЯ МАСОВИХ ЗАХОДІВ

Кінцеві в проміжні результати досліджень членів Академії і співробітників структурних підрозділів обговорювалися на міжнародних і всоукраїнських науково-практичних конференціях, науково-методичних семінарах, педагогічних читаннях, відображалися в інших масових заходах, проведених у 1995 році.

Так, на Міжнародній науково-практичній конференції "Традиції виховання у світовій народній педагогіці" /червень, м.Рівне/, організованій Відділенням "Теорії та історії педагогіки", висвітлювалися здобутки науковців у дослідженні різноманітних етнопедагогічних проблем виховання підростаючого покоління, аналізувалися прогресивні виховні традиції народів України, Англії, Франції, Польщі, Німеччини та інших країн. Вироблено рекомендації щодо впровадження їх у навчально-виховну роботу шкіл, вузів.

За два роки з часу створення науково-методичного центру "Українська етнопедагогіка і народознавство" його співробітники здійснили широкомасштабне дослідження науково-методологічних заходів українського народознавства та педагогічних умов його ефективного використання в навчально-виховному процесі різних типів шкіл. Саме на базі цього центру Відділення провело всеукраїнську науково-практичну конференцію "Українське народознавство і проблеми виховання учнів" /жовтень, м.Івано-Франківськ/. У майже 100 доповідях, повідомленнях, виступах науковців і практиків обговорювалися теоретико-методологічні основи виховання учнівської молоді на засадах українського народознавства. Активну участь у роботі конференції взяла члени Президію АЕН і бюро Відділення.

У жовтні в Чернігові відбулися Другі всеукраїнські педагогічні читання "Освітньо-виховні ідеали В.О.Сухомлинського в контексті сучасності", на яких обговорювалися ідеї невичордної творчої і педагогічної спадщини українського педагога.

Крім того, Відділення започаткувало заходи під назвою "Забуті імена", мета яких - ознайомити широкую педагогічну громадськість із внеском замовчуваних, але добра відомих у 20-30-х роках учених і освітніх діячів. Відбулися наукове зібрання, присвячене Я.О.Чепізі /травень, м.Київ/, та всеукраїнська конференція "Я.Ряшко й розвиток національної системи освіти України" /грудень, м.Хитомір/, на яких аналізувалася педагогічна спадщина українських учених.

Відділенням дидактики, методики та інформаційних технологій в освіті проведено всеукраїнську науково-практичну конференцію з проблем формування і впровадження регіонального і шкільного компонентів змісту загальної середньої освіти /березень, Донецьк/, яка дала уявлення про рівень наукової розробки цієї проблеми, її стан у шкільній практиці, дозволила виявити напрями і можливості науково-педагогічного пошуку в цій галузі. Видано збірник матеріалів конференції.

Підготовлено і проведено всеукраїнський обмінar з методологічних, теоретичних та методичних питань інтеграції змісту загальної середньої освіти як одного з можливих і доцільних підходів щодо його формування і реалізації на певних етапах шкільного навчання /м.Полтава/.

За участі Відділення організовано науково-теоретичну конференцію з проблем оновлення змісту соціально-гуманітарної освіти, що відбулася на базі Інституту соціальних наук Волинського державного університету /м.Луцьк/.

Відділення психології, вікової фізіології та дефектології провело ряд масових заходів, які сприяли розвитку психологічної та дефектологічної науки і практики, опонунали до нових досліджень. Зокрема, відбулися академічні читання /листопад, м.Київ/, на яких розглядалися проблеми методології психологічної науки, її перспективи, методологічні аспекти навчання та інтелектуального розвитку, психологічні механізми розвитку особистості та інші; міжрегіональний науково-практичний семінар "Соціально-психологічні

наслідки аварії на ЧАЕС, проблеми організації і функціонування центрів соціально-психологічної реабілітації" /листопад, м.Бороліка Київської обл./.

Спільно з Кабінетом Міністрів України та Українським Центром творчості дітей та юнацтва проведено всеукраїнську нараду-семінар "Обдаровані діти: психолого-педагогічні, соціально-правові та медичні проблеми державного захисту інтелекту та духовності" /червень, м.Київ/. Семінар сприяв координації зусиль науковців і практиків у пошуках, підтримці і соціально-психологічному захисті обдарованих і талановитих дітей у чотирьох основних сферах: інтелектуальній, художній, соціальній і технічній. Прийнято звернення до зацікавлених міністерств і відомств та відповідні рекомендації.

Відділення взяло активну участь у розробці національної програми "Діти України", яка затверджена Указом Президента України від 18 січня 1996 р. № 63/96. Зокрема, опрацьовано концесію, в основу якої покладено дотримання прав дитини, забезпечення її правового, соціального і психологічного захисту, створення умов для всебічного розвитку особистості.

Минулого року Президія АПН України започаткувала роботу постійно діючого семінару з проблем методології педагогіки і психології, який поставив за мету стимулювати наукові дослідження в цій галузі, сприяти кваліфікованій апробації їх результатів, поліпшенню творчико-методологічної обізнаності дослідників.

Відділення спільно з Інститутом психології організувало і провело першу сесію цього щорічного методологічного семінару на тему "Успадковане і набуте в розвитку особистості" /листопад, м.Київ/. Зокрема, на обговорення учасників семінару було винесено такі питання: "Проблема співвідношення соціального і біологічного в історії психології", "Структура енергоінформаційного простору і його взаємодія з розвитком людини", "Успадковане і набуте в предметі психології", "Фактор спадковості у вихованні особистості", "Вікові етапи саморозвитку особистості", "Позашкільна робота з дітьми крізь призму соціальних і біологічних чинників" тощо. На пленарному засіданні з доповідями виступили провідні вчені Академії педагогів, а в дискусії на засіданні "круглого столу" взяли участь близько 40 науковців і практиків з різних регіонів України.

Звітний період відзначався зростанням активності і підвищенням відповідальності підвідомчих наукових установ АН України у проведенні різноманітних масових заходів.

Так, Інститут психології взяв участь у проведенні 195 конференцій, семінарів, "круглих столів" та інш. заходів, на яких було репрезентовано матеріали наукових розробок 326 співробітників.

Помітнов подією в житті психологів України стало святкування півстоліття Інституту з нагоди 50-річчя від дня заснування та провозглашення йому імені академіка Г.С.Костюка. Учасники шістдесятирічного засідання Вченої ради обговорили проблеми та перспективи розвитку вітчизняної психологічної науки.

Успішно пройшли науково-практичні конференції і семінари на актуальні теми "Людина в умовах соціальної кризи: проблеми життєдіяльності", "Проблеми розвиваючого і виховуючого навчання" /травень-червень, м.Київ/, "Діалог культур і духовний розвиток людини" /січень, м.Київ/. Науковий семінар "Людина в умовах соціальної кризи...", проведений лабораторією психології реабілітації Інституту разом з Відділенням і фондом "Українська перспектива", засвідчив значний інтерес учених до проблем існування людини в сучасному світі, громадського самовизначення особистості, відтворення психологічно повноцінних поколінь, а також інтеграції різних наук у дослідженні актуальних питань формування громадянина, патріота, творчої особистості.

Конференція з проблем розвиваючого і виховуючого навчання, підготовлена лабораторією психології навчання Інституту, розглянула такі важливі теми реформування і перспектив розвитку освіти: диференціація системи освіти; гуманістичні засади вільного розвитку особистості; становлення особистості як суб'єкта діяльності; співвідношення процесів формування, становлення та саморозвитку особистості.

Дві всеукраїнські науково-практичні конференції було проведено за участі лабораторії психології творчості Інституту і Українського Будинку економічних і науково-технічних знань "Елітарність і талант" і "Проблеми пошуку, навчання та виховання обдарованих дітей та молоді" /червень, жовтень, м.Київ/. За підсумками

роботи конференцій висвяно науково-методичні збірники: "Впливованні готовності до творчості у дітей" і "Психологія дитячої обдарованості".

Інститут дефектології організував проведення 5 міжнародних і 10 всеукраїнських наукових конференцій, на яких вченими виступлено близько 20 наукових доповідей. Мота виїзних наукових зібрань - поглиблення знань з дефектологічної науки і спеціальної навчально-виховної практики.

Відомою була робота всеукраїнської науково-практичної конференції "Основні засади розвитку спеціальної освіти дітей з психофізичними вадами в Україні" /жовтень, м.Ужгород/, яку організували Інститут дефектології та Міністерство освіти.

Продухтом обговорення стала розроблена Інститутом дефектології "Концепція спеціальної освіти осіб з психофізичними та фізичними вадами в Україні на найближчі роки та перспективу". З урахуванням положень концепції було розглянуто актуальні проблеми соціальної реабілітаційної та корекційної допомоги в спеціальних закладах для дітей з психофізичними вадами, гуманізації спеціальної освіти аномальних дітей, діагностики підходень у розвитку як умови реалізації основних засад концепції тощо. Конференція накреслила систему конкретних заходів для ефективного впровадження ідеї концепції в широку освітню практику.

Науково-практичним центром політичної психології спільно з Українською академією політичних наук та Інститутом післядипломної освіти Київського національного університету ім.Т.Г.Шевченка проведено всеукраїнську наукову конференцію "Проблеми політичної психології та її роль у становленні громадянства Української держави" / травень, м.Київ/. Це була перша в Україні конференція, приурочена питанням розвитку політичної психології як наукової дисципліни і навчального предмета, визначення її місця у процесі державотворення та реформування освіти. Конференція сприяла згуртуванню і професійній консолідації українських учених, що досліджують політико-психологічні проблеми. За матеріалами конференції публічно науковий збірник обсягом близько 16,0 др. арк.

Наукові працівники Інституту педагогіки і психології професійної освіти взяли участь у 7 міжнародних і всеукраїнських науко-

во-практичних конференціях, численних семінарах та "круглих столах". Організована Інститутом науково-практична конференція "Проблеми естетичного виховання та художньої освіти в системі професійної підготовки вчителів" /травень, м.Полтава/ зосередила увагу науковців і практиків на обговоренні таких важливих питань, як взаємозв'язок всіх рівнів художньо-академічної та художньо-педагогічної освіти; оновлення змісту і методики естетичного виховання та художньої освіти у загальноосвітній та вищій школі; різноманітні аспекти формування гармонійного середовища для дітей; мистецькознавські напрями оновлення духовності.

Міжнародна науково-практична конференція "Культура і освіта: проблеми, пошуки, творчі знахідки", проведена спільно з Міністерства України /травень, м.Вінниця/, була присвячена таким актуальним проблемам: освіта як фактор формування сучасного культурного середовища; історико-педагогічний аспект освіти і культури в Україні; роль особистості педагога у формуванні майбутнього робітника; формування економічної культури майбутнього фахівця; проблеми гуманізації технісфери; культурологічний аспект у підготовці вчителя.

На відзначення 185-річчя від дня народження М.І.Пирогова на базі Вінницького медичного університету ім.М.І.Пирогова проведено міжнародні наукові "Пироговські читання", на яких висвітлювалися життя і діяльність великого вченого і педагога, його погляди на педагогіку, застосування медичної і педагогічної спадщини у підготовці кадрів.

Проведено всеукраїнські конференції за участю вчених Інституту педагогіки і психології: "Сучасні педагогічні технології у вищій школі" /м.Вінниця/, "Проблеми вдосконалення змісту і форм організації навчально-виховного процесу в закладах професійно-технічної освіти" /м.Богуслав Київської обл./, "Проблеми безперервної освіти" /м.Львів/ тощо.

Урізноманітнилиось форми проведення масових заходів, які об'єднали як педагогічну науку, так і освітянську практику.

Значний інтерес науковців і практиків викликав другий всеукраїнський Педагогічний ярмарок /березень/, який відбувся у Київському Будинку вчителя за участю АПН України, Творчої спілки вчителів, Педагогічного товариства та інш. Наукові дискусії,

"круглі столи" з актуальних проблем освіти, показові уроки, семінари, професійні конкурси, презентації нових підручників, концепцій, технологій навчання, авторських програм – ось далеко не повний перелік заходів, проведених під час ярмарку. Він зібрав багатство творців педагогічних ідей і тих, хто готовий втілювати їх у життя.

Активну участь у роботі фахових павільйонів /секцій/ педагогічного ярмарку взяли науковці АПН України, зокрема Інституту педагогіки, які керували секціями, організовували роботу "круглих столів", апробували свої наукові принципи, перевіряли їх практичну значущість. Так, павільйон "Початкова школа" презентував нові навчально-методичні комплекси, технології навчання, підручники і посібники. Під час роботи ярмарку була розгорнута виставка наукових праць, підручників та інших видань АПН України.

Уч. міжнародна діяльність

У 1995 році Академія педагогічних наук України продовжувала співробітництво з міжнародними організаціями та спорідненими науковими установами зарубіжних країн з метою виходження до загальноєвропейського педагогічного простору, поглиблення досліджень світових тенденцій розвитку психолого-педагогічної науки і освіти, узагальнення творчого використання і поширення зарубіжного педагогічного досвіду.

Представники Академії за сприяння Комітету України у справах ЮНЕСКО взяли участь у міжнародних семінарах з актуальних проблем освіти і психолого-педагогічної науки:

- "Оцінка школи, оцінювання учня" /за проєктом Ради Європи "Середня освіта" / - м.Бірінгем, Великобританія, 1 чол.;
- "Навчання і методи запобігання зловживанню наркотиками у соціально-культурному контексті / у середній школі/" - м.Пловдив, Болгарія, 2 чол.;
- "Викладання історії та розбудова довіри": приклад Центрально-Східної Європи" - м.Смоленськ, Росія, 1 чол.;

Спеціалісти взяли активну участь в обговоренні цих важливих проблем та шляхів їх розв'язання, виступали з повідомленнями про розвиток освіти і педагогічної науки в Україні, про діяльність Академії педагогічних наук на сучасному етапі соціально-економіч-

ного розвитку країни.

У звітному році результативною була міжнародна діяльність Інституту педагогіки і психології професійної освіти.

Представники Інституту тричі виїздили у закордонні відрядження до Чехії та Угорщини на запрошення організаційного комітету Центрально-Східного Європейського клубу професійної освіти та Міністерства навчання, молоді і спорту Чехії. У першому засіданні клубу, яке відбулося в Угорщині у лютому 1995 р., брали участь делегації шести країн: Італії, Німеччини, Польщі, Угорщини, України та Чехії.

Під час засідання обговорювався стан підготовки конкурентноспроможних робітників у європейських країнах, хід реформування професійно-технічної освіти в нових соціально-економічних умовах, здійснювався пошук шляхів співробітництва європейських країн у галузі професійно-технічної освіти.

На загальних зборах членів клубу академік Ничкало Н.Г. зробила доповідь з проблем реформування професійно-технічної освіти в Україні та основних напрямів наукових досліджень у галузі педагогіки і психології професійно-технічної освіти, взяла участь у підготовці заключного документа /акта/ клубу і підписала його від імені Інституту 2 лютого 1995 р. у м.Естергомі.

У травні 1995 року науковці Інституту взяли участь у Міжнародному Конгресі "Трансформація професійної освіти в Центральній Європі", під час якого виступили в доповідях на пленарних засіданнях та секції /"Спільне й особливе у професійній освіті в країнах Центральної Європи"/, а також у підготовці Меморандуму конгресу; встановили ділові контакти з представниками міжнародних організацій, інститутів та центрів, що займаються проблемами профтехосвіти /Чехія, Угорщина, Польща, Словаччина, Німеччина та ін./.

Чергове засідання Центрально-Східного Європейського клубу професійної освіти відбулося у Чехії /м.Прага/ у грудні 1995 року, на якому представники Інституту взяли участь в обговоренні важливих проблем, пов'язаних з порівняльністю та еквівалентністю документів та сертифікатів, базових даних, їх використанням та обміном. викладено доповідь про концепції національних професій-

них стандартів та їх сертифікацію в Україні. Активно дискутувалося тома та місце проведення наступного засідання Центрально-Східного Європейського клубу професійної освіти. Було вирішено наступне засідання з проблеми "Професійна освіта після середньої школи" провести в Україні /м.Київ/ на початку жовтня 1996 року. Створено організаційний комітет, розроблено план підготовки засідання, готуються інформаційні та науково-педагогічні матеріали.

Заслужують на увагу міжнародні зв'язки лабораторії екологічної освіти Інституту педагогіки. Завідуючу лабораторією канд. пед.наук Лустовіт Н.О. введено до складу Комісії з екологічної освіти Міжнародної спілки охорони природи. Встановлено співробітництво з програмою навчання здорового способу життя, здійснюваною фондом "Відродження". Співробітники лабораторії взяли участь у міжнародному семінарі "Людина і навколишнє середовище" /Прага, 1995 р./ . У 1995 р. в англійській публікації США /м.Нью-Йорк/ "Навколишнє середовище і людство" вміщено розділ Н.О.Лустовіт "Радіація".

У січні 1995 року за оприяння Комісії України у справах ЮНЕСКО підписано контракт між ЮНЕСКО та АПН України, яким передбачається виконання науковцями Академії протягом 1995-1996 років робота з превентивної освіти в Україні. У 1995 році завершено два етапи роботи: підготовка педагогічної документації та проведення тренінгу-семінару "Превентивна освіта в Україні: проблеми і пошуки", який відбувся 21-25 серпня 1995 року у м.Києві. Мета семінару-підготовка вчителів середніх шкіл, психологів спеціальних установ Міністерства внутрішніх справ України до здійснення експериментальної роботи в превентивного виховання /пропаганда здорового способу життя, попередження правопорушень; профілактика засобами освіти СНІДу, венеричних захворювань, наркозалежності/ у загальноосвітніх школах та установах системи Міністерства внутрішніх справ.

Учасники семінару одержали два посібники, розроблені фахівцями АПН України: "Життя і здоров'я" /на допомогу вчителям валеології в 9-х класах середньої школи/; "Життя і здоров'я" /навчальний посібник в валеології для учнів 9-х класів/. Ціка лекції з актуальних проблем превентивної освіти у поєднанні в "круглих столах", дискусіями та тренінговими заняттями сприяли успіхо-

ві семінару. Робота на виконання контракту триває.

Протягом 1995 року здійснювалися наукові і ділові зв'язки Інституту психології ім.Г.С.Костюка із зарубіжними університетами, науковими центрами та установами. Ініціювалися подібні зв'язки як безпосередньо самим Інститутом психології, так і завдяки активності окремих його наукових працівників.

Інститут психології ім.Г.С.Костюка добре відомий серед наукових установ Всесвітнього і Європейського конгресів психологів, що дає змогу науковцям брати участь у їх роботі. Так, більше десяти психологів, матеріали яких відібрані оргкомітетом для публікації, одержали запрошення до Канади на XXVI Всесвітній конгрес психологів, який відбудеться у серпні 1996 року.

Інститут підтримує творчі зв'язки з науковими установами Російської академії освіти, зокрема з Психологічним інститутом та Інститутом дошкільного виховання, а також із Інститутом психології і Інститутом соціології Російської академії наук.

Наукові зв'язки, налагоджені окремими науковими співробітниками Інституту, підтримуються із: Сєйбрукським інститутом соціальних досліджень /США/, кафедрою експериментальної психології Люблінського католицького університету /Польща/, Національним центром кризової психології в Брюсселі /Бельгія/, відділом дитячої психології Інституту психіатрії в Лондоні /Англія/ та ін.

У звітному році з числа науковців Інституту обрано: членом науково-координційної ради Каліфорнійського науково-дослідного інституту інформаційної біоенергетики /США, 1 чол./; діїоним членом Міжнародної академії гуманізації освіти /Росія, 1 чол./

Завдяки добрим і плідним стосункам з американськими психологами /м.Боулдер, США/, фонди бібліотеки Інституту поповнилися близько 100 зарубіжними науковими виданнями з психології, серед яких переважно монографії, підручники, посібники.

В 1995 році з ініціативи та за участю співробітників Українського інноваційного центру гуманітарної освіти АПН України проведено певну роботу в галузі міжнародного співробітництва, в т.ч. в розробки й реалізації спільних науковоосвітніх проєктів. Зокрема, продовжувалась робота в межах проєкту TEMPUS- TACIS. Відповідно до проєкту у січні-лютому 1995 р. у м.Києві, спільно з ка-

федерою педагогіки Київського лінгвістичного університету, проведено українсько-голландський семінар з проблем освітнього менеджменту та семінар-тренінг "Подолання конфліктів у педагогічному процесі", а також здійснено міжнародні поїздки до Оксфордського і Лондонського університетів Великої Британії /Толік Л.О./ та Амстердамського університету у Нідерландах /Триценчук О.О./. У результаті співпраці у зазначеній вище програмі зібрано матеріали, в яких йдеться про особливості систем освіти Німеччини, Великої Британії та Нідерландів. Частина узагальнених матеріалів увійшла до рукопису збірника "Сучасні тенденції розвитку шкільної освіти", підготовленого в Українському інноваційному центрі гуманітарної освіти АІН України.

Спільно з Інститутом педагогічних наук у Бухаресті ініційовано проєкт "Демократичні цінності в освіті", який передбачає оприяння демократизації освіти, гуманітаризації її змісту, визначення конкретних напрямів і засобів їх практичного втілення.

У звітний період Центр також брав участь у здійсненні проєкту МІРЕСКО "Розвиток змісту освіти в середніх школах", що передбачає створення європейського інформаційного банку навчальних програм загальноосвітніх шкіл.

Підготовлені анотації навчальних програм гуманітарного та естетичного циклів, три з яких уже включено до інформаційного банку.

Протягом звітного року співробітники Центру гуманітарної освіти взяли участь у 7 міжнародних науково-практичних конференціях.

Президія АІН України ставить за мету і надалі встановлювати й розвивати міжнародні культурно-освітні і наукові зв'язки, оприяти розвитку прямих контактів учених-педагогів і психологів, їх участі у міжнародних конференціях, семінарах з питань освіти і психолого-педагогічної науки.

IX. ВІДАВЧА ДІЯЛЬНІСТЬ

Протягом звітного періоду редакційно-видавничий відділ АІН України всі заплановані видання випускав своєчасно.

Видано службову літературу, зокрема: Положення про порядок

планування наукових досліджень; План роботи Академії педнаук України; Буклет-Академія педнаук України; Тематичний план науково-дослідної роботи АПН України; Звіт про роботу Академії педнаук України /до Загальних зборів АПН України/; брошуру "Педагогічні дослідження" /авт. С.У.Гончаренко/.

За звітний період редакційно-видавничим відділом випущено 12 номерів "Педагогічної газети", 4 номери журналу "Педагогіка і психологія".

На сторінках "Педагогічної газети" протягом 1995 року висвітлювались проблеми педагогічної і психологічної наук, діяльність інститутів та інших підрозділів АПН України, загальноосвітньої, професійно-технічної і вищої школи. Зокрема, за цей період у газеті публікувались матеріали про роботу таких лабораторій, як: початкового навчання /Н.Бібік/, порівняльної педагогіки /І.Тараненко/, психології управління /Л.Каракушка/, педагогічної соціології /В.Болгаріна/, української мови, української літератури /Н.Бондаренко, Л.Скуратівський, Н.Волошина/, олигофренопедагогіка, виховної роботи, шкіл-інтернатів, Центру політичної психології /М.Слесаревський/ та ін. Протягом року друкувались матеріали з досвіду роботи вчителів, керівників шкіл, вузів, інститутів післядипломної освіти.

Окрім випуски присвячувались проблемам, які обговорювались на Загальних зборах АПН України, а саме: "Проблеми теорії виховання дітей і молоді в Україні", "Про гуманітаризацію освіти як першооснови розбудови освітньої системи України"; публікувались матеріали до щорічних учительських конференцій, до 50-річчя від дня Перемоги /цікаві розповіді про ветеранів війни - працівників АПН України - В.Третякова, Є.Березняка, О.Бугайова, Ю.Коотика, С.Свида, О.Біляева, О.Мазуркевича та ін./ про базовий навчальний план загальноосвітньої школи; про Всеукраїнські педагогічні читання, присвячені проблемі виховання особистості у творчій спадщині В.Сухомлинського.

У газеті висвітлювались матеріали: "Приваєтивна освіта: проблеми, пошуки" /О.Савченко, В.Орzechовська, А.Вороненко /; навчально-виховна робота в школах нового типу /матеріали з Луганщини, Івано-Франківщини, Києва і Донецька/; інструктивні матеріали Ю.Ук-

раїни, Угода про співробітництво АПН України з Міністерством освіти України. Положення про Всеукраїнський конкурс "Учитель року" та ін.

У журналі "Педагогіка і психологія" висвітлювалися проблеми педагогічної і психологічної наук, загальноосвітньої, професійно-технічної та вищої шкіл. Зокрема, розглядалися: 1/ питання культурного розвитку, гуманітаризації, навчальної технології, інтеграції змісту шкільних дисциплін, інтелектуальної інтуїції, художньої обдарованості, розвивального навчання, створення педагогічних експертних систем; 2/ питання методики вивчення шкільних дисциплін, проблеми індивідуалізації процесу навчання, нетрадиційних засобів навчання, формування основ екологічної культури та цілісних знань про живу природу, реалізації принципів концепції шкільної біологічної освіти; 3/ проблеми виховання - формування гуманних цінностей та понять етики і моралі, експансії соціалізації особистості, девіантної поведінки неповнолітніх, фізичного щосконалання, трудового виховання тощо; 4/ експериментальна робота - організаційні заходи, висновки, рекомендації; 5/ питання професійної освіти - професійна культура майбутнього вчителя, готовність майбутніх учителів до педагогічної діяльності, єдність довузівської та вузівської підготовки майбутніх учителів, питання державного стандарту професійно-технічної освіти, діагностики професійного мислення майбутніх учителів тощо; 6/ питання дефектології - теоретичні заходи навчання і розвитку аномальних дітей, проблеми аномальної дитини, гуманістичні начала у вихованні дітей в відхиленні у розумовому розвитку, формування навичок самоцілісного навчання в учнів допоміжних шкіл тощо; 7/ питання народної педагогіки - виховання в родині /материнська школа/, роль народних звичаїв у системі підготовки майбутнього вчителя, проблеми родинної етноконфліктології; 8/ питання історії педагогіки, психології, освіти; 9/ питання освіти за рубежом; 10/ інформація про докторські дисертації, захищені в Україні.

У 1995 р. надруковано 98 статей. Зокрема, у розділах: "Питання теорії" - 22; "Дидактика, методика, НІТ" - 21; "Проблеми виховання" - 10; "Народна педагогіка" - 4; "Експеримент..." - 6; "Професійна освіта" - 14; "Дефектологія" - 6; "Проблеми управління" - 2; "Історія педагогіки, психології, освіти" - 9; "Діти осві.

ти, науки і літератури" - 2; "За рубежом" - 2.

Авторський колектив складають переважно діючі члени і члени-кореспонденти АПН України, доктори наук, кандидати наук, наукові співробітники науково-дослідних інститутів АПН України, провідних вузів України.

Обсяг журналу у 1995 р. збільшився до 11,4 обл. вид.арк. /у 1994 р. - 9,2/.

Відхилено п'ять статей, що не відповідають тематиці журналу, мають низький теоретичний рівень.

У процесі роботи над рукописами журналу враховувалися зауваження і рекомендації членів редколегії щодо його змісту і структури.

Тираж журналу у I півріччі 1995 р. зріс до 5 тис. примірників, проте у зв'язку з підвищенням передплатної ціни тираж № 4/95р знизився до 3 тис. примірників.

Редакція журналу працює над поглибленим змісту, удосконаленням структури наукових статей, а також структури журналу.

Х. МАТЕРІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ АКАДЕМІЇ

У 1995 році на фінансування наукових досліджень і розробок АПН України планом економічного і соціального розвитку було передбачено 347,5 млрд. крб., фактично одержано 298 млрд. крб., що складає 86 відсотків від загальної суми визначених бюджетних асигнувань. Це дало можливість тільки частково забезпечити покриття необхідних видатків на утримання підвідомчих установ. Бюджетні кошти використовувались в основному для виплати заробітної плати та проведення розрахунків в Пенсійним фондом, фондом соціального страхування, перерахування податків до бюджету.

З боку АПН було вжито заходів щодо економного використання коштів на утримання установ. Однак ріст цін і тарифів на енергоносії і комунальні послуги поставив підвідомчі науково-дослідні установи у скрутне становище. Станом на 01.01.96 р. установи АПН заборгували різним підприємствам і організаціям за надані комунальні послуги 2,9 млрд. крб.

На мінімальному рівні виділились кошти АПН у 1995 році на проведення капітального ремонту. Розпочато капітальний ремонт приміщення Інституту педагогіки по вул. Б.Хмельницького, 10, однак протягом року профінансовано лише 10 відсотків вартості робіт, передбачених кошторисом. У зв'язку з капітальним ремонтом Інституту не функціонує його наукова бібліотека.

За браком коштів не було можливості забезпечити лабораторії та центри сучасним обладнанням, технікою; не придбано жодної друкарської машинки, у недостатній кількості виділяються канцтовари, зовсім відсутня видавнича база, що стримує тиражування експериментальних матеріалів, доведення результатів експерименту до педагогічної громадськості.

Майже всі установи АПН базуються в орендованих приміщеннях і деякі з них знаходяться в аварійному стані.

Так, приміщення, яке орендує апарат Президії по вул.Трьоховитительська, 8, потребує капітального ремонту. Будинок, який знаходиться на балансі Інституту психології, також перебуває в аварійному стані, а Інститут дефектології взагалі не має свого приміщення.

Незважаючи на обмеженість фінансування, в 1995 році вдалося повністю закінчити капітальний ремонт приміщення, яке орендує Інститут педагогіки і психології професійної освіти по вул.М.Берлінського, 9. На проведення ремонтних робіт було виділено 19,7 млрд. крб. бюджетних коштів; на придбання інвентаря - 7,2 млрд. крб.

ХІ. ВИСНОВКИ

Цілями Академії педагогічних наук України на 1995 рік в основному виконано. Аналіз досліджень, здійснених у наукових установах і центрах Академії, засвідчив їх зростаючий рівень, відповідність "Основним напрямкам досліджень в педагогіки і психології в Україні", плану наукового забезпечення Державної національної програми "Освіта".

Разом з тим відчутний брак фундаментальних досліджень, що вимагає окреслення істотних ознак, якими вони мають характеризуватися та зосередження наукових сил, які могли б виконати ці дослідження.

Нова тенденція помітна в плануванні роботи відділень у т.ч. і наукової діяльності окремих членів АПН з орієнтацією не на актуальні проблеми, що стоять перед Академією, а на особистісні інтереси окремих науковців.

Недостатньою є увага академічних інститутів і центрів до проблем сільської школи. Потреби сільських школярів реалізуються в основному в галузі навчальної діяльності. Виховні і розвивальні аспекти забезпечення життєдіяльності сільських дітей залишаються поза увагою педагогічної і психологічної науки.

На часі освоєння нових підходів до організації науково-дослідної роботи, зокрема, впровадження конкурсного захисту наукових проєктів в галузі педагогіки і психології; збільшення питомої ваги досліджень у галузі освіти, педагогічної і психологічної наук, фінансування яких здійснювалося б не за рахунок держбюджету, а в інших джерел.

Одним із найпріоритетніших напрямів досліджень, який має забезпечити Академія в найближчі роки, є проблеми виховання, що охоплюють дітей дошкільного віку, школярів і студентську молодь.

Другий важливий напрям діяльності АПН у 1996 році - участь у розробці державних стандартів в освіті.

Виникає необхідність прискорення процесу розробки проблем, пов'язаних з реформуванням вищої школи.

Академія повинна подолати тенденцію локалізації розробок педагогічних проблем у межах суто своєї галузі. Очікуваного успіху можна досягти лише на основі інтегрування зусиль з Національною академією наук, іншими галузевими академіями, Міністерствами та державними інститутами, що займаються проблемами дітей і молоді, із засобами масової інформації.

Актуальною є проблема налагодження експериментально-дослідної роботи в системі Академії, що вимагає наявності в її структурі навчально-виховних закладів різного типу: дошкільної установи, загальноосвітньої школи, професійно-технічного училища, педагогічних навчальних закладів різного ступеня акредитації.

Усі підрозділи АПН, її Президія мають зоосередити в 1996 році зусилля на забезпеченні високого наукового рівня здійснюваних досліджень, подоланні ще наявних неоліків, накреслені першочергових заходів щодо реалізації і пропозицій, викладених у виступі Президента України на Всеукраїнській нараді з проблем розвитку науки 15.02.1996 р.

ХП. СПИСОК ОСНОВНИХ НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Відділення теорії та історії педагогіки

Монографії

1. Євтух М.Б. Боротьба трудящих України за розвиток національної культури, школи і освіти /кінець ХУШ – перша половина ХІХ ст./: Наук.видання. – К.,1995. – 3.І.

2. Євтух М.Б. Просвітницька діяльність, педагогічні ідеї видатних українських вчених, письменників і громадських діячів кінця ХУШ – першої половини ХІХ ст. – К. 1995. – 9,0

3. Євтух М.Б. Просвітня діяльність та педагогічні погляди О.В.Духновича, – К.,1995. – 5,2.

4. Євтух М.Б., Остапенко Г.І. Формування гуманізму в системі особистісних якостей студентів. – Х.:Основа, – 1995. – 16,5.

5. Кононенко В.І. Українська етнолігводидактика:Наук.видання.– Івано-Франківськ,1995. – 3,75.

6. Лозова В.І. та ін. Питання теорії виховання:Вид. 2-е, допов. – Х.,1995. – 11,0.

7. Моляко В.О. та ін. Психологія дитячої обдарованості.–К.: Знання. – 1995. – 5,5.

8. Моляко В.О. Психологічні проблеми творчої обдарованості.– К.:Знання. – 1995. – 3,5.

9. Островерхова Н.М., Даниленко Л.І.Ефективність управління загальноосвітньою школою:соціально-педагогічний аспект. – К.: Школяр. – 1985. – 16,0.

10. Тхоржевський Д.О. та ін.Трудова політехнічна школа.–Тернопіль, 1995. – 12,0.

ІІ. Шевченко Г.П. Взаємодія мистецтв у розвитку школярів. – Луганськ, 1995. – 12,5.

Підручники, навчальні посібники

1. Євтух М.Б., Галузинський В.М. Основи педагогіки та психології вищої школи в Україні.–К.:Інтел.–1995.–10,0.

- ## Навчальні програми .

1. Бондар В.І. Особливості підготовки та проведення інтегрованих уроків у початковій школі. - К.: УДІВ. - 1995. - 1,1.
2. Вацяцький М.В., Левченко Г.Є., Мандзігон Б.М., Тимонко М.П. Маркетинг: Навч.прогр. для студ. - К., 1995. - 1,0.
3. Левченко Г.Є., Моцак В.З., Терегуш Б.М., Несельський В.Д. Основи господарської діяльності: Експер. прогр. з труд.науч. для уч. 8-11 кл. - К., 1995. - 4,6.

4. Пустовіт Н.А., Плєчова З.Н. Основи екології: Для ІО-ІІ кл.// Інф. зб. МО України. - 1995. - № І4. - І,0.

5. Руденко Л.Д. Програми факультативу з екології: Для учнів 6-8 кл. сільськ. шкiл. - К., 1995. - І,0.

6. Терешук Б.М., Вайнтрауб М.А., Левченко Г.Є., Тименко М.П. Основи винахідництва та математичного моделювання в техніці: Проблема прогр. спецуроку для серед. загальноосв. закл. - К.: ІСДО. - 1995. - 0,7.

7. Цєх С.Ф. Теорія і методика навчання гімнастики: Прогр. для мед. училищ. - К., 1995. - І,0.

8. Цєх С.Ф., Короп Ю.О. Охорона життя і здоров'я дітей при проведенні спортивних заходів. Лікарський контроль: Прогр. для пед. училищ. - К., 1995. - 2,5.

Методичні посібники, рекомендації

1. Бондар Л.С. Педагогічна культура вчителів в творчій спадщині В.О.Сухомлинського. - Луцьк, 1995. - 3,0.

2. Борисенко А.Ф. Організація фізичного виховання учнів загальноосвітньої школи: Порадник методиста. - К.: КМУВ. - 1995. - 2,0.

3. Вороніна Л.П., Пустовіт Н.А., Руденко Л.Д. Збірник екологічних задач. - К., 1995. - 6,0.

4. Кемера Н.В. Людина і світ професії. - К., 1995. - І,5.

5. Жерносек І.П. Організація методичної роботи в школі. - К.: ВПНД. - 1995. - 7,0.

6. Жерносек І.П., Колісничук В.З. Відділ освіти на шляху оновлення. - К.: Хрещтик. - 1995. - 5,5.

7. Іванова Т.В. Психологія спілкування учнів. - К., 1995. - 3,6.

8. Кобзар Б.С., Вугрич В.П. та ін. Особливості позаурочної виховної діяльності у школах-інтернатах для дітей-сиріт і дітей, які залишилися без опіки батьків. - К.: ІСДО. - 1995. - 5,85.

9. Кобзар Б.С., Вугрич В.П. та ін. Організація успішної корисної праці та професійної орієнтації учнів шкіл-інтернатів для дітей, які потребують особливих умов виховання. - К.: ІСДО. - 1995. - 325.

10. Кобзар Б.С., Вугрич В.П. та ін. Основні напрями санітарно-гігієнічного навчання, виховання учнів шкіл-інтернатів. - К.: ІСДО. - 1995. - 2,0.

11. Кононенко В.І. Шляхами народних приповідок. - К.: РВЦ "Проза". - 1994. - 7,15.
12. Левченко Г.Є., Кондратюк Г.А., Терещук Б.М., Цесельський В.Л. Дидактичний матеріал програмованого контролю знань учнів для III-IV етапу олімпіад з трудового навчання. - К., 1995. - 1,5.
13. Левченко Г.Є., Терещук Б.М. Основи техніки. - К., 1995. - 1,5.
14. Мадвигон В.М., Губенко О.В. Профконсультація школярів. - К., 1995. - 7,0.
15. Національне виховання учнів засобами українського народознавства / За ред. Р.П.Скульського. - Івано-Франківськ, 1995. - 8,0.
16. Оржеховська В.М. Крок до себе. - К.: ВІПЮЛ. - 1995. - 16,0.
17. Постовий В.Г., Алексєнко Т.Ф. Педагогічна культура молодих батьків. - К.: ІСДО. - 1995. - 4,0.
18. Постовойтов Є.П. Магістральні напрями навчання. - К.: ІСДО. - 1995. - 1,5.
19. Прокопенко І.Ф., Комишанченко Е.Н., Лозова В.І. Економічна освіта школярів.-Х.: Основа. - 1995. - 11,0.
20. Пустовіт Н.А., Патлань Л.А. Хрестоматія з екології. -К., 1995.-10,0.
21. Рєпа Н.О. Виховання духовного світу школярів. - К., 1995.- 10,5.
22. Скалько О.В. Орієнтація учнів спеціалізованих навчальних закладів на професії гуманітарної сфери. -К., 1995. - 1,0.
23. Скульський Р.П., Стельмахович М.Г. Методика викладання народознавства в школі. - Івано-Франківськ, 1995. - 11,0.
24. Стельмахович М.Г. Українська родина // Корисні поради: Спец.вип. -К., 1995.-2,0.
25. Стельмахович М.Г., Скульський Р.П. та ін. Українознавство в національній школі. - Івано-Франківськ, 1995. - 8,0.
26. Терещук Б.М., Загорний В.К. Основи техніки: Навч.таблиці.- К.: Орбіта. - 1995. - 24 табл.
27. Тхоржевський Д.О., Дрижак В.М. Підготовка до підприємницької діяльності. - К., 1995. - 2,0.
28. Юцевич Ю.Є., Таран І.М. Основи наукових досліджень.- Івано-Франківськ, 1995. - 2,1.

Збірники наукових праць, матеріалів
конференцій

1. Барви творчості /За ред. І.Г.Єрмакова.-К.: МВС України. - 1995. -16,0.

2. Освітньо-виховні ідеали В.О.Сухомлинського в контексті сучасності: Матер. Перших всеукр.пед.читань/ Упор. і відпов. ред. М.Я.Антонець. - Київ-Луцьк, 1995.-8,0.

3. Психолого-педагогічне обґрунтування комплексної програми розвитку освіти в м.Славутичі/ Наук.ред. В.В.Стадоча. - К.,1995.- 8,25 /рос.мовою/.

4. Родинні взаємини і проблеми виховання дітей / За ред. В.І. Костіва. - Івано-Франківськ, 1995. - 2,0.

5. Розвиток духовної культури школярів /За ред. Г.П.Шевченко.- Луганськ, 1995. -10,0.

6. Становлення шкіл нового типу: досвід, проблеми, перспективи: Наук.-метод. зб. за матер. міжрегіон. наук.-практ.конф. /12-13 верес. 1995 р., м.Миколаїв/, - Миколаїв, 1995. - 7,0.

7. Традиції виховання у світовій народній педагогіці:Матер. доп. і повід. Міжнар. наук.-практ.конф. /6-8 черв. 1995 р., м.Рівне/ /За ред. П.Р.Ігнатенка. - У 2-х ч.-Київ -Рівне, 1995. -Ч.І. - 9,0; Ч.ІІ - 10,0.

8. Українське народознавство і проблеми виховання учнів: Матер. Всеукр. наук. - практ. конф. /10-12 жовт. 1995 р., м.Івано-Франківськ/ / За ред. Р.П.Скульського, В.І.Костіва. - У 2-х ч. - Івано-Франківськ, 1995. - Ч.І. - 11,4; ч.ІІ - 11,6.

9. Українське народознавство і проблеми національного виховання школярів: Матер. доп. Всеукр. наук. - практ. конф. /10-12 жовт. 1995 р., м.Івано-Франківськ/ / За ред. В.І.Кононенка, Р.П. Скульського. - Івано-Франківськ, 1995. - 11,5.

10. Шевченко Г.П., Бєлих А.С. Лиончанська гімназія: досвід і перспектива. - Луганськ, 1995. - 9,0 / рос. мовою/.

11. Шевченко Г.П., Бєлих А.С. Методичні рекомендації студентам педінституту з вивчення курсу "Історія педагогіки" - Луганськ, 1995.- 3,5.

12. Школа життєтворчості особистості : Наук.-метод. зб.- К.: ІСДО. - 1995. - 35,8.

13. Шлях до майстерності /За ред. В.Ф.Паламарчук.-К.: Освіта.- 1995. - 7,3.

Словники, довідники

1. Болгаріна В.С., Бірюкова Т.Ф., Бондарчук О.І. та ін. Основні поняття і терміни педагогічної соціології. - К., 1995. - 4,0.

2. Жемере Н.В., Вугрич В.П., Тимченко М.П. Профрієнтаційний довідник для учнів середніх шкіл // Вакансія, 1995. - № 14. - 1,5.

3. Зубалій М.Д. Словник спортивних термінів // Поч.школа. - 1995. - № 2,3,4. - 1,5.

4. Цустовіт Н.А., Плечова З.Н. Шкільний словник екологічних понять і термінів. - К., 1995. - 8,0.

Статті

1. Березняк Є.С. Громадсько-демократичні структури в управлінні школою // Педагогіка і психологія. - 1995. - № 2. - 0,5.

2. Білоусова В.О. Деякі аспекти морального виховання учнів у сучасній соціально-педагогічній ситуації // Вісник ПТУ. - 1995. - 0,5.

3. Білоусова В.О. Психопедагогіка як передумова гуманізації виховання учнів // Нові технології виховання. - К., 1995. - 0,5.

4. Бондар В.І. Актуальні проблеми підготовки конкурентноздатного спеціаліста загальноосвітньої школи // Вісник Терноп.експер. ін-ту пед.освіти. - Тернопіль, 1995. - 0,5.

5. Бондар Л.С. В.О.Сухомлинський і становлення професійної ментальності вчителя національної школи // Поч.школа. - 1995. - № 9. - 0,5.

6. Бутенко В.Г. Естетичні орієнтири педагогічної праці // Естетика праці вчителя. - К., 1995. - 0,5.

7. Бутенко В.Г. Способи самореалізації особистості // Особистість педагога: розкриття можливостей. - К., 1995. - 0,5.

8. Бутенко В.Г. Художні цінності в системі дозвілля учнівської молоді // Естетика педагогічної творчості. - К., 1995. - 0,5.

9. Василенко І.В. Створення і функціонування навчально-виховних комплексів // Нові технології в системі безперервної освіти. - Мінськ, 1995. - 0,5 /рос.мовою/.

10. Вугрич В.П. Діяльність вихователя школи-інтернату по виявленню і розвитку здібностей дітей // Обдаровані діти. - К., 1995. - 0,5.

11. Вугрич В.П. Бесіди для батьків// Наше життя. - 1995. - I, 4 /у співавтор./.

12. Греков Л.А., Оржеховська В.М. Я теж хочу до вас: Наук.-публіц.кінофільм - 4 част. - К.:Учфільм. - 1995. - 0,5.

13. Даниленко Л.І. Пріоритетні функції керівника сучасної загальноосвітньої школи// Навч.-вих.заклади на шляху реформування. - К., 1995. - 0,5.

14. Докукіна О.М. Виховна діяльність батьків // Поч.школа.- 1995. - № I. - 0,5.

15. Доморовський С.В., Тимків Б.М. Народознавство й естетична культура школярів // Нац.виховання учнів засобами укр.народознавства. - Івано-Франківськ - 1995. - I, 2.

16. Євдокимов В.І. Педагогічна технологія // Девіантна поведінка неповнолітніх і молоді; можливості впливу. - Х., 1995. - 0,7.

17. Євдокимов В.І. Активність учнів в умовах розвиваючого навчання // Активізація навчальної діяльності школярів. - Кривий Ріг, 1995. - 0,5.

18. Євтух М.Б. Відродження та розвиток національної освіти в Україні // Проблеми глобальної освіти ХХІ ст. - Опіш - 1995. - 0,5 /пол.мовок/.

19. Євтух М.Б. Педагогічні погляди О.І.Павловича // Рідна школа. - 1995. - 0,9

20. Євтух М.Б. Психолого-дидактична корекція в педагогічному спілкуванні // Актуальні проблеми сучасної психології. - Х., 1995. - 0,5.

21. Євтух М.Б. Поняття безперервності освіти в дидактиці вищої школи // Проблеми дидактики вищої школи. - Х., 1995. - 0,5 /у співавт./.

22. Євтух М.Б. Проблеми національно-духовного відродження в Україні /кінць ХУІІ - початок ХІХ ст./ // Теоретичні питання освіти та виховання. - Вип. 4. - К., 1995. - 0,4.

23. Євтух М.Б. Школа і освіта в Правобережній Україні, Галичині, Буковині та Закарпатті // Теоретичні питання освіти та виховання. - Вип. 4. - К., 1995. - 0,5.

24. Євтух М.Б. Стан освіти і школи на українських землях в кінці ХУІІ - початку ХІХ ст. // Теоретичні питання освіти та виховання. - Вип. 4. - К., 1995. - 0,4.

25. Євтух М.Б. Шкільні реформи 1786-1804 рр. та їх вплив на розвиток освіти в Україні // Теоретичні питання освіти та виховання. - Вип.4. - К., 1995. - 0,4.

26. Євтух М.Б. Зародження педагогічної думки в братських школах - важливе джерело просвітництва в Україні у ХУІІ та першій половині ХІХ ст. // Теоретичні питання освіти та виховання. - Вип. 4. - К., 1995. - 0,5.

27. Євтух М.Б. Основні наприми формування педагогічної майстерності майбутніх учителів // Творчий портрет особистості вчителя. - Запоріжжя, 1995. - 0,5.

28. Єрмаков І.Г. Педагогіка життєтворчості // Школа життєтворчості особистості. - К.: ІСДО. - 1995. - 0,5.

29. Єрмаков І.Г. Оновлюймо: виховний процес у новій школі.-К.: ІСДО. - 1995. - 0,5.

30. Єрмаков І.Г. Переднє слово про поліфонію творчості // Барви творчості. - К.: МВС України. - 1995. - 0,6.

31. Єрмаков І.Г. Сходження до особистості // Барви творчості. - К.: МВС України, - 1995. - 0,5.

32. Єрмаков І.Г. Особливості становлення гуманістичної виховної системи авторської школи-комплексу// Барви творчості. - К.: МВС України. - 1995. - 0,5.

33. Жерносек І.П., Колісничук В.З. Трансформація педагогічної науки і передового досвіду в шкільну практику // Педагогіка і психологія. - 1995. - № 3. - 0,5.

34. Жевага С.І. Руховий режим підлітка // Рідна школа. - 1995. - № 6. - 0,8.

35. Затуренська В.О. Економічне управління навчально-виховними закладами в період перетворень // Нові технології в системі безперервної освіти. - Мінськ, 1995. - 0,5 /рос.мовок/.

36. Затуренська В.О. Нові умови господарювання: досвід, проблеми, шляхи вдосконалення// Навч.-вих. заклади на шляху реформування. - К., 1995. - 0,5.
37. Іванова Т.Ф. Професійна культура вчителя // Вісник КДУ, - 1995. - 0,5.
38. Іванова Т.Ф. Професійна культура майбутнього вчителя // Педагогіка і психологія. - 1995. - № 2. - 0,5.
39. Ігнатова О.І. Гуртки та клуби як засіб розвитку творчості молодших школярів // Обдаровані діти. - К., 1995. - 0,5.
40. Ільченко Ж.Д., Зайченко І.В. Питання української національної школи у творчості Я.Ф.Чепіги // Педагогіка і психологія. - 1995. - № 2. - 0,5.
41. Кобзар Б.С. Обдаровані діти// Педагогіка і психологія - 1995. - № 3. - 0,5.
42. Кобзар Б.С. Підготовка студентів до творчої виховної роботи в умовах розбудови національної школи // Вища пед. освіта. - 1995. - № 17. - 0,5.
43. Костицька І.М. Екологічна освіта: становлення і розвиток // Рідна школа. - 1995. - № 5. - 0,5.
44. Костів В.І. Духовно-моральне виховання школярів; Народознавство та інтелектуальний розвиток учнів// Нац. виховання учнів засобами укр. народознавства. - Івано-Франківськ, 1995. - І,4 / у співавтор./.
45. Костів В.І. Структура сімейних відносин і типологізація сімей// Родинні вземини і проблеми виховання дітей. - Івано-Франківськ. - 1995. - 0,5.
46. Костів В.І. Особливості становлення майбутнього сім'янина в умовах неповної сім'ї // Обрії. - 1995. - № 1. - 0,5 / у співавтор./.
47. Кузьменко Л.В. Вивчення стану управління виховною роботою в школі// Навч.-вих. заклади на шляху реформування. - Ж, 1995. - 0,6.
48. Кузьменко Л.В. - Деякі особливості управління макрешколою у сучасних умовах// Навч.-вих. заклади на шляху реформування. - К., 1995. - 0,5 / у співавтор./.

49. Левченко Г.Є., Кондратюк Г.А. Пропонуємо виготовити // Трудова підготовка у навч.закладах України. - 1995. - № 1. - 0,5.

50. Левченко Г.Є., Терешук Б.М., Туташинський В.І. Положення про навчальні майстерні загальноосвітнього навчально-виховного закладу// Трудова підготовка у навч.закладах України. - 1995. - № 1. - 0,7.

51. Литвин-Кіндратюк С.Д., Кіндратюк Б.Д. Формування фізично-оздоровчої культури учнів засобами народознавства// Нац.виховання учнів засобами укр.народознавства. - Івано-Франківськ, 1995. - 1,2.

52. Лозова В.І. Активність особистості в навчанні і шляхи її формування// Джерело пед.майстерності. - Вип. 2. - Х., 1995. - 0,6.

53. Лозова В.І. Гуманізм виховання// Вісник Есхарівського пед.ліцею. - Вип. 1. - Есхар, 1995. - 0,5.

54. Лопухівська А.В. Нові тенденції у виховному процесі в школах України// Нові технології в системі безперервної освіти. - Мінськ, 1995. - 0,5 /рос.мовою/.

55. Лосюк П.В. Подобаємо про юні таланти Гуцульщини // Гуц. школа. - 1995. - № 1. - 0,5.

56. Лосюк П.В. Концепція Гуцульської школи в контексті Державної національної програми "Освіта" /"Україна ХХІ століття"/ // Гуц.школа. - 1995. - № 2. - 0,6.

57. Лосюк П.В. Гуцульщинознавство в системі національного виховання учнів // Українське народознавство і проблеми виховання учнів. - Івано-Франківськ, 1995. - 0,5.

58. Мадзігон В.М. Дослідження українознавчої проблематики в Інституті педагогіки АПН України // Українське народознавство і проблеми національного виховання школярів. - Івано-Франківськ, 1995. - 0,6.

59. Масол Л.М. До питання про розвиток музичної культури і освіти// Сіверянський літопис. - 1995. - 0,6.

60. Мацейків Т.І. Кожен травинка на своєму корені росте // Людина і світ. - 1995. - № 2. - 0,8.

61. Миропольська Н.Є. Граматика поезії: Практикум з укр.мови для уч. 10-11 кл. // Абітурієнт. - Херсон, 1995. - 0,5.

62. Миропольська Н.Є., Петровська С.В. Ровесник століття // Рідня школа. - 1995. - № 5. - 0,5.

63. Моляко В.О. Проблеми психології творчості і технічної обдарованості // Психологічні проблеми виховання та розвитку особистості. - К., 1995. - Т.І. - 0,5.

64. Моляко В.О. Психологічні особливості творчої діяльності дітей, які проживають в екологічно несприятливих умовах // Там же - 0,5 /у співавтор./.

65. Моляко В.О. Проблеми психології творчості та розробка підходу до вивчення обдарованості // Вопр.психології. - 1995. - № 5. - 1,0.

66. Моляко В.О. Стратегії розв'язання нових задач у процесі регуляції творчої діяльності // Психол.журнал. - 1995. - № І. - 1,0.

67. Моляко В.О. Творче тестування мислення на основі логічних схем// Матер.міжнар. конф. - Амстердам, 1995.-0,5 /англ.мовою, у співавтор./.

68. Моляко В.О. Комп'ютерний аналіз характеристик творчого мислення // Матер.міжнар.конф. - Амстердам, 1995. - 0,5 /англ. мовою, у співавтор./.

69. Моцяк В.З., Лук'яненко М.П. Формування в сільських школярів культури майбутнього господаря землі // Трудова підготовка у закладах освіти України. - 1995. - № І. - 0,5.

70. Науменко Р.А. Педагогічні умови формування екологічної культури учнів у позаурочний час// Нові технології в системі безперервної освіти. - Мінськ, 1995. - 0,5 /рос.мовою./.

71. Орбан Л.Є. Етнопсихологічні особливості учнів української школи та їх врахування в процесі виховання // Нац.виховання учнів засобами укр. народознавства. - Івано-Франківськ, 1995. - 0,8.

72. Оржеховська В.М. Методика позбавлення підлітків і молоді від нікотинової і алкогольної залежності // Соц.-пед. та мед.-психол.заходи протидії вживанню наркотичних засобів неповнолітніми і

молоддю. - К.: АДД. - 1995. - Вип.П. - 0,5.

73. Оржехівська В.М. Соціально-педагогічні проблеми девіантної поведінки неповнолітніх у сучасних умовах // Педагогіка і психологія. - 1995. - № 4. - 0,5.

74. Островерхова Н.М. Теоретичні засади діяльності авторських шкіл; Технологія навчання і управління загальноосвітньою школою // Навч.вих.заклади на шляху реформування. - К., 1995. - 1,2.

75. Павелко О.О. Про національне виховання молодших школярів // Нові технології виховання. - К., 1995. - 0,5.

76. Павелко О.О. Роль гуманістичних понять у патріотичному вихованні // Проблеми естетичного і морального виховання учнівської молоді. - К., 1995. - 0,5.

77. Постовий В.Г. Проблеми соціального та духовного відродження української сім'ї // Проблеми сімейного та статевих виховання дітей і учнівської молоді. - К.: ІСДО. - 1995. - 0,7.

78. Постовий В.Г. Таїна материнства // Поч.школа. - 1995. - № 5-6. - 0,5.

79. Прокопенко І.Ф., Троцько Г.В. Про підготовку педагогічних кадрів до виховної роботи в школі // Укр.народознавство і проблеми виховання школярів. - Івано-Франківськ, 1995. - 0,5.

80. Пустовіт Н.А. Радіація // Навколишнє середовище і людина. - Нью-Йорк. - 1995. - 1,0 /англ.мовою/.

81. Пустовіт Н.А., Плечова З.Н. До проблеми формування екологічної культури школярів // Постметодика. - 1995. - № 2. - 0,5.

82. Пустовіт Н.А. та ін. Концепція безперервної екологічної освіти та виховання в Україні // Інф.зб.МО України. - 1995. - № 14. - 1,0.

83. Рєпа Н.О. Моральне виховання учнів в умовах школи-інтернату // Нові технології в системі безперервної освіти. - Мінськ, 1995. - 0,5 /рос.мовою/.

84. Рєпа Н.О. Моральне виховання творчої особистості учня // Обдаровані дітя. - К.: КМІУУ - 0,5 /у співавт./.

85. Самоплавська Т.О. Елементи інтегративного підходу до викладання історії в школі 20-х років // Педагогіка і психологія - 1995. - № 3. - 0,6.

86. Стадова В.В. Ділові та рольові ігри // Шлях до майстерності. - К.: Освіта. - 1995. - 0,8.

87. Стадова В.В. Час навчати і час навчатися // Школа життя-творчості особистості. - К.: ІСДО.-1995. - 0,7.

88. Стадова В.В. Науково-методичний аспект управлінської діяльності керівника школи // Становлення шкіл нового типу. - Миколаїв, 1995. - 0,5.

89. Стадова В.В. Характеристика складу педагогічних кадрів // Психол.-пед.обґрунтування шкільн. програми розвитку освіти в м.Славуті. - К., 1995. - 0,6.

90. Скульський Р.П. Теоретико-методологічні проблеми педагогіки народознавства // Укр.народознавство і проблеми виховання учнів. - Івано-Франківськ, 1995. - Ч.І. - 0,5.

91. Скульський Р.П. Концептуальні засади оновлення теорії і практики виховання школярів // Укр.народознавство і проблеми виховання школярів. - Івано-Франківськ, 1995.-0,5.

92. Скульський Р.П. Концепція українського національного виховання учнів загальноосвітньої школи в умовах Прикарпаття // Інф. бюлетень Івано-Франківськ.управ.освіти. - 1995. - № 8. - 0,5.

93. Стельмахович М.Г. Система національного виховання в Україні // Наук.-метод.вісник Івано-Франківського ОІПОШ. - 1995. - № 1. - 0,5.

94. Стельмахович М.Г. Педагогічна деонтологія як засіб запобігання конфліктів // Конфлікти в суспільстві: діагностика і профілактика. - Київ-Чернівці, 1995. - 0,5.

95. Стельмахович М.Г. Шлях завжди з нами // Рідна школа.- 1995. - № 4. - 0,5.

96. Стельмахович М.Г. Сучасні проблеми розвитку української родинної етнопедагогіки // Традиції виховання у світовій народній педагогіці. - Київ-Рівне, 1995. - Ч.П.-0,5.

97. Стельмахович М.Г. Застосування ідей української етнопедагогіки в роботі вчителя початкових класів // Шляхи розвитку творчих здібностей молод.школярів. - Івано-Франківськ, 1995. - 0,7.

98. Стельмахович М.Г. Концепція українського національного виховання учнів загальноосвітньої школи в умовах Прикарпаття // Інформ.бюлетень Івано-Франк. управл.освіти. - 1995. - № 8. - 0,5 /у співавтор/.

99. Стельмахович М.Г. Українська родина етнопедагогіка:Сріпт. програма педаг.світлиці для батьків учнів поч.класів // Поч. школа. - 1995. - № 8. - 0,5.

100. Стельмахович М.Г. Застосування ідей української етнопедагогіки в роботі вчителя початкових класів // Шляхи розвитку творчих здібностей молод.школярів. - Івано-Франківськ, 1995. - 0,7.

101. Стельмахович М.Г. Народознавство в українській родині// Укр. народознавство і проблеми нац.виховання школярів. - Івано-Франківськ, 1995.-0,5.

102. Стельмахович М.Г. Етнопедагогічні основи гуцульської школи// Гуц.школа. - 1995. - № 2. - 0,5.

103. Сухомлинська О.В. Теоретичні проблеми виховання й діяльність позашкільних закладів // Поч.школа. - 1995. - № 1.-0,5.

104. Сухомлинська О.В. Філософія для дітей в етпчній спадщині В.Сухомлинського // Постметодика. /Полтава/. - 1995. - № 2/9/ - 0,5.

105. Сухомлинська О.В. Етнопедагогіка - засіб полікультурного виховання // Відродження. - 1995. - № 7. - 0,5.

106. Сухомлинська О.В. Актуальні проблеми національного виховання в історичній ретроспективі // Укр.народознавство і проблеми нац.виховання школярів. - Івано-Франківськ, - 1995. - 0,5.

107. Сухомлинська О.В. Проблеми теорії виховання дітей і молоді в Україні// Пед.газета. - 1995. - № 12/18/ - 0,7.

108. Сухомлинська О.В. Розвиток історико-педагогічної науки в Україні // Міжн.показник досліджень в історії виховання - Паризь, 1995. - 0,6 /французькою мовою/.

І09. Тараненко І.Г. Концепція багатокультурного виховання // Відродження - 1995. - № І. - 0,5.

ІІ0. Тараненко І.Г. Провідна ідея сучасної світової педагогіки // Відродження. - 1995. - № 5/6. - 0,5.

ІІІ. Терехова Л.В., Кот В.М. Психолого-педагогічні заходи попередження шкідливих звичок дітей у навчально-виховному процесі // Соц.-пед. та мед.-психол. заходи протидії вживанню наркогенних засобів неповнолітніми і молоддю. - К.: АЛД. - 1995. - 0,5.

ІІ2. Терещук Б.М. Завдання для контролю знань з трудового навчання // Трудове підготовка у навчальних закладах України. - 1995. - № І,2. - І,2.

ІІ3. Тименко М.П., Мельник О.В. Формування готовності старшокласників до професійного самовизначення в умовах ринку праці // Педагогіка і психологія. - 1995. - № 3. - 0,5.

ІІ4. Тригубенко В.В. Педагогічний музей України: вчора і сьогодні // Поч.школа. - 1995.- № 2. - 0,5.

ІІ5. Тхоржевський Д.О. Місце та завдання трудового навчання у системі підготовки школярів // Трудове підготовка у навч.закладах України. - 1995. - № І. - 0,5.

ІІ6. Тхоржевський Д., Захарченко Р. Наукові основи виховання національної самосвідомості // Укр. народознавство і проблеми нац. виховання школярів. - Івано-Франківськ, 1995. - 0,5.

ІІ7. Уланова С.І. Інтонація як світоглядна категорія // Пробл. культурології. - К., 1995. - Вип.І5. - 0,75.

ІІ8. Феоктистова О.Л. Ціннісний підхід до виховання творчої особистості в позашкільних закладах // Нові технології виховання. - К., 1995. - 0,5.

ІІ9. Філоненко С.М. Освітня політика українських урядів у 1917-1920 рр. // Педагогіка і психологія. - 1995. - № 2. - 0,5.

І20. Філоненко С.М. Зародження навчання рідною мовою в Україні /1920-ті рр./ // Поч.школа. - 1995. - № І0-ІІ.- 0,5.

І2І. Хлебнікова Л.О. Дмитро Кабалецький і діти // Муз. виховання. - 1995. - № 2. - І,0 /польськ.мовою/.

122. Хруш В.Д. Українознавство в історії розвитку етнопедагогіки та національної школи // Українознавство в нац.школі. - Івано-Франківськ, 1995. - 0,9.

123. Хруш В.Д. Виховний ідеал, мета і пріоритетні напрями виховання учнів національної школи // Нац.виховання учнів засобами укр.народознавства. - Івано-Франківськ, 1995. - 0,8 /у співавтор/.

124. Циганок С.Д. До проблеми виховання взаєморозуміння старшокласників у позаурочній виховній роботі // Нові технології виховання. - К., 1995. - 0,5.

125. Чорна К.І. Методика колективної праці: суть, досвід, проблеми // Шлях до майстерності. - К.: Освіта. - 1995. - 0,5.

126. Чорна К.І. Основні проблеми та напрями виховання молодих громадян незалежної України // Нові технології виховання. - К., 1995. - 0,5.

127. Щербань П. М. та ін. Концепція національного виховання// Рідна школа. - 1995. - № 6. - 1,5.

128. Плевич Ю.С. Розвиток співацького голосу // Педагогіка і психологія, - 1995. - № 4. - 0,7.

129. Ярмаченко М.Д. Нові підходи до виховання дітей і молоді в сучасних умовах // Моральність і дружтвенна криза. - Белград, 1995. - 1,0 /серб.мовою/.

130. Ярмаченко М.Д. иан Петрович Ряшио - один із організаторів системи освіти на Україні /20-ті рр. XX ст./ // Я.Ряшио і розвиток національної системи освіти України.-Львів, 1995. - 0,5.

131. Актуальність педагогічної спадщини М.І.Пирогова //Пироговські читання. - Вінниця, 1995.; Регіональний компонент - складова змісту загальної середньої освіти// Формування та впровадження шкільного змісту загальної середньої освіти.-Донецьк, 1995;Творча спадщина А.С.Макаренка і В.О.Сухомлинського як складова педагогічних пошуків XX ст.:Матер.міжвуз.наук.-прак.конф.-Рівне, 1995.-0,8.

132. Ярмаченко М.Д., Колесняченко Н.П. Питання освіти і виховання в творчій спадщині Г.С.Сковороди// Поч.школа. - 1995.-№ 12.- 0,5.

Відділення дидактики, методики та
інформаційних технологій в освіті

Навчальні програми

1. Біляев О.М., Симоненкова Л.М., Скуратівський Л.В. Програми середньої загальноосвітньої школи: Українська мова для шкіл з російською мовою навчання, 5-ІІ класи. - К.: Освіта, 1995. - 3,2.
2. Біляев О.М., Симоненкова Л.М., Скуратівський Л.В. Програми середньої загальноосвітньої школи: Рідна мова, 5-ІІ класи, -К.: Освіта, 1995. - 2,56.
3. Волошина Н.Й., Бандура О.М. Програми середньої загальноосвітньої школи: Українська література. 5-ІІ класи. - К.:Освіта, 1995. - 6,0.
4. Гудзик И.Ф., Корсаков В.А. Программа по русскому языку для 6 классов школ с украинским языком обучения // Відродження. -1995, № 9. - 0,5.
5. Пашковская Н.А., Корсаков В.А. Программы средней общеобразовательной школы: Русский язык для школ с русским языком обучения, 5-ІІ классы. - К.: Освіта, 1995. - 3,0.
6. Щухова Е.В., Матяш Н.Ю. та ін. Програми середньої загальноосвітньої школи: Біологія, 6-ІІ класи /базовий рівень/. - К.:Освіта, 1995. - 2,3.

Підручники, навчальні посібники

1. Босай Н.П., Плахотник В.М. Німецька мова: Підручник для 5 класу середньої школи. - К.: Освіта, 1995.-18,0.
2. Бібік Н.М., Коваль Н.С. Віконечко: Підручник для І класу трирічної початкової школи. - К.: Освіта, 1995. - 6,0.
3. Біляев О.М., Пентилік М.І., Симоненкова Т.П. Українська мова: Підручник для 9 класу шкіл з російською мовою навчання. -К.: Освіта, 1995. - ІІ,0.
4. Біляев О.М., Пентилік М.І., Симоненкова Т.П. Українська мова: Підручник для 7 класу шкіл з російською мовою навчання. Вид. 4-е, переробл. і доповн. - К.: Освіта, 1995.-8,5.

5. Богуш А.М. Методика розвитку рідної мови і ознайомлення з навколишнім у дошкільному закладі: Навчальний посібник для студентів педвузів. - К.: Вища школа, 1995. - 10,0.

6. Буринська Н.М., Величко Л.П. Хімія: Пробний підручник для 9 класу середньої школи. - К.: Перун, 1995. - 10,0 /укр. і рос. мовами/

7. Вашуленко М.С., Скрипченко Н.Ф. Зошити для письма № 1, № 2 для шкіл з російською мовою навчання. - К.: Жур.фонд України, 1995. - 9,8 /рос. мовою/.

8. Волошина Н.Й. та ін. Українська література: Підручник для 5 класу спецшкіл. - К.: Освіта, 1995. - 16,0.

9. Волошина Н.Й. та ін. Українська література: Підручник для 8 класу. - К.: Освіта, 1995. - 25,0.

10. Голобородько Є.П. та ін. Русский язык: Учебник для 7 класса школ с русским языком обучения. - К.: Освіта, 1995 - 11,0.

11. Голобородько Е.П., Лашковская Н.А. и др. Русский язык: Пробный учебник для 9 класса школ с русским языком обучения. - К.: Освіта, 1995. - 12,0.

12. Гончаренко С.У. Фізика: Пробний навчальний посібник для II класу шкіл III ступеня, гімназій і ліцеїв гуманітарного профілю. - К.: Освіта, 1995. - 15,6 /укр. і рос. мовами/.

13. Гончаренко С.У. Фізика: Пробний навчальний посібник для ліцеїв та класів природничо-наукового профілю. 10 клас. - К.: Освіта, 1995 - 22,1.

14. Гончаренко С.У. Фізика: Пробний навчальний посібник для II-х класів ліцеїв і гімназій природничо-наукового профілю. - К.: Освіта, 1995. - 25,0.

15. Гончаренко С.У. Фізика: Пробний навчальний посібник для шкіл III ступеня, гімназій і класів гуманітарного профілю. 10 клас. - К.: Освіта, 1995. - 17,1.

16. Желдак М.І., Кузьміна Н.М., Трофимчук С.Ю. Теорія ймовірностей і математична статистика з елементами інформаційної технології: Посібник для студентів фіз-мат. ф-тів педінститутів. - К.: Вища школа, 1995. - 20,0.

17. Іванишкая Г.М., Быкова Е.И. и др. Русский язык: Учебник для 6 класса школ с украинским языком обучения. - К.: Освіта, 1995. - II, 0.

18. Ільченко В.Р., Гуз Ж.К. Довкілля - 6: Посібник для учнів 6 класу. Вип. I, 2. - Полтава: ПОІПОП, 1995. - 12, 5.

19. Кочіна Л.П., Присяжнюк Н.І. Від двох до...: Посібник з математики для учнів I-3 класів, - К.: Мистецтво, 1995. - 5, 0.

20. Мазур І.Т. Буквар: Пробний підручник з мови ідиш. I клас. К.: Освіта, 1995. - 9, 0.

21. Мацько Л.І., Сидоренко О.М. Українська мова: Посібник для старшокласників і абітурієнтів. - К.: Либідь, 1995. - 10, 0.

22. Пашковская Н.А., Іванишкая Г.М., Корсаков В.А., Іманенко Г.П. Русский язык: Учебник для 5 класса школ с украинским языком обучения. - К.: Освіта, 1995. - II, 0.

23. Пашковская Н.А., Быкова Е.И., Корсаков В.А. и др. Русский язык: Учебник для 7 класса школ с украинским языком обучения. - К.: Освіта, 1995 - II, 0.

24. Пашковская Н.А., Быкова Е.И., Корсаков В.А. и др. Русский язык: Учебник для 8 класса школ с украинским языком обучения. - К.: Освіта, 1995. - 1995. - II, 0.

25. Пашковская Н.А., Быкова Е.И., Корсаков В.А. и др. Русский язык: Пробный учебник для 9 класса школ с украинским языком обучения. - К.: Освіта, 1995. - II, 0.

26. Плахотник В.М., Мартинова Р.Ю. Англійська мова: Підручник для 7 класу середньої школи. - К.: Освіта, 1995. - 12, 0.

27. Плахотник В.М., Полоноська Т.К. Англійська мова: Навчальний посібник для 2 класу шкіл з поглибленим вивченням іноземних мов. - К.: Перун, 1995. - 19, 5.

28. Плахотник В.М., Сірик Т.Л. Англійська мова: Навчальний посібник для 2 класу. Вид. 2-е, переробл. і доповн. - К.: Освіта, 1995. - 10, 0.

29. Плахотник В.М., Мартинова Р.Ю., Сущкевич І.Е. Англійська мова: Підручник для учнів початкових і середніх класів. Книга I. Вид. 3-е, переробл. і доповн. - Одеса: Ресурс, 1995. - 35, 7.

30. Пляхотник В.М., Мартинова Р.Ю., Леліца Ж.Н., Москалюк Л.В. Англійська мова: Підручник для студентів гуманітарних факультетів. - Одеса, 1995. - 21,7.

31. Редько В.Г. Іспанська мова: Підручник для 5 класу середньої школи. - К.:Освіта, 1995.-21,0.

32. Савченко О.Я., Скрипченко Н.Ф. Читанка: Підручник для 1-2 класів спец.шкіл. - К.:Освіта, 1995. - 13,0.

33. Савченко О.Я., Скрипченко Н.Ф. Читанка: Підручник для 4 класу спец.шкіл. - К.:Освіта, 1995.-14,0.

34. Савченко О.Я. Барвистий клубочок: Навчальний посібник для молодших школярів. - К.:Бліц, 1995. - 9,0.

35. Савченко О.Я. Розвивай свої здібності: Навчальний посібник для молодших школярів. - К.:Освіта, 1995. - 7,2.

36. Сиротенко А.П. та ін. Географія України: Пробний підручник для 9 класу середньої школи. - К.:Освіта, 1995. - 14,0 /укр. і рос. мовами/.

37. Скрипченко Н.Ф., Прищепя О.Ю. Зошити для письма № 1, № 2 для 6-7-річних першокласників шкіл з українською мовою навчання. - К.:Дур.фонд України, 1995. - 9,8.

38. Скуратівський Л.В., Передрій Г.Р., Шелехова Г.Т., Остаф Я.І. Рідна мова: Підручник для 7 класу. Вид. 4-е, переробл. і доповн. - К.:Освіта, 1995. - 14,4.

39. Тищенко О.Т. Французька мова: Підручник для 7 класу середньої школи. - К.:Освіта, 1995. - 12,0.

40. Хропко П.П. Українська література: Пробний підручник для 10 класу. - К.:Освіта, 1995.-24,0.

41. Шелехова Г.Т., Скуратівський Л.В., Остаф Я.І., Рідна мова: Підручник для 9 класу. Вид. 3-е, переробл. і доповн. - К.: Освіта, 1995. - 12,5.

42. Бухова Б.В., Матяш Н.Ю., Гончарова В.М., Гузь Ю.П. Зошит для лабораторних робіт з біології. 6 клас. - К., 1995. - 2,4.

Методичні посібники, рекомендації, збірники наукових праць

1. Богун А.М., Котик Т.М. Українська мова в доткільному викладі:

Методичні рекомендації. - К.:Освіта, 1995. - 3,4.

2. Бугайов О.І., Костюкевич Д.Я. Орієнтовне тематичне планування навчально-виховного процесу з фізики у 7 класі середньої школи. - К.:Освіта, 1995. - 3,5.

3. Буринська Н.М.Хімія: Методи розв'язування задач.-К.:Львів, 1995. - 5,0.

4. Буринська Н.М. Головні класи неорганічних сполук. - К.: Курс, 1995. - 5,0.

5. Вашуленко М.С., Скрипченко Н.Ф. Навчання у 2 класі. - К.: Освіта, 1995. -16,0.

6. Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження. - К.,1995.-3,0.

7. Гончаренко С.У. Фізика: Методи розв'язування задач. - К.: Львів, 1995. - 7,7.

8. Концепція та зміст природничо-математичної освіти в навчальних закладах гуманітарного спрямування. Збірник методичних матеріалів. - К.:ВІПОЛ.1995.-5,3.

9. Корсаков В.О. Дидактический материал по русскому языку для 5 класса. - К.:Освіта, 1995.-5,2.

10. Липова Л.А. Дидактичний матеріал з неорганічної хімії. -К.: ІСДО, 1995. - 6,4.

II. Мазуркевич О.Р. За рідне слово в рідній школі.-Херсон,1995.-13,0.

12. Мацько Л.І.,Сидоренко О.М. Українська мова: Збірник диктантів для учнів усіх типів шкіл. - К.:Львів,1995.-8,0.

13. Мацько Н.Д. Вчимося писати, обчислювати. Математика І клас. - К.: Альфа - М., 1995.-4,0.

14. Мацько Н.Д. Вчимося вимірювати, обчислювати. Математика І клас. - К.: Альфа-М, 1995. - 4,С.

15. Скрипченко Н.Ф. Керівництво і контроль за читанням у початкових класах: Посібник для вчителя. - К.: Генеза, 1995.-4,8.

16. Топузов О.М. та ін. Проблемний підхід у навчанні географії: Навчально-методичний посібник.-К.:УДПУ ім.М.П.Драгоманова, 1995. - 5,0.

17. Шелехова Г.Т., Довгялло О.М., Манако А.Ф. та ін. Українська мова. Синтаксис. Пунктуація: Комп'ютерний навчальний курс. - К.: МШ Конекс, 1995. - 2,5.

18. Шищенко П.Г., Масляк П.Г. та ін. Географія в завданнях і запитаннях: 6-10 клас. Посібник для вчителів і учнів. - К.: Просвіта, 1995. - 12,0.

Статті

1. Антоник Р.І. Про методи навчання румунської мови у школах України // Відродження. - 1995, № II-12. - 0,5.

2. Біляєв О.М. Культура мовлення вчителя-словесника // Дивослово. - 1995, № I. - 0,8.

3. Богуш А.М. Методика ознайомлення дітей з творами українських письменників / Актуальні проблеми сучасного національного дошкілля. - Ів.-Транківськ, 1995. - I,0.

4. Бондаренко Н.В. Концепція шкільної мовної освіти національних спільнот в Україні // Педагогіка і психологія. - 1995, № 3. - 0,6.

5. Бондаренко Н.В. Мова і розмова. Програма і матеріали до уроків української / державної / мови для шкіл національних меншин. 2 клас. // Відродження. - 1995, № 4, № 5-6, № 8. - I,5.

6. Бурда М.І., Слєпкань З.І., Литвиненко Г.М. Концепція шкільної математичної освіти // Інформаційний зб. М-ва освіти України. - К.: Освіта, 1995. - № 17. - 0,7.

7. Варзацька Л.О. Розвиток сприймання, уяви, мислення - основа словесної творчості // Початкова школа. - 1995. № 2. - 0,8.

8. Вадуленко М.С. Співвідношення знень і умінь у мовній освіті молодших школярів // Початкова школа. - 1995, № 9. - 0,6.

9. Верлань А.Ф. Комп'ютерна підтримка курсу "Основи екологічних знань" / Матеріали науково-практичної конференції; Глухівський ДПІ, 1995. - 0,3.

10. Голдоборядько Є.П. Социально-исторический аспект изучения русского языка в Украине / Мировая культура. Традиции и перспективы. Т. I. - К.-М.-Херсон, 1995. - 0,4.

11. Гончаренко С.У., Мальований Д.І. Гуманітаризація загальної середньої освіти//Початкова школа. - 1995, № 3, № 4. - 1,7.

12. Еалдак М.І. Гуманітарний потенціал інформатики /Концепція та зміст природничо-математичної освіти в навчальних закладах гуманітарного спрямування. Збірник методичних матеріалів. - К.:ВІПОД, 1995. - 0,7.

13. Ільченко В.Р. Конструювання цілісності змісту освіти //Пост-методика.-1995, № 6.-0,5.

14. Киричок В.А., Підгорня Н.І. Заняття з етики у І класі//Початкова школа. - 1995, № 7, № 8 - 1,6.

15. Корняєв В.П. Методичні рекомендації до курсу "Географія світу"// Рідна школа. - 1995, № 2.- 0,7.

17. Корсаков В.А., Корсакова О.К. Занимательные материалы по русскому языку//Відродження. - 1995, № 1, № 2, № 4, № 5-6, № 7, № 10. - 3,0.

18. Костикивич Д.Я. Система відбору навчального обладнання//Педагогіка і психологія. - 1995, № 2. - 0,6.

19. Круглик Л.І. Науково-методичні особливості викладання шкільного курсу географії України // Географія в школі.-1995, № 2.-0,5.

20. Липова Л.А. Самостійні роботи з неорганічної хімії для IX класу // Рідна школа. - 1995, № 2, № 3. - 1,0.

21. Мазуркевич О.Р. Наша національна гідність. Гоголь належить Україні// Рідна школа. - 1995, № 5, № 2,0.

22. Мацько Л.І., Ермоленко С.Я. Концепція викладання української мови як державної// Початкова школа, 1995 - № 1. -0,6.

23. Момот Д.Ж. Розвиток інтелектуальної інтуїції школярів//Педагогіка і психологія - 1995, № 3. - 0,5.

24. Плахотник В.М. Навчання іноземних мов у середній школі:концепція та її реалізація //Іноземні мови. - 1995, № 1. - 0,5.

25. Повхян К.З. Матеріали до програми з української мови для шкіл України з угорською мовою навчання// Відродження. - 1995, № 1, № 2. - 1,2.

26. Полонська Т.К. Робота з новим підручником англійської мови для І класу// Початкова школа. - 1995, № 1, 12.-І, 5.

27. Савченко О.Я. Вимоги до якості освіти // Початкова школа. - 1995, № 1. - 0,5.

28. Хропко П.П. Яскравий представник романтичної прози:/Ознайомлення з творчістю Олекси Стороженка у 9 класі/ // Дивослово.- 1995, № 8. - 0,6.

29. Чашко Л.В., Волинський В.П. «обливість сприймання та засвоєння учнями навчальної відеоінформації // Педагогіка і психологія. - 1995, № 1. - 0,6.

30. Шевченко З.О. До проблеми вивчення української літератури в умовах диференційованого навчання// Дивослово. - 1995, № II-0,6.

31. Мищенко П.Г. Географічна освіта в Україні: стан, напрямки роль в становленні держави/УП з "Ізд Українського географічного товариства. - К., 1995. - 0,5.

Відділення педагогіки і психології професійної освіти

Підручники, навчальні та методичні посібники

1. Бобров В.Я. Основи ринкової економіки. Підручник. /За ред. Л.О.Каніщенко/- К.:Либідь, 1995. - 20,0.

2. Дем'яненко Н.М., Бойко А.М. та ін. Теорія та історія педагогіки. Інтегрований курс: Підручник. - К.:ІСДО, 1995.-8,0.

3. Зязюн І.А. Педагогічна майстерність як мистецька дія.Книжка в журналі: Посібник для вчителів. Рідна школа. - 1995. - №7-8. - 6,0.

4. Зязюн І.А. Державна програма естетичного виховання /проект/. Книжка в журналі. Рідна школа. - 1995.- № 12.-5,0.

5. Іванова Т.В. Психолого-педагогічні основи культури особистості. Навчальний посібник майбутнього вчителя. -К, 1994.-9,5 /рос.мовою/.

6. Жидецький Ю.Ц. Блочно-інтегрований підхід до вивчення матеріалів у професійних навчально-виховних закладах /на прикладі

ПТУ поліграфічного профілю/: Методичний посібник.- Львів, 1995.- 4,8.

7. Клос Є.С., Караван Ю.В. Малий фізичний довідник.-Львів: Вид-во "Світ" ЛДУ, 1995. - 12,25.

8. Ковальчук І.П., Блах М.Р., Кравчук Я.С., Муха Б.П. Конкурсні тестові завдання з географії: Методичний посібник.-Львів, 1995.- 10,0.

9. Козій М.К. Формування творчої ініціативи майбутніх учителів, вихователів в умовах педагогічного навчального закладу /училища, коледжу/: Методичний посібник. - К.: УДПУ ім.М.П.Драгоманова, 1995. - 3,0.

10. Кононенко В.І. Українська етнолінгводидактика. Навчально-методичний посібник. - Івано-Франківськ, 1995. - 4,0.

11. Костів Б.І. Експлуатація автомобільних кранів: Навчальний посібник. - Львів, 1995. - 18,0.

12. Кульчицький К.І., Скрипников М.С. та ін. М.І.Пирогов. Його життя і діяльність в Україні. - Полтава, 1995. - 8,0.

13. Носаченко І.М. Ігрове методичне навчання в економіці: Навчально-методичний посібник. - К.: МАУП, 1995.-5,0. /рос.мовою/.

14. Падалка О.С. та ін. Педагогічні технології. Навчальний посібник. - К.: Енциклопедія, 1995.- 14,0.

15. Пархоменко В.Д. Квантова хімія мікромолекулярних взаємодій при сольвації та адсорбції. Монографія. -К., 1995.-14,0.

16. Проблеми вдосконалення змісту і форм організації навчально-виховного процесу в закладах професійно-технічної освіти: Науково-методичний збірник./За ред.акад.Н.Г.Ничкало/.-К., 1995. - 6,0.

17. Саган С.А., Конельчак М.П.Збірник навчальних планів і програм для підготовки підвищеного професійного рівня у професійних навчально-виховних закладах блочно-модульного типу професій. Методичний посібник.-Львів, 1995. - 12,5.

18. Снявський В.В., Ядипин О.О., Жигайло Т.Л., Кондратова Н.О. Виявлення й оцінка загальних інтересів особистості старшого школяра: Методичний посібник.-К.: КМЦЮ, 1995. - 2,0.

19. Синявський В.В., Яшишин О.О., Жигайло Т.Л., Кондратова Н.О., Професіограми і професіокарти основних професій. - Книги І,П.- К.,1995.-24,І /рос.мовою/.

20. Ханик Я.М. Блочно-інтегрований підхід до вивчення властивостей матеріалів: Навчальний посібник. - Львів,1995. - 3,0.

21. Екіль М.І. Математичний аналіз. Ч.П.Вид.П.-К.,1995.-30,0.

22. Екіль М.І.,Слепкань З.І.,Дубинчук О.С.Алгебра і початки аналізу для учнів ІО-ІІ-х клас в загальноосвітніх шкіл. - К., 1995. - 34,0.

23. Шербак О.І. Розрахунково-експериментальні методи вивчення параметрів режимів зварювання: Навчальний посібник для студентів спеціальності "Обладнання і технологія зварювального виробництва" К.:ІСДО-Віпол,1995. - 2,0.

24. Ятченко А.Д. та ін.Філософія у конспектному викладі для аспірантів та пошукувачів наукових ступенів:Навч.-метод.посібник, - К.: "Віпол",1995. - І4,0.

Методичні рекомендації та статті

1. Барна М.М. Керівник - це професія, якої необхідно навчати. - Львів, Основа, 1995.- № І5-І7. - 0,9.

2. Балл Г.О. Про співвідношення між нормативністю і креативністю. Теорія діяльності і соціальна практика. Тези ІІ Міжнародного конгресу /англ.мовою/.-М.,1995.-0,9.

3. Васянович Г.П. Проблема морально-правової відповідальності в античній Філософсько-педагогічній традиції.Науково-методичний вісник. - Львів, 1995.-І,0.

4. Васянович Г.П. Філософсько-педагогічні основи виховання морально-правової відповідальності особистості в епоху середньовіччя. Науково-методичний вісник.-Львів,1995.-№ 2.-І,0.

5. Володько В.М., Гончаренко С.У. Проблеми індивідуалізації процесу навчання. Педагогіка і психологія. - 1995.-І.-0,5.

6. Головка Д.С. Об'єктивні чинники становлення змісту професійно-технічної освіти. Проблема вдосконалення змісту і форм організації навчально-виховного процесу в закладах професійно-технічної освіти. -К.,1995.-0,4.

7. Гонтар Т.О. Харчування лемків у ХІХ-поч.ХХ ст. Гуманітарні проблеми сучасності. Наукові праці.-Т.7.-Львів-Харків:Вид-во "Технологічна кібернетика",1995.-І,О.

8. Гонтар Т.О. Програма курсу "Українське народознавство".Методичний вісник. - Львів.-1995.- № 16-17.-О,5.

9. Дем"яненко Н.М. Положення про освітньо-виховний і науковий комплекс.-К.,1995.-І,О.

10. Дем"яненко Н.М. Педагогічна практика в педвузах України 20-х років. Педагогіка і психологія. - 1995. № 2.-О,8.

11. Дем"яненко Н.М. Кваліфікаційна характеристика вчителя-вихователя освітньо-виховного і наукового комплексу.К.,1995.-О,5.

12. Дем"яненко Н.М. Фребелівський педінститут у Києві.Початкова школа., - 1995.-№ 7.-О,8.

13. Дем"яненко Н.М. Проект системи освітніх закладів М.І.Пирогова.Пироговські читання.-Вінниця,1995.-О,4.

14. Драніщева Е.І. Активні форми роботи учителя з важковиховуваними підлітками.Метод.рекомендації-К.:УДПУ ім.М.П.Драгоманова, 1995.-4,І./рос.мовою/.

15. Зигайло Т.Л. Експрес-оцінка функціонального стану людини по омега-потенціалу головного мозку.-К.:КШПО,1995.-О,6.

16. Зидецький Ю.Ц.,Козловська І.М.Філософські та дидактичні основи інтеграції знань учнів професійних навчально-виховних закладів. Науково-методичний вісник.-Львів,1995.-№ 1.-О,5.

17. Зук В.П. Позаурочна діяльність учнів професійних навчально-виховних закладів /концептуальні аспекти/. Науково-методичний вісник. - Львів.,1995.-№ 1.-О,5.

18. Заячківська Н.М. Формування моральної культури учнів ПТУ на народних традиціях. Науково-методичний вісник.-Львів.,1995.- № 3. - І,О.

19. Заяц І.А.,Семашко О.М. Естетичне виховання як об"єкт державної політики. Вісник національного університету ім.Т.Г.Шевченка,1994.- № 94.-І,О.

20. Заяц І.А. Філософія освіти: світоглядний аспект/Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції 4-5 квітня 1995 р. "Єдність педагогіки і психології у цілісному навчально-виховному

професії. - Полтава, 1995. - 0,3.

21. Зязки І.А. Проблеми прилучення студентської молоді до традицій народної художньої творчості. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 6-8 червня.-Київ-Рівне,1995.-0,3.

22. Іванов В.Ф. Засоби масової комунікації:проблема зворотнього зв'язку. Інформаційний вісник Академії наук вищої школи України: Додаток. -К.,1995.-# 4.-0,5.

23. Іванов В.Ф. Професійна культура журналіста.Журналістика у 1994 р. - Вип.3.-М.,1995.-0,4 /рос.мовою/.

24. Іванова Т.В.,Іванов В.Ф. Самостійна навчально-пізнавальна діяльність як один із методів розвитку творчих здібностей студентів. Навчальний посібник "Методичні засади самостійної роботи студентів-журналістів.-К.:ВНП "Київський ун-т",1995.-0,5.

25. Іванова Т.В. Діловий етикет учителя.Програма спецкурсу.-К.,КДУ,1005.-1,0. /рос.мовою/.

26. Іванова Т.В. Професійна культура майбутнього вчителя.Педагогіка і психологія. 1995.- № 3.-0,6.

27. Іванова Т.В. Професійна культура майбутнього журналіста. Вісник Київського університету. - Серія:Журналістика.-Вип. 2.-К.,1995.-0,6.

28. Камінецький Я.Г. Формування професійної еліти й інтелектуального потенціалу України у вищих професійних училищах. Науково-методичний вісник. - Львів.-1995.- № 2.-0,4.

29. Камінецький Я.Г.,Мікловда В.П.,Пітєльч М.І. Підготовка менеджів: Метод.рекомендації.-Львів,1995.-3,0.

30. Клим Б.І. Підготовка професійних навчально-виховних закладів до державної акредитації: Метод.рекомендації.-Львів,1995.-2,0.

31. Клим Б.І. Методика проведення ліцензування закладів на право займатися освітньою діяльністю в галузі професійно-технічної освіти: Метод.рекомендації. - Львів,1995.-2,0.

32. Клим Б.І. Актуальні організаційно-педагогічні проблеми української професійно-технічної школи.Метод.рекомендації.-Львів, 1995.-1,0.

33. Ковальчук І.П. Формування професійно значущих якостей особистості – передумови безперервної освіти майбутнього робітника. У зб.: "Проблеми совершенствования непрерывного профессионального образования в условиях перехода к рыночным отношениям." – Миколаїв, 1995. – 0,5 /рос.мовою/.

34. Ковальчук І.П. Розвиток ерозійних процесів, трансформація річкових систем при антропогенному впливі на їх басейни /на прикладі Західної України/. Ерозія ґрунтів і руслові процеси – Бип. 10. – М.: МГУ, 1995. – І, 3. /рос.мовою/.

35. Ковальчук І.П. Еколого-геоморфологічні аспекти аналізу стану та динаміки річкових систем. Розточчя для природнозаповідних і рекреаційних потреб. Геоекологічні дослідження України. – К.: Манускрипт, 1995. – І, 5.

36. Козловська І.М., Кміт Я.М. Педагогічні ідеї та погляди Ващенка Г. в контексті дидактичної інтеграції. Метод. рекомендації. – Львів, 1995. – І, І.

37. Козловська І.М., Собоко Я.М. Історико-методологічні та загально-педагогічні аспекти дидактичної інтеграції у професійній школі. Метод. рекомендації. – Львів, 1995. – І, 3.

38. Козій М.К. Формування світоглядно-професійних аспектів у педагогів. Педагогіка і психологія. – К., 1995. – № 4. – 0,4.

39. Козловська І.М. Історичні та логіко-методологічні передумови інтеграції природничо-математичних знань у закладах професійної освіти. Науково-методологічний вісник. – Львів, 1995. – № 2. – І, 0.

40. Кононенко В.І. Словесні символи: проблема інтерпретації. Вісник Прикарпатського університету. Філологічна серія". – Вип. І. – Івано-Франківськ, 1995. – 0,6.

41. Костів В.І. Інтеграція знань учнів з спеціальних предметів і виробничого навчання при підготовці фахівців автомобільного профілю. Науково-методичний вісник. – Львів. – 1995. – № 2. – 0,5.

42. Костів В.І. Інтеграція загальнонаукових і спеціальних знань у вивченні питань охорони праці при підготовці робітників-автомобілістів в ПТУ. Науково-методичний вісник. – Львів. – 1995. – № 2. – 0,5.

43. Костів В.І. Навчання машиністів автокранів безпечній роботі поблизу ліній електропередачі: Метод. рекомендації.- Львів, 1995. - 2,0.

44. Кольцов В.С. Надійність професійної освіти. Педагогічні новини. - 1995. - № 5. - 0,4.

45. Кркиова Д.Л. Психолого-педагогічні передумови організації політехнічного навчання в школі. Педагогіка і психологія.-1995. - № 1. - 0,4.

46. Кульчицька О.І., Литвинова Н.І. Мотивація в структурі творчої діяльності/У зб.:Измерение готовности к творчеству у детей. - К.,1995.-0,5 /рос.мовою/.

47. Кульчицька О.І., Снітко І.Н. Методика Кеттелла / У зб.: Измерение готовности к творчеству у детей. - К.,1995.-0,5. /рос.мовою/.

48. Кудін В.О. Освіта і духовна культура нації. Слов'янське віче. - 1995. - № 1. - 1,0.

49. Кудін В.О. Телебачення в системі освіти народу. Новості. Жовтень, 1995.-0,5.

50. Майборода В.К. Підготовка педагогічних кадрів у роки Другої світової війни. 50-річчя перемоги над фашизмом: наслідки та уроки. - К.,1995.- Ч.2. - 0,5.

51. Мельникова І.М. Методичне забезпечення інновацій у діяльності позашкільних закладів України. - К.,1995.-0,5.

52. Мельникова І.М. Традиції народного виховання і позашкільні заклади України. Нові технології виховання.-К.,1995.-0,5.

53. Мельникова І.М. Розвиток та соціалізація учнівської молоді: Метод. рекомендації. - К.,1995.-2,0.

54. Молчанова А.О. Особистість у системі безперервної освіти /У зб.: Проблемы совершенствования непрерывного профессионального образования в условиях перехода к рыночным отношениям.- Миколаїв,1995.-0,5. /рос.мовою/.

55. Моляко В.О. Проблеми психології творчості та розробка підходу до вивчення обдарованості. Вопросы психологии. -1994.- № 5. - 1,0.

56. Моляко В.О., Кульчицька О.І., Литвинова Н.І. Психологія дитячої обдарованості: Метод. рекомендації. - К., 1995. - 5,5 /рос.мовою/.

57. Ничкало Н.Г. Науково-педагогічний потенціал профтехосвіти /в зб.: Проблеми вдосконалення змісту й форм організації навчально-виховного процесу в закладах професійно-технічної освіти: К., 1995. - С.6.

58. Ничкало Н.Г. Теоретико-методологічні проблеми безперервної професійної освіти /у зб. "Проблеми совершенствования непрерывного профессионального образования в условиях перехода к рыночным отношениям. - Миколаїв, 1995. - С.4. /рос.мовою/.

59. Ничкало Н.Г. Методологічні проблеми досліджень у галузі безперервної професійної освіти молоді. Матеріали конференції "Культура, освіта: проблеми, пошуки, творчі знахідки. - Вінниця, 1995. - С.5.

60. Ничкало Н.Г. Протистояти руїнації. Еклетень Всеукраїнської асоціації працівників професійно-технічної освіти. - К., 1995. - С.5.

61. Ничкало Н.Г. Методологічні проблеми досліджень у галузі професійної освіти молоді /Науково-методичний збірник Українського науково-дослідного інституту проблем молоді. - К., 1995. - С.6.

62. Ничкало Н.Г. Розвиток професійної освіти в Україні в нових соціальних-економічних умовах. Трансформація професійної освіти в Центральній Європі: Збірник документів Міжнародного конгресу в Кромеріжі 23-25 травня 1995 р. - Прага /Чехія/ 1995. - С.4. /Чеською, англ., нім. мовами/.

63. Пакл М.В. Психолого-педагогічні умови розвитку в учнів потреби в систематизації й узагальненні знань при вивченні математики. Ученне записки БІПМ. - Біробіджан, 1995. - І, 0 /рос.мовою/.

64. Пострілюний В.М. Професійно-технологічне спрямування професійної підготовки учнівської молоді. Методичний вісник. - Львів. - 1995. - № 2. - С.6.

65. Подолка О.С. Ознайомлення учнівської молоді з основними поняттями ринкової економіки на уроках трудового навчання: Методичні рекомендації. - К.: УДНУ. - 1995. - І, 2.

66. Падалка О.С. Єдність економічної і трудової діяльності учнів у загальноосвітній школі: Методичні рекомендації. - К.: УДПУ., 1995. - І,2.

67. Перепелиця П.С. Проблема поєднання навчання з працею в умовах перебудови трудової підготовки в школі. Психологічні проблеми виховання, навчання, активності та розвитку особистості.-Т.П.-К., 1995. - 0,6.

68. Перепелиця П.С.,Рибалка В.В.,Смульсон М.Л. Робота шкільного психолога по визначенню профіля диференційованого трудового навчання. Прстична психологія і школа: Матеріали міжнародної конференції в Луцьку 1991 р. - К.,1995. - 0,6.

69. Пуховська Л.П. Нові тенденції у розвитку систем підготовки вчителів на Заході. Початкова школа, 1995.- № 10.-0,5.

70. Рибалка В.В. Психологічна служба в школах нового типу:проблеми і перспективи. /В зб.: "Барви творчості".-К.,1995.-0,5.

71. Рудницька О.П. Серед вільних наук. Неопалима купина.-1995. - № 3-4.-І,0.

72. Рудницька О.П. Історичні передумови становлення загальної музичної освіти та духовного розвитку майбутнього вчителя у вищих навчальних закладах України. У зб.: "Нові технології навчання: - Вип.13.-К.,1995.-І,0.

73. Рудницька О.П. Сучасні тенденції культуротворчої підготовки вчителя. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції "Традиції виховання у світовій народній педагогіці". - К. -Рівне, 1995. - 0,4.

74. Саган С.А. Проблеми науково-методичного забезпечення навчально-виховних закладів професійної освіти. Науково-методичний вісник. - Львів. - 1995. - № 1. - 0,5.

75. Саган С.А. Неперервна освіта молоді. Рідна школа. - 1993-№ 7-8.-0,5.

76. Саган С.А. Професійна освіта в ланці "ВПУ-ВУЗ". Науково-методичний вісник. - Львів.-1995.- № 2.-0,5.

77. Саган Г.М. Світла слава й розумова сила. Епідефіктичне /похвальне/красномовство.Рідна школа.-1995.- № 4.-0,5.

78. Сагач Г.М. Формування духовної особистості засобами благодетного слова. Школа життєтворчості особистості. - К., 1995.-0,5.

79. Сагач Г.М. Формування риторичної особистості в школі нового типу. Барви творчості: Наук.метод.зб.-К.,1995.-0,5.

80. Семенюк О.Л. Особливості підготовки дітей до художньої діяльності. Педагогіка і психологія. - 1995.- № 3. - 0,5.

81. Сагач Г.М. Методичне забезпечення курсу "Етика й мистецтво ділового спілкування". Методичні рекомендації.-К.,1995.-2,0.

82. Семиченко В.А. Педагогічна система А.С.Макаренка: Програма. - Полтава, 1995. - 3,0.

83. Семиченко В.А. та ін. Педагогічний словник. - Полтава,1995.-0,5.

84. Сердюк Г.Є. Методичний робіт - творче спрямування. Науково-методичний вісник. - Львів, 1995. - № 1. -0,5.

85. Сиянявський В.В.,Зарько Н.І. Професіограми будівельних професій - К., 1995. - 2,5 /рос.мовою/.

86. Сисоєва С.О., Онищук Л.А.,Ніколенко О.С. "Творчість" - програма у розвитку творчих можливостей молодших школярів для вчителів, керівників загальноосвітніх шкіл, ліцеїв, гімназій, студентів та викладачів педагогічних спеціальностей вищих навчальних закладів /І-ІУ кл./ Початкова школа. - 1995. - № 1,2,7 - 2,0.

87. Сисоєва С.О. Педагогічна творчість вчителя як основа формування творчої особистості учня / У зб.: "Районний відділ на шляху реформування освіти. - К.,1995. - 0,5.

88. Скопенко В.В.,Голуб О.А.,Білодід О.І. Принципи систематичної номенклатури і термінології в хімії. Вісник Київського університету. Хіміко-біологічна серія, - Вип.33. - сс. 6-27.

89. Скопенко В.В., Кокозей В.М., Васильєва О.Ю. Кінетика розчинення металічних порошків та оксидів металів. Теорія та експеримент. Хімія. - Т.31.-1995.- № 5. - сс.284-297.

90. Сявакко Є.І. Національне виховання в професійному навчально-виховному закладі. Науково-методичний вісник. - Львів. - 1995. - № 1. - 0,5.

91. Сявакко Є.І. Етнопедагогіка: сучасний стан дослідження Науково-методичний вісник. -Львів.-1995.- № 4. -1,0.

92. Смульсон М.Л. Інтелектуальні навчачі системи. НІТН.-1995.
- Вип.5. - 0,5.

93. Тьядуєва Н.О. Професійна спрямованість окремих тем органічної хімії: Методичні рекомендації. - К.,1995. - 3,2.

94. Тьядуєва Н.О. Проблеми наступності в діяльності професійних навчальних закладів у другій половині XIX ст. / У зб.: Проблеми совершенствования непрерывного профессионального образования в условиях перехода к рыночным отношениям. - Миколаїв, 1995.-0,4. /рос.мовою/.

95. Тьядуєва Н.О. Освіта і культура в Україні: історико-педагогічний аспект. Культура, освіта: проблеми, пошуки, творчі знахідки: Матеріали конф. - Вінниця,1995.-0,4.

96. Ткачова Н.О. Орієнтовний тематичний план та програма курсу "Основи правових знань" / для професійно-технічних училищ України /: Метод.рекомендації. - К.:Віпол,1995. - 1,2.

97. Туров М.П. Методика навчання теорії винахідництва. Вісник Українського центру технічної творчості. - 1995.-№ 2,3.-1,0.

98. Фьйник Т.М. Традиційно-народні підходи до вибору заготівлі та обробки будівельних матеріалів в Українських карпатах. Науково-методичний вісник.- Львів,1995.- № 3.-1,0.

99. Ханік Я.М. Текст лекції "Холодильні пронеси". Контрольні завдання і приклади їх розв'язування: Метод.рекомендації.-Львів: ДУ "Львівська політехніка",1995. - 1,0.

100. Ханік Я.М. Програма, методичні рекомендації, контрольні завдання та завдання з курсу "Енерготехнології хімічних виробництв". - Львів,1995. - 3,0.

101. Ченелєв В.І. Дослідження концепції розвитку факультетів НММ та режисерсько-хореографічного. Збірник наукових праць. Вип. 3. - К.:ЮЛІК, 1995. -1,0.

102. Ченелєв В.І. Питання підготовки соціального педагога-організатора позашкільної роботи./Питання культурології. Міжвідомчий збірник.-К.:ЮЛІК,1995.- № 11. - 1,0.

103. Яшущий О.О. Психологічна діагностика інтелектуального розвитку особистості: Метод. рекомендації. - К.: КМЦПО, 1995. - 2,0.

104. Яшущий О.О., Пушкар О.Л. Тест гумористичних фраз /ТГФ/ у профдіагностичній роботі: Метод. рекомендації - К.: КМЦПО, 1995. - 0,8 /рос. мовою/.

Відділення психології, вікової фізіології
та дефектології

Монографії

1. Бех І.Д. Від волі до особистості. - К.: Україна - Віта, 1995. - 10,0.

2. Корняк О.М. Мистецтво гречності: Чи вміє спілкуватися. - К.: Дябідь, 1995. - 6,5.

3. Маноха І.П. Людина і потенціал її буття. - К.: Стимул, 1995. - 16,0 /рос. мовою/.

4. Науменко С.І. Основи вікової музичної психології. - К.: ЛОТОС, 1995. - 8,5.

5. Носенко Е.Л. Картина світу як інтегруючий і гуманізуючий фактор у змісті освіти та засоби її пізнання. - Дніпропетровськ: ДДУ, 1995. - 6,0.

6. Павленко В.М., Борзов А.О. Етична психологія. - Санкт-Петербург, 1994. - 10,5 /рос. мовою/.

7. Слесаревський М.М., Карамушка Л.М., Федоршин О.Б. Слово, малюнок, колір: Психологічний аналіз навчних засобів політичної агітації. - К.: АТ "Реклама", 1995. - 9,8 /рос. мовою/.

8. Фролов П.Д., Зверев І.Д., Коваль Л.П. Діагностика моральної вихованості школярів. - К., 1995. - 8,7.

Збірники наукових праць

1. Діалог культур і духовний розвиток людини: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. /За ред. В.М.Титова 1995.-12,4.

2. Конфлікти в суспільстві. Діагностика і профілактика: Матеріали Міжнар.наук.-практ.конф. /За ред. М.І.Пірен, Г.В.Ложкіна та інш. - К.-Чернівці, 1995. - 22,7.

3. Наукові студії в політичній психології : Матеріали звітної наук.сесії /За ред.М.М.Слюсаревського. - К.:АТ "Реклама", 1995. - 5,5.

4. Проблеми політичної психології та її роль у становленні громадянства Української держави: Матеріали Всеукраїнської наук. конф. /За ред. М.М.Слюсаревського. - К.: АТ "Реклама", 1995. - 15,8.

5. Психолого-педагогічні умови підвищення результативності учіння школярів з психічними вадами: Матер. наук.-звіт.конф. /За ред. В.І.Бондаря, І.Д.Беха. - К.,1995.-9,0

6. Психологічні засади гуманізації загальної середньої освіти /За ред.С.О.Мусатова. - Рівня, 1995. - 3,5.

7. Роль психологічної служби у навчально-виховному процесі сучасної школи: Матеріали семінару /За ред.І.В.Степури,В.С.Щербанькова. - К.:МРВО,1995. - 1,0.

8. Стійкий розвиток: забруднення оточуючого середовища і екологічна безпека: Праці І Міжнар.наук.-практ.конф. /За ред. В.Ф.Пірісякова. - В 3 томах. - Дніпропетровськ, 1995 /рос.мова/

Методичні, навчальні посібники

1. Бурлачук Л.Ф., Савченко О.П. Психодіагностика /психодіагностичний інструментарій та його застосування в умовах соціальних служб/. -К.: АЛД, 1995. - 5,0 /рос.мова/.

2. Губко О.Г. та інш. Українська козацька педагогіка та духовність. - Умань, 1995. - 6,8.

3. Гончарук Є.І. Вивчення характеру і механізму посланної дії на організм малих доз іонізуючого випромінювання, пестицидів, нітратів, солей свинцю та кадмію // Бюлетень радіаційного захисту. - К.,1999.

4. Дубова Н.А. Зошити для письма і розвитку мовлення № 1 і № 2 для підготовчого класу шкіл слабобачущих. - К.,1995.-10,4 /у співавт./.

6. Хаддак М.І., Берлінська С.Ю., Кузьміна Н.М. Теорія ймовірностей і математичної статистики з елементами інформаційної технології. - К.: Вища школа, 1995. - 20,0.

6. Кулачківська С.Є., Ладжир С.О. Додатковий: Особливості психічного розвитку в умовах екологічної кризи. - К., 1995. - 6,0.

7. Дяк Стефан. Волнова теорія подібності та відмінності / нарис з експериментальної психології/. Переклад з англ. Е.Л.Носенко. - В 2-х томах. - Дніпропетровськ: ДДУ, 1995. - 23,0 /рос.мова/.

8. Дуцько К.В. Говори, думай, запам'ятовуй: Пробний посібник для учнів. - Ірпінь: Перун, 1995. - 20,0.

9. Максимова Н.Ю. Психологічні аспекти профілактики алкоголізму і наркоманії у підлітків. - К., 1995. - 9,0 /рос.мова/.

10. Максимова Н.Ю., Червінський В.Б. Психологічні методи в пошуковій роботі. - К.: РИВ МНС України - 10,0 /рос.мова/.

11. Мерсіянова Г.М. та інш. Посібник з швейної справи для учнів 5-6 класів допоміжної школи. - К.: Освіта, 1995. - 6,0.

12. Омищенко Г.І., Хоружий С.М. Психологія людських взаємин. - К., 1995. - 7,4.

13. Практична психологія у системі освіти. Питання організації та методики: Матеріали на допомогу шкільним психологам, соціальним педагогам, класним керівникам /За ред. В.Г.Панка. - К., 1995. - 6,5.

14. Стадненко Н.М., Іллішенко Т.Д. Діти з відхиленням психофізичного розвитку в школі: Методичний посібник для шкільного психолога. - К.: Освіта, 1995. - 6,0.

15. Тарасун В.В., Шевченко М.В. Комплекс навчальних завдань з граматики та орфографії. - К., 1995. - 5,3.

16. Цюв В.Т. Математично-статистичні основи військово-соціологічних досліджень. - К.: КНІТ, 1995. - 4,0.

Підручник, словники, орешури

1. Гервіль В.І., Ванханен В.Д. Гітлер. - К.: Вища школа. - 10,0.

2. Гончарук Є.Г. Загальна гігієна /пропедевтика гігієни/. - К.:Вища школа, 1995. - 40,0.
3. Вавіна Л.С. Буквар для допоміжної школи. - Ірпінь: Перун, 1995. - 7,0.
4. Демиденко В.К. Деякі аспекти морального виховання. - К., 1995. - 3,0.
5. Основи психології /За ред. О.В.Киричука, В.А.Роменця, - К.:Льбідь, 1995. - 47,0.
6. Словник-довідник термінів по конфліктології /За ред. Г.В.Ложкіна, М.І.Пірен. - К.-Чернівці: ЧДУ. - 17,0.
7. Соціальна психологія /За ред. М.Н.Корнява. - К.: Льбідь, 1995. - 16,0.
8. Стадненко Н.М. Читанка: Підручник для 5 класу допоміжної школи. - К.:Освіта, 1995. - 9,0.

Концепції, навчальні програми

1. Вавіна Л.С. Програми початкових класів спеціальних загальноосвітніх шкіл інтенсивної педагогічної корекції /ЗПР/.-К.: ІСДО, 1995. - 6,0.
2. Вавіна Л.С. Концепція мовної освіти учнів допоміжної школи// Конспект: Науково-методичний додаток до Українського освітнього журналу. - Львів, 1995.-0,5.
3. Вавіна Л.С., Мерсіанова Г.М. Програми спеціальної загальноосвітньої школи та класів інтенсивної педагогічної корекції для дітей із ЗПР: Початкові класи /математика, рідний край, ритміка, трудове навчання/. - К.:ІСДО,1995. - 7,0.
4. Винославська О.В., Карамушка Л.М. Ділове спілкування//Навчально-тематичний план та програма для студентів усіх спеціальностей. - К.,1995.-2,0.
5. Гончарук Є.І. Збірник задач з комунальної гігієни /для студентів медико-профілактичних факультетів медвузів України/. - К.:УДУ, 1995. - 2,5.
6. Карамушка Л.М. та ін. Основи психології /Навчально-тематичний план та програма для учнів 10 класів гімназії. - К., 1995. - 1,5.

7. Кліменська Л.Д., Савка В.С. План авторського семінару "Політична психологія з курсу політології". - Львів: Львівська політехніка, 1995. - 0,8.

8. Козляк М.О. Програма з фізичної культури спеціальних загальноосвітніх шкіл інтенсивної педагогічної корекції. - К.: ІСДО, 1995. - 2,0.

9. Концепція спеціальної освіти осіб з фізичними та психофізичними вадами в Україні на найближчі роки та перспективу /Колект. авторів Інституту дефектології АПН України. - К., 1995. - 2,0.

10. Концепція розвитку психологічної науки в Україні /За ред. О.В.Кричука. - К, 1995. - 1,0.

11. Машинь Д.І., Баллак М.І. та ін. Концепція інформаційної освіти в Україні //Рідна школа. - 1995. - № 12. - 1,0.

12. Мерсіянова Г.М., Хохліна О.П. Програма спеціальної загальноосвітньої школи інтенсивної педагогічної корекції /для дітей із ЗПР/ Трудове навчання. 5-9 класи. - К.:ІСДО.-1995.-11,8.

13. Ступнікова Л.С., Вавіна Л.С. Програма з російської мови для 1-9 класів допоміжної школи. - К.:ІСДО, 1995. - 7,4 /рос. мова/.

14. Діріна Е.А. Програми з музики для спеціальних загальноосвітніх шкіл інтенсивної педагогічної корекції /для дітей із ЗПР підготовки 8 вид. /. - К.: ІСДО, 1995. - 4,8.

Методичні рекомендації

1. Берзінь В.І. Методика психічного оцінки впливу комплексу шкідливих факторів оточуючого середовища на організм дітей. - К, 1995. - 2,0.

2. Вавіна Л.С. Методичні основи навчання читання учнів молодших класів допоміжної школи//Конспект: Науково-методичний додаток до Українського освітнього журналу. - Львів, 1995.-2,5.

3. Гернець О.М. та інш. Складання концепції психокорекції: Методичні рекомендації. - К., 1995.-2,2 /рос. мова/.

4. Кісарчук З.Г., Онищенко Г.І., Крченко Т.П., Журавльова Н.Ю. Спеціалізована психологічна служба. Основні види психологічної допомоги населенню: методичні рекомендації для психологів-практиків. - К., 1995. - 3,0.

5. Кулачківська С.Є., Ладивір С.О., Пироженко Т.О. Вчіть малювати спілкуватися в дитині і дорослим. - К., 1995. - 3,5 /рос. мова/.

6. Дуцько К.В. Методика корекційного впливу при дислалії з використанням поліфонаторів /ПФ-03-1; ПФ-03-2/. /посібник для логопедів та лікарів/. - К., 1995. - 0,8 др.арк. - /у співавт./.

7. Дуцько К.В. Методика. Розвиток усного мовлення у глухих і слабослухачих дітей з використанням сурдопедагогічних приладів поліфонаторів / ПФ-03-1; ПФ-03-2/. слухомовленнєвих тренажерів /СРТ-05; СРТ-10/; початковий етап. - К., 1995. - 1,0 др.ар. - /рос. мова/, /у співавт./.

8. Митник О.Я., Шпек В.І. Народження нестандартного уроку. - К.: Перспектива, 1995. - 3,0.

9. Морзе Н.В. Програма - оболонка НОРТОН у завданнях та вправах: Методичний посібник. - К., 1995. - Ч.І- 2,5.

10. Морзе Н.В. Текстовий редактор ЛЕКСИКОМ у завданнях та вправах: Методичний посібник. - К., 1995. - 2,5.

11. Морзе Н.В., Лисенко Н.В. Практичні роботи з основ алгоритмів та програмування Бейсик та Паскал: Методичний посібник. - К., 1995. - Ч.І. - 2,5.

12. Москвичов С.Г. Психологія ділового спілкування: Методичні рекомендації. - К., 1995 - 3,5.

13. Рясська Т.І. "Батьківський всеобуч" II частина /патронажна служба на дому/: Методичне забезпечення рівнів ранньої інтеграції дітей з особливими потребами. - Кіровоград, 1995. - 3,0. /у співавт./.

14. Хохліна О.П. Забезпечення корекційної спрямованості трудового навчання учнів з затримкою психічного розвитку: Методичні рекомендації. - К., 1995. - 3,0.

Статті

1. Андрос М.Є. Психічне здоров'я особистості в навчальних закладах // Педагогіка і психологія. - 1995. - № 4. - 0,4.

2. Балл Г.О. Проблема гуманізації освіти та деякі напрями її розв'язання // У зб.: Психологічні засади гуманізації загальної середньої освіти. - Рівне, 1995. - 0,5.

3. Балл Г.О., Малкова Т.М., Мусатов С.О., Михайлик Л.М. Ідеологія, політична культура і проблеми освіти // Рідна школа. - 1995. - № 2-3. - 0,5.

4. Бевзенко Л.Д. Архетипи та соціальна самоорганізація // Генеза. - 1995. - № 1. - 0,5.

5. Берзінь В.І. Вплив оточуючого середовища на дітей дошкільного віку // Збірник МОЗ України, 1995. - 0,7.

6. Берзінь В.І. Удосконалення післядипломної підготовки по курсу вікової фізіології та шкільної гігієни // У зб.: Сучасні підходи до організації навчального процесу студентів та інтернів. - К., 1995. - 0,5.

7. Бех І.Д. Принципи організації виховного процесу у спеціальній школі // Поч.шк. - 1995. - № 2. - 0,5.

8. Бех І.Д. Теоретичні засади навчання і розвитку аномальних дітей // Педагогіка і психологія. - 1995. - № 4. - 0,6.

9. Бех І.Д. Гуманізм у вихованні підростаючої особистості // Рідна шк. - 1995. - № 9. - 0,7.

10. Бех І.Д. Психологічна сутність учбової діяльності школярів // У зб.: Психолого-педагогічні умови підвищення результативності учіння школярів з психічними вадами: Матеріали наук.-звіт. конф. - К., 1995. - 0,6.

11. Бех І.Д. Виховні цінності сім'ї // У зб.: Проблеми сімейного та ставового виховання дітей і учнівської молоді. - К.: Віпол, 1995. - 0,6.

12. Бех І.Д. Виховання у психологічній проєкції // У зб.: Я.Генпа й розвиток національної системи освіти України. - К., 1995. - 0,5.

13. Бондар В.І. Учителі початкової школи про неадекватних дітей // Поч. шк. - 1995. - № 10. - 0,6.

14. Бондар В.І. Актуальні питання діяльності Інституту дефектології АПН України // У зб.: Психолого-педагогічні умови підвищення результативності учіння школярів з початковими відхиленнями. Матер. наук.-звіт. конф. - К., 1995. - 0,4.

15. Бондар В.І., Бех І.Д. Проблема аномальності дитини // Педагогіка і психологія. - 1995. - № 2. - 0,5.

16. Боришевський М.П. Сімейне виховання як гарант морального становлення особистості // Поч. шк. - 1995. - № 4. - 1,0.

17. Боришевський М.П. Психологічні засади гуманізації виховного процесу у педагогічній системі В.О.Сухомлинського // Поч. шк. - 1995. - № 11. - 0,5.

18. Боришевський М.П. Духовність у державотворенні // Розбудова держави. - 1995. - № 12. - 0,5.

19. Борщевська Л.В. Особливості розвитку просторової орієнтації у дітей з порушенням слуху // У зб.: Імплантація електродів в улітку людини - метод поліпшення слуху: Матер. міжнар. симпоз. - К., 1995. - 0,4.

20. Братко М.О. Проблема культурного розвитку в етнопсихології // Педагогіка і психологія. - 1995. - № 4. - 0,5.

21. Бургін М.С. Інтелектуальна активність і розвиток учнів // У зб.: Психологічні засади гуманізації загальної середньої освіти. - Рівне, 1995. - 0,5.

22. Бургін М.С. Феномен знання // Філософська думка. - 1995. - № 3/4. - 0,5.

23. Бургін М.С. Інпареданний час, або невидимі сенсації // Вісник НАН України. - 1995. - № 7/8. - 0,5.

24. Бурлачук Д.Ф., Корольова В.Б. Психотерапевтичні "мішені" у хворих з серйозними пороками // Психосоматична медицина. - Софія, 1995. - Т.3. - № 1. - 0,5. /бол.мова/.

25. Бурлачук Д.Ф., Короотцькова Л.А. Психологічні особливості осіб, які мають труднощі при вступі до школи // Психол. журнал. - 1995. - Т.16. - № 3. - 1,0 /рос.мова/.

26. Васютинський В.О. Роздуми про професію шкільного психолога // У зб.: Бар'єр творчості. - К., 1995. - 0,5.

27. Виноградов О.Г. Особистісні спитувальники: аналіз діагностичної парадигми // Вісник Київського університету: Соціологія. Психологія. Педагогіка. - 1995. - № 1. - 0,5.

28. Верещак Є.П., Гільбух Д.З. Формування навичок планувати свою працю // Школа і виробництво. - 1995. - № 2. - 0,7. /рос.мова/.

29. Верещак Є.П., Гільбух Д.З. Формування конструкторсько-винахідницьких навичок // Школа і виробництво. - 1995. - № 3. - 1,2 /рос.мова/.

30. Верещак Є.П., Гільбух Д.З. Психологічні основи формування знань з праці // Школа і виробництво. - 1995. - № 4. - 1,1. /рос.мова/.

31. Верещак Є.П., Гільбух Д.З. Психологічні основи формування рушійних навичок // Школа і виробництво. - 1995. - № 5. - 1,0 /рос.мова/.

32. Гнатенко П.І. Принципи віднесення мислителів до національної культури // У зб.: П.Д.Юркевич: філософська, богословська і педагогічна спадщина П.Д.Юркевича та її місце в історії вітчизняної культури. - К., 1995. - 0,5.

33. Гнатенко П.І. Філософія серця П.Д.Юркевича у пошуках витоків моральності // У зб.: П.Д.Юркевич: філософська, богословська і педагогічна спадщина П.Д.Юркевича та її місце в історії вітчизняної культури. - К., 1995. - 0,4.

34. Гокунь О.О., Цап В.В. Приклад програми для написання твору за допомогою комп'ютера // У зб.: Нові інформаційні технології навчання. - 1995. - Вип. 5. - 0,5.

35. Гончарук Є.І. Ґрунт як фактор формування умов життя та здоров'я населення // Журнал АМН України. - К., 1995. - Т.І. - 0,5.

36. Гончарук Є.І. Проблема гострих отруєнь у зв'язку з адсорбцією пестицидів на молекулярних фрактальних поверхнях ґрунту для різних типів ґрунту // Доповіді НАН України. - К., 1995. - № 6. - 0,4.

37. Гончарук Є.І. Експериментальне вивчення механізму послідовної дії іонізуючого випромінювання, пестицидів, нітратів, солей свинцю і кедмію на організм // Лікарська справа. - К., 1995. - № 5-6. - 0,5.

38. Губко О.Т. Дружба, гартована зівном. Листування М.Стельмаха з І.Синячем /1943-1945/ // Рідна школа. - 1995. - № 4. - 1,0.

39. Губко О.Т. Злука українських учителів планети // Рідна шк. - 1995. - № 12. - 0,4.

40. Засенко В.В. Соціальна реабілітація випускників шкіл глухих і дітей зі слабким слухом // У зб.: Інвалід і суспільство: проблеми інтеграції. - К.: АЛД, 1995. - № 1. - 0,5.

41. Єременко І.Г. Гуманістичні начала у вихованні дітей з відхиленням в розумовому розвитку // Педагогіка і психологія - К., 1995. - № 3. - 0,4.

42. Зливков В.Л. Молодь і влада: психологічні аспекти становлення конструктивної опозиції // У зб.: Політична опозиція: світовий досвід і українська практика: Матеріали наук.-практ. конф. - К., 1995. - 0,8.

43. Зливков В.Л. Дівчата лідери: проблеми соціальної самореалізації і психологічного захисту // У зб.: Актуальні проблеми соціалізації дітей-підлітків. - К., 1995. - 0,4. /рос.мова/.

44. Каримушка Л.М. Психологічні аспекти гуманізації управління викладами нового типу // У зб.: Барви творчості: Наук.-метод. збірник. - К., 1995. - 0,5.

45. Каримушка Л.М. Роль психологічної служби в оптимізації управління школами традиційного і нового типу // У зб.: Практична психологія у сфері освіти: Питання організації та методики. - К., 1995. - 0,5.

46. Карамушка Д.М., Головченко А.Ф. Актуальні проблеми управління початковою школою в умовах становлення шкіл нового типу /гімназій, ліцеїв// У зб.: Початкова освіта: шляхи розвитку: Матер. міжнар. конф. - Запоріжжя, 1995. - ч.2.-0,5.
47. Карпухін А.М., Гузик М.П., Завадська О.О. Психофізіологічні аспекти експертної оцінки нових технологій навчання // У зб.: Барви творчості: наук.-метод. збірн. - К., 1995. - 0,4.
48. Кобиляченко В.В. Роль спілкування і самообслуговування // Заклик. - 1995. - № 1. - 0,4. /у співавт./.
49. Кобиляченко В.В. Питання інтеграції // Заклик. - 1995. - № 3. - 0,4 /у співавт./.
50. Кобиляченко В.В. Вчителі-граючись // Заклик. - 1995. - № 8-0,4 /у співавт./.
51. Кондратенко Л.О. Чому вони погано вчаться? // Поч. шк. - 1995. - № 4. - 0,4.
52. Кострикова Л.О. Теоретико-методологічні проблеми дослідження філософських вимірів // У зб.: Взаємозбагачення культур і національні традиції. - Дніпропетровськ, 1995. - 0,5.
53. Кострикова Л.О. Генезис філософського діалогу як живру в історії західноєвропейської філософської культури // Вісник Дніпропетровського університету - Дніпропетровськ, 1995. - 0,5 /рос. мова/.
54. Кострикова Л.О. Сноворода і Ніцше // Вісник Дніпропетровського університету - Дніпропетровськ, 1995. - 0,4 /у співавтор./ /рос. мова/.
55. Кравець Н.П. Формування навичок самостійного навчання в учнів допоміжних шкіл // Педагогіка і психологія. - К. - 1995. - № 2. - 0,6.
56. Кравець Н.П. Готовність учнів допоміжної школи до спілкування - важливі умови їх соціалізації // У зб.: Інвалід і суспільство: проблеми інтеграції. - К.: АЛД. 1995. - 0,4.

57. Кузьма В.Т. Теоретичні основи соціалізації людини // У зб.: Молодь і дозвілля. - К., 1995. - І, 0.
58. Куличківська С.Є. Дароване природою потребує уваги // Дослідницьке виховання. - 1994. - № 3-4. - 0,5.
59. Куличківська С.Є. Інституту психології - п'ятдесят // Дослідницьке виховання. - 1995. - № 12. - 0,5.
60. Кульчицька О.І., Лєтвинова Н.І. Мотивація в структурі творчої діяльності // У зб.: Вимірювання готовності до творчості у дітей. - К.: Знання, 1995. - 0,5.
61. Курганська Л.О. Слово вчителя в поведінці школяра // Поч. шк. - 1995. - № 1. - 0,5.
62. Лановенко І.І. Концепції ранньої профілактики статевих злочинів // Автор. дис... канд. наук. - К., 1995. - І, 2.
63. Лисенко В.П. Білл джерел української духовної культури // У зб.: Традиції виховання у світовій народній педагогіці: Матеріали Міжн. наук.-практ. конф.-К.-Рівне, 1995.-ч. І.-0,4.
64. Лисенко В.П. Психологічне обґрунтування народної освіти в Україні на початковому етапі її становлення // У зб.: Я.Ряло й розвиток національної системи освіти в Україні. - К., 1995.-0,5.
65. Львовичкіна А.М. З досвіду профорієнтаційної роботи школи, що розташована в зоні жорсткого радіоскологічного контролю // У зб.: Психологічна реабілітація учнів, що постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи. - К., 1995. - І, 0 /рос. мова/.
66. Макарєнко Н.В., Вороновська В.І., Спринь А.Б. Стан психофізіологічних функцій у ліквідаторів аварії на Чорнобильській АЕС у віддалених термінах після аварії // Фізіологія людини - 1996.- № 6. - 0,6 /рос. мова/.
67. Максименко С.Д. Історія психологічного аналізу /С.А. Подоліпський/ // Філософська і соціологічна думка. - 1995. - № 3-4. - І, 0.
68. Максименко С.Д. Вітчизняні традиції в теорії та практиці психологічної допомоги // Журнал практичного психолога. - 1995. - № 1. - І, 2.
69. Максименко Н.Д. Психолого-педагогічні умови формування у підлітків прагнення до здорового способу життя /Вісник Київського університету.-1995.-№ 1.-0,5.

70. Максимова Н.Ю., Дупленко Л.Ю., Мілютіна К.Л., Підліткова наркоманія, токсикоманія і алкоголізм // У зб.: Молодь України: стан, проблеми, шляхи розв'язання. - К., 1995. - Вип. 4. - 0,5.

71. Максимова Н.Ю. Психологічні підходи до проблеми алкоголізму і наркоманії серед неповнолітніх // У зб.: Соціально-педагогічні та медико-психологічні заходи протидії вживанню наркогенних засобів неповнолітніми і молоддю. - К.: Академпрес, 1995. - 0,5.

72. Миліневський М.М. Київська молодь як потенційний електорат політичних партій України // Політика плюс... - 1995. - № 2. - 0,5.

73. Манилов І.Ф. Комплексний курс психотренінгу // Поч. шк., - 1995. - № 8. - 0,5.

74. Марчук Т.Ф. Мета, завдання і зміст роботи шкільного суддо-педагога // У зб.: Матеріали з досвіду роботи дефектологів. - Львів, 1995. - 0,5.

75. Машейків М.А. Використання засад етнічної психології в національній школі // У зб.: Я.Рябо й розвиток національної системи освіти України. - К., 1995. - 0,4.

76. Мащенко В.Ф. Психологічні умови профілактики та корекції відхилень у поведінці неповнолітніх // У зб.: Гуманізація навчально-виховного процесу як засіб понереження правопорушень серед людей, Матер. Всеукр. наук.-метод. конф. - К., 1995. - 0,5.

77. Машбиць Ю.І. Комп'ютерне навчання // Педагогічна енциклопедія. - М., 1995. - Т.І. - І,0 др. ар. /рос. мова/.

78. Машбиць Ю.І. Загальна характеристика НІТН // У зб.: Нові інформаційні технології навчання. - 1995. - Вип.5. - І,5.

79. Насонова О.Б. Батьківські установки в сім'ї і ставлення підлітків до себе // Педагогіка і психологія. - 1995. - № І. - 0,5.

80. Науменко С.І. Художня обдарованість як психологічна проблема // Педагогіка і психологія. - 1995. - № І. - 0,5.

81. Носенко Е.Л. Когнітивна структура особистості і шляхи її формування з урахуванням особливостей семантичної пам'яті /стан, проблеми// Вісник Дніпропетровського університету: Педагогіка і психологія. - Дніпропетровськ: ДДУ, 1995. - 1, 0.
82. Носенко Е.Л. Принципи інтегрування змісту освіти навколо поняття "картина світу" // Педагогіка і психологія. - 1995. - № 1. - 0,5.
83. Носенко Е.Л. Акти пізнання та когнітивної парадигми пов усвідомленні "картини світу": Матеріали 7-ої Європейської конф. з вікової психології. - Польща, Краків. - 1995. - 0,4 /англ. мова/.
84. Носенко Е.Л. Психолінгвістичні критерії дослідження динаміки мислевого процесу // У зб.: Актуальні проблеми психології. - Харків: ХДУ, 1995. - 0,4 /рос. мова/.
85. Носенко Е.Л. Модель інформаційного тезаурусу як ефективний засіб метапізнання: Матеріали ІУ Європейського конгресу з психології. - Афіни, Греція. - 1995. - 0,4. /англ. мова/.
86. Ошпенко Г.І., Волинцев Л.С. Якубова Ю.М. Проблеми комплексного вивчення сім'ї та побудова репродуктивної поведінки // У зб.: Молодь України: стан, проблеми, шляхи розв'язання. - К., 1995 - 0,8.
87. Падяленко В.М. Культурно-історичний розвиток психічних процесів і теорія постійного формування розумових дій // Питання психології - 1995. - № 1. - 0,5. - /рос. мова/.
88. Пялипенко Л.І. Соціально-економічні проблеми молоді сім'ї в сучасних умовах // У зб.: Молодь України: стан, проблеми, шляхи розв'язання. - К., 1995. - Вип. 4. - 0,5.
89. Пироженко Т.О. Розвиток комунікативно-мовленнєвих здібностей дітей старшого дошкільного віку // Авт. дис.... канд. психол. н. - К., 1995. - 1, 2.
90. Пироженко Т.О. Психологічне забезпечення процесу розвитку комунікативно-мовленнєвих здібностей дітей // У зб.: Початкова освіта: шляхи розвитку: Мат. міжнар. конф. - Запоріжжя, 1995. - 0,5 /рос. мова/.

91. Лискун В.М. Розвиток психологічної науки в Україні // У зб.: Згадки та медична психологія. - К.:Здоров'я, 1995.-0,5.
92. Покутнева С.О. Підготовка слабозорих і сліпих дітей до навчання // Додаткове виховання. - 1994. - № 3-4. - 0,5.
93. Покутнева С.О. Проблеми тифлопедагогіки сьогодні // Записки. - 1995. - № 6. - 0,5.
94. Полякова Г.С. Особистісна карта ни обдарованого учня// У зб.: Вимірювання готовності до творчості у дітей. - К.: Знання, 1995. - 0,4 /рос.мова/.
95. Полякова Г.С. Метод групової дискусії // У зб.: Вимірювання готовності до творчості у дітей. - К.: Знання, 1995. - 0,4 /рос.мова/.
96. Полякова Г.С., Снітко І.М., Чудаків О.М. Анкета "Чи готовий ти до творчості?" // У зб.: Вимірювання готовності до творчості у дітей. - К.: Знання, 1995. - 0,4 /рос.мова/.
97. Прісняков В.Ф., Пріснякова Л.М. Математична модель почуття стресу // Вісник Дніпропетровського університету: Педагогіка і психологія. - ДПУ, 1995. - 0,4 /рос.мова/.
98. Проскура О.В. Зберегти дитинство дітям // Додаткове виховання. - 1994. - № 1.-0,5. /у співавторстві/.
99. Проскура О.В. Софія Русова //Дивослово. - 1995.-№9-1,0.
100. Рибалка В.В. Психологічна служба в школах нового типу: проблеми і перспективи // У зб.: Бар'єри творчості: Наук.-метод.збірник. - К.,1995. - 0,5.
101. Роменець В.А. Психологія в Україні // У зб.: Історія української культури. - К.,1995. - Т 5. - 1,0.
102. Рудоміно-Дусятська О.В. Проблеми адаптації до нового фізичного середовища дітей - мігрантів із зони радіаційного забруднення //Вісник Київського університету. - К.,1995. - Вип.І. - 0,5.
103. Сапожнікова Л.С. Деякі особливості регуляції своєї поведінки молодшими школярами // Педагогіка і психологія. - 1995. - № 4. - 0,5.

104. Сяньов В.М. Актуальні проблеми психологічного забезпечення державної програми боротьби зі злочинністю // У зб.: Практична психологія в органах внутрішніх справ. /За ред. В.М.Сяньова. - К.:РВВ КІВС, 1995.-0,5.

105. Сяньов В.М. Пені-тенціарна політика України та нова концепція педагогічної діяльності установ виконання покарань // У зб.: Актуальні проблеми сучасної пенітенціарної політики України. - К.:РВВ КІВС, 1995. - 0,5.

106. Сяньов В.М., Кривуша В.І. Організація роботи з ресоціалізації засуджених в умовах виправно-трудових колоній // У зб.: Соціальна реабілітація неповнолітніх, які повернулися з місць позбавлення волі, у соціальних службах для молоді. - К.: АЛД, 1995.- 1,0.

107. Сяньов В.М., Кривуша В.І. Проблема зосереження психічного здоров'я неповнолітніх засуджених // У зб.: Реформа навчально-виховного процесу в виховно-трудових колоніях: Теорія і практика / За ред. В.М.Сяньова. - К.:РВВ КІВС, 1995. - 0,5.

108. Слюсаревський М.М., Барисполец О.Т. та інш. Психологічне забезпечення управління освітою. // Рідна шк. - 1995. - № 4.-0,5.

109. Слюсаревський М.М., Барисполец О.Т., Засоби масової інформації і проблеми психологічної реабілітації дітей-чорнобильців // У зб.: Соціально-психологічна допомога дітям і підліткам, що постраждали від Чорнобильської катастрофи. - К., 1994. - 0,7.

110. Слюсаревський М.М., Васютинський В.О., Калачнікова Л.М. Масова політична свідомість населення Криму: Напередодні та під час кризи у вересні 1994 року // Генеза. - 1995. - № 1.-0,7.

111. Смутьсон Я.М. Інтелектуальні навчачі системи// У зб.: Нові інформаційні технології навчання. - 1995. - Вид.5.-0,6.

112. Снітко І.М., Кульчицька О.І. Методика Кеттелла // У зб.: Вимірювання готовності до творчості у дітей. - К.:Знання, 1995.- 0,6.

113. Татлін С.О. Родинна етикоконфліктологія // Педагогіка і психологія. - 1995. - № 3. - 0,6.

114. Тарасун В.В., Шевченко М.В. Комплекс зацінень з граматики та орфографії //Поч. шк. -1995.- № - 0,5.

115. Татенко В.О. Суб'єкт психічної активності: пошук нової парадигми // Психологічний журнал. - 1995.-Т.6.-№ 3.-І,О /рос. мова/

116. Титаренко Т.М., Кротак С.Ф. Громадська думка населення України щодо надання соціальних послуг різним категоріям молоді // У зб.: Молодь України: стан, проблеми, шляхи розв'язання. -К., 1995. - Вип.4. - 0,5.

117. Харитонов В.А. Інтегративний підручник // Педагогіка і психологія. - 1995. - № . - 0,5.

118. Цап В.В. Програмований тест Колінінського // У зб.: Нові інформаційні технології навчання. - 1995. - Вип. 5. - 0,5.

119. Ішов В.Т., Москаленко В.В. Культурно-діяльнісна концепція соціалізації особистості // Педагогіка і психологія. - № 3. - 0,5.

120. Чепо М.-Л.А., Пупцева Г.В., Чуйка Г.В. Досвід тренування вищих психічних функцій учнів початкової школи за допомогою комп'ютерних технологій // У зб.: Стратегія розвитку навчальних планів початкової школи: Матеріали міжнр.наук.конф. - Белград,1995, - 0,6 /сербська мова/.

121. Чепелєва Н.В. Формування готовності майбутніх вчителів до самоосвітнього читання // У зб.: Науково-методичні проблеми викладання психолого-педагогічних дисциплін:Матер.Всеукр.наук.-прак.конф. - Мелітополь, 1995. - Ч.6. - 0,5.

122. Чайгородський Ю.Є. Психологічні особливості планування життя дівчатками і хлопчиками підліткового віку // У зб.: Соціальна робота з молоддю. - К.: Академпрес, 1995. - 0,7 /рос.мова/.

123. Чайгородський Ю.Є. Безробіття молоді: соціально-психологічний аспект проблеми // У зб.: Соціальна підтримка незайнятої молоді. - К.: Етносфера, 1995. - І,0.

124. Чайгородський Ю.Є. Статено-вікові особливості ціннісних орієнтацій учнівської молоді // У зб.: Молодь України: стан,проблеми, шляхи розв'язання. - К.: АЛД, 1995. - 0,7.

125. Чайгородський Ю.Є. Урахування психологічних особливостей

життєвого планування дівчатками і хлопчиками підліткового віку в організації виховної роботи // У зб.: Барви творчості: Наук.-метод.збірн. - К., 1995. - 0,6.

126. Юзвук Ж.М. Краса врятує світ /естетика сприймання: методи вивчення та формування/ // Дослід. виховання. - 1995. - №12. - 0,5.

127. Юзвук Ж.М. Українське народне мистецтво як засіб формування художніх здібностей особистості // У зб.: Духовний розвиток особистості засобами народного мистецтва: Матер.наук.-практ. читань. - Чернігів, 1993. - 0,5.

128. Яценко Т.С. Від тестового до психоаналітичного розуміння психомалюнку // Педагогіка і психологія. - 1995. - № 2. - 0,5.

129. Яценко Т.С. Виховательські тенденції у поведінці людини // У зб.: Традиції виховання у світовій народній педагогіці: Матеріали Міжнр.наук.-практ.конф.- К.-Рівне,1995.-Ч.2.-0,4.

130. Яценко Т.С. Практична психологія та виховательські проблеми // У зб.: Теоретичні питання освіти і виховання. - К.,1995. - Вип.4. - 0,4 др.ар.

З М І С Т

I. Вступ	I
II. Основні результати наукових досліджень за звітний період	4
Відділення теорії та історії педагогіки	6
Відділення дидактики, методики та інформаційних технологій в освіті	19
Відділення психології, вікової фізіології та де- фектології	26
Відділення педагогіки і психології професійної освіти	43
III. Робота Президії. Загальні збори Академії	56
IV. Робота спеціалізованих вчених рад наукових уста- нов	58
V. Робота ради з координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології	61
VI. Кадри. Роботи аспірантури і докторантури	64
VII. Проведення масових заходів	66
VIII. Міжнародна діяльність	72
IX. Видавнича діяльність	76
X. Матеріальне забезпечення	79
XI. Висновки	80
XII. Список основних наукових праць	83